

fužinar

Leto XXV

Ravne na Koroškem, 13. maja 1988

Št. 5

V KAJ BOMO LETOS INVESTIRALI

Znani so načrti letošnjih razvojno-raziskovalnih nalog in investicijskih projektov. Prve je skupaj s poročilom o njihovi realizaciji pripravil tozd RPT (objavili jih bomo v Informativnem fužinarju), druge tozd PII.

Poročilo o opravljenih razvojno-raziskovalnih nalogah in načrt teh nalog za letos naglašata naslednje:

- novi izdelki morajo dobiti tržno podporo
- razvitih je veliko novih jekel in zlitin, a jih je težko kvalitetno obvladati
- premalo je programov za končne izdelke
- pri robotiki smo se preveč oddaljili od tržne realnosti in racionalnosti v proizvodnji
- usmeritev v prašnato metalurgijo je prava, zato je treba raziskave nadaljevati
- ni dovolj imeti izdelke z vidika našega proizvodnega procesa, ampak je treba izhajati predvsem iz tržnih potreb
- nadaljnji razvoj železarne mora sloneti na širitvi znanja, ne na povečevanju ton.

Predlog investicijske izgradnje obsega 19 projektov. Pomembnejši med njimi so naslednji: Racionalizacija in ekološka sanacija proizvodnje v jeklarni 2 ter 1. faza prestrukturiranja proizvodnje jekla, Posodobitev toplotne obdelave v železarni, Odlagališče odpadka, Merilnica »K«, Energetska in komunalna ureditev halde, Fleksibilna linija, Razvojni center proizvodnega strojništva in Orodjarne, Valji za hladno valjanje, Posodobitev in razširitev proizvodnje tozdov Monter in Bratstvo, Krožna rezila, Kotlarna in primarni razvod tople vode v tozdu TRO itd.

Predračunska vrednost za investicijske projekte, načrtovane za leto 1988, je okoli 92 milijard dinarjev.

(Vir: zapisnik 13. seje poslovodne konference in gradivo zanjo)

KAKO POŽIVITI DELEGATSKI SISTEM

Ker je zdajšnjim delegacijam poteklo pol mandatnega obdobja, so vodje konferenc delegacij in predsedniki OO sindikata v železarni ocenili njihovo delo.

Ugotovili so, da je bilo prek konferenc delegacij iz železarne posredovanih precej pobud, vprašanj in stališč, učinkov pa je bilo zelo malo, da konference delegacij in strokovne službe v železarni preslabo sodelujejo (strokovne službe bi morale odigrati aktivnejšo vlogo), da so gradiva za skupščine neaktualna (poročila za nazaj), da za delo delegacij ni dovolj spodbud itd. Zato s stanjem, kot je, ne moremo biti zadovoljni. Nujne so spremembe, s katerimi bi delegatski sistem poživili.

Na sestanku so zavrnilo najbolj radikalna razmišljanja (sistem je treba ukiniti) z utemeljitvijo, da smo tudi v železarni del sistema, iz katerega ne moremo kar tako. Je pa možno ta sistem racionalizirati.

Možna je drugačna organiziranost SIS in njihovih strokovnih služb na občinski in republiški ravni, možno je oblikovanje skupnih delegacij na ravni delovne organizacije, vključitev delavskega sveta v funkcijo delegacije, zmanjšanje števila delegatskih mest železarne v skupščinah itd. K tem ciljem je treba težiti, čeprav moramo vedeti, da je delegatsko odločanje usklajevanje različnih interesov, zato je treba tudi v prihodnje računati na neuspehe. Poleg tega postaja danes vse bolj očiten razkorak med pravicami in možnostjo njihovega ohranjanja.

Predvsem pa je treba zahtevati večjo odgovornost vseh, ki sodelujejo pri uveljavljanju delegatskega sistema.

(Vir: zapisnik s sestanka)

Visoko med cvetje

IZ VSEBINE

● Zaslužni delavci v letu 1988 ● Preden zareže naš nož v Ameriki ● Beseda delavcev: O alternativnih gibanjih ● Tudi zemeljski plin za plamensko rezanje ● Vsak četrti investicijski dinar za ekologijo ● Pravniki v gospodarstvu ● Kako planirati poklicno kariero ● Beseda pred slovesom ● Operacijske raziskave ● Visokofrekvenčna peč ASEA obnovljena ● Razvoj konstrukcije listnate vzmeti za vozila ● Prispevek Železarne Ravne k razpravi o ustavnih spremembah

DELO SAMOUPRAVNIH ORGANOV DELOVNE ORGANIZACIJE V MANDATNI DOBI 1986/88

V tem poročilu ne navajamo zadev, ki smo jih na delavskem svetu, izvršilnih in drugih organih delovne organizacije obravnavali v tem mandatnem obdobju, temveč želimo predvsem predstaviti nekaj ugotovitev o delu ter predstaviti nekaj podatkov, ki naj služijo kot usmeritve za še boljše delo teh organov v prihodnje.

Ob tem je najpomembnejše dejstvo, da je delavski svet — enako velja za ostale organe — svoje sklepe in stališča sproti in dokaj celovito spremljal. Tako ugotavljamo, da so vsi odločujoči sklepi in tisti kratkoročne narave izvršeni.

Seveda smo tako na delavskem svetu kot drugih organih spremljali mnogo stališč, predvsem usmeritev dolgoročne narave, sprejemali zahteve in obveznosti, kar nas zavezuje, da ta vprašanja ponovno damo na dnevne redke in ugotavljamo, kako se določene usmeritve izvajajo. Pri tem poudarjamo, da se tudi dogovorjena politika, smernice in stališča morajo sčasoma spreminjati, da niso večna, zlasti še v sedanjem obdobju, ko se v zaostrenih družbenoekonomskih, političnih in socialnih razmerah položaj čisto spreminja.

Tako za delavski svet kot vse izvršilne organe velja, da so se premalo ukvarjali s primarnimi — globalnimi — vprašanji poslovne politike in dolgoročni cilji razvoja. Očitno je vse preveč konkretnih in manj pomembnih odločitev, zato tudi številni prikazi dela posameznih organov verjetno ne daje prave slike kakovosti dela posameznih organov.

Kar zadeva sodelovanje pri oblikovanju politike na posameznih področjih, lahko na podlagi izkušenj zlasti tega mandata ugotovimo, da predvsem tisti organi s kvalificirano sestavo in zavzetim delom članov lahko veliko pripomorejo pri sooblikovanju strokovnih predlogov, pri oblikovanju osnovne usmeritve politike dela in poslovanja na posameznih področjih.

Delavski svet DO bi v prihodnje moral odigrati bistveno bolj pomembno vlogo pri postopku usklajevanja in dogovarjanja, ko gre za sprejemanje splošnih aktov, kot tudi nekaterih drugih skupin ali za celotno delovno organizacijo pomembnih odločitev. Preveč so vsi organi postavljeni v položaj, ko se morajo odločiti zgolj za končni predlog ali proti njemu, namesto usklajevanja in dogovarjanja. Casovno smo še vedno omejeni z razpravo, z dostavo gradiv na obvezno kasnilo. Na delavskem svetu in tudi izvršilnih organih je zelo redko prišlo do organizirane razprave, kjer bi oblikovali stališča ali smernice do zadev, ki so predmet odločanja v skupščinah SIS družbenih dejavnosti, SIS materialne proizvodnje, občinski skupščini ali na drugih interesnih področjih oz. opredeljevanja do dogajanj na delavskem svetu sozda in zboru Interne banke. Pozitivno za ta mandat pa je, da je prišlo do vse več vprašanj, ki so posledica delegatskih pobud.

Delavski svet je bil nekajkrat komaj sklepčen. Posebno problematično je to zato, ker gre to na račun skoraj stalne slabe prisotnosti in siceršnje reaktivnosti delegatov iz zgolj določenih sredin, medtem ko je udeležba in siceršnja aktivnost delegatov iz drugih sredin vzorna. Ugotovljeno je tudi, da kljub dogovorom in določilom poslovnika nekateri delegati niso vključeni v samoupravna dogajanja in svojem tozdu, niso informirani, stališč do pomembnejših vprašanj ne poznajo ali jih slabo poznajo. Tudi kar zadeva organiziranje, zlasti pa vodenje sej, se ni izvedeno vedno tako, da bi bili sklepi in stališča resnično odraz mišljenja delegatov. Kar zadeva obširnost problematike, o kateri smo razpravljali, ugotavljamo, da so dnevni redi, podobno kot v prejšnjem mandatu, obširni. Se vedno nismo uspeli razčistiti dileme, ali naj sklicujemo manj sej s krajšimi dnevnimi redi ali več sej s krajšimi dnevnimi redi. V principu smo se sicer že dogovorili, naj bi zmanjšali obseg zadev, ki grejo na delavski svet in jih delno prenesli na izvršilne organe, te pa razbremenili z ugotovitvijo večjih pristojnosti strokovnih služb in poslovnih delavcev, da bi se ti organi bolj bavili s politiko ter spremljanjem in izvajanjem sklepov in stališč s svojega področja. To je naloga, ki nas čaka ob spremembah temeljnih samoupravnih in drugih splošnih aktov, ko bomo ob uveljavljanju nekaterih zakonskih sprememb morali drugače opredeliti tudi svoje interne odnose in postopke na načelnih racionalizacije in učinkovitosti delovanja.

Kar zadeva vsebinska vprašanja, bi ponovno poudarili, da je odločujočih

sklepov tudi glede na sedanje pristojnosti še vedno preveč in da bi predvsem morale prevladovati usklajevalne, povezovalne in usmerjevalne funkcije v okviru delovne organizacije. Tako za delavski svet kot vse izvršilne organe pa velja, kar smo ugotovili že med mandatom in v prejšnjih mandatih, da moramo končati s prakso sprejemanja različnih začasnih sklepov, za katere organi niso pristojni, in drugih, v bistvu nezakonitih sklepov, ki smo jih znali zagovarjati zlasti, kadar je šlo za t. i. skupne interese po načelu smotrnosti. Le z doslednim uresničevanjem načela zakonitosti si bodo delavski svet in izvršilni organi uspeli zagotoviti avtoriteto in zaupanje delavcev celotne delovne organizacije.

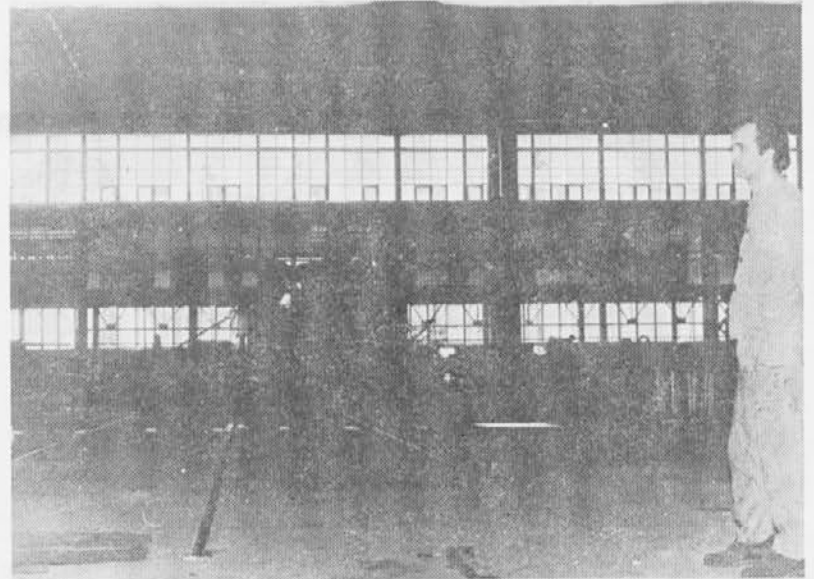
Kar zadeva organizirano delo delavskega sveta, bi radi poudarili, da je bilo število točk dnevnega reda delavskega sveta vedno večje od prej programiranih. Predlagatelji še vedno v zadnjem trenutku, ko zvejo za sejo, predlagajo dodatne zadeve, tudi takšne, ki bi jih lahko prej načrtovali, in tudi take, ki bi zahtevale prejšnjo obravnavo ali širšo informiranost.

Na delavskem svetu je bilo preveč in predolgih ustnih informacij ter interpretacij — uvodničarjev. Očitno pa je razlika med kakovostno ustno interpretacijo in praviloma slabše kakovosti pisno informacijo v gradivu. Tudi poslovodni odbor v preteklem mandatu ni posvečal vsem samoupravnim organom delovne organizacije enake pozornosti. Sodelovanje s sindikatom in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami se izboljšuje, čeprav bi lahko bilo še boljše.

V skupnem poročilu naj omenimo še delo delegacij za delavski svet sozda in zbor Interne banke sozda Slovenskih železarn. Ti se normalno sestajata pred vsako sejo samoupravnih organov sozda in sta med bolj aktivnimi delegacijami delovnih organizacij sozda. O pomembnejših vprašanjih so bila vedno izoblikovana stališča v širši razpravi, sicer pa jih pridobivata predvsem od strokovnih služb in poslovodnega odbora. Ta stališča pa temeljijo na planih, razvojnih programih in politiki, ki je bila samoupravno dogovorjena v delovni organizaciji.

V tem delu poročila smo že navedli nekatere konkretne ugotovitve ter opozorili na nekatera vprašanja, k temu pa je dodana še tabela (prikaz) dela samoupravnih organov delovne organizacije v zadnjem mandatnem obdobju, ki ji zaradi boljše razumljivosti dajemo še komentar.

Predvsem tabela s svojimi podatki predstavlja neko splošno sliko stanja in iz nje lahko potegnemo določene ugotovitve, kar pa ne pomeni, da ne bi morda lahko kdo iz številnih prikazov potegnul tudi napačen sklep ali da bi se mu kakšna številka zdelala nelegitima. Če komentiramo in pojasnjujemo posamezne kolone oz. delo posameznih organov, bi rekli naslednje: število članov samoupravnih organov je glede na prejšnji mandat bilo nespremenjeno. Število sej se je povečalo. V prejšnjem mandatu jih je bilo 118, sedaj pa 152; povprečna udeležba na sejah je tako sedaj kot v prejšnjem mandatu bila slaba; za delavski

Čakajoč na pošiljko

svet velja 65 %, za izvršilne organe, ki so vsi 9-članski, pa 6-7 članov na sejah. Razmerje števila gradiv, podanih na seji, je enako kot v prejšnjem obdobju, močno pa se je povečalo število točk dnevnega reda (sedaj 818, prej 651). Za prejšnji mandat nimamo podatkov, v sedanjem pa smo skupaj dali na mizo 81 gradiv, kar ne bi bilo problematično, če ne bi v mnogih primerih šlo za pomembne zadeve.

Iz tabele nadalje sledi, da smo skupno sprejeli 529 ali dobrih 45 % odločujočih sklepov, medtem ko smo jih v prejšnjem obdobju samo 41 %, torej se odločanje na ravni delovne organizacije povečuje. Pri pojmu »odločujoči sklep« oz. pri drugih kategorizacijah je seveda treba upoštevati, da se narava nekaterih sklepov, ki so vedeljni, ne da popolnoma točno razmejiti, zato bomo v bodoče sprejemali več konkretnih sklepov. Kar zadeva odbor delavske kontrole, ima v tej kategoriji tudi nekaj sklepov, vendar se ti nanašajo predvsem na imenovanja svojih teles in podobno, torej ne na drugo odločanje, saj vemo, da ta organ nima pravice odločanja.

Kar zadeva predloge za delavski svet delovne organizacije, ki jih je bilo 57 ali 5 %, menimo, da bi jih lahko bilo še več. Tu je predvsem mišljena formalna odločitev predloga, delno usklajevanje. Pokazalo pa se je, da so nekateri izvršilni organi pri določanju predlogov kvaliteten filter in dopolnilo strokovnih predlogov.

Po načelu smotrnosti že nekaj let prakticiramo, da osnutke oz. predloge za organe tozdog, kadar ne gre za najpomembnejša vprašanja, posredujemo prek izvršilnih organov delavskega sveta. Teh je bilo sorazmerno precej oz. enako število kot predlogov za delavski svet delovne organizacije. Doslej taka praksa ni pokazala negativnih učinkov.

Ugotovitvenih sklepov so skupni samoupravni organi sprejeli 59 ali dobrih 5 %. Zaradi različne narave zadev

in pristojnosti posameznih organov pod to kategorijo razumemo čiste ugotovitvene sklepe — verifikacijo — sprejema na drugih organih, obenem pa ugotovitev nekega stanja na posameznem področju, ugotovitev situacije v posamezni zadevi ipd.

Naslednja, precej široka kategorija so tudi razlage samoupravnih aktov, pobude za spremembe teh aktov oz. pobude za spremembe sistemov znotraj delovne organizacije oz. tozdogov. Teh je 23 oz. dobra 2 %. Po obsegu za odločujočimi sklepi smo sprejeli največ splošnih stališč, mnenj in priporočil, dajali soglasja ipd. Tega je 344 ali slabih 30 %. Glede na naravo organov delovne organizacije je ta številka sicer razumljiva, čeprav po mnenju nekaterih preobsežna. Gre najbrž za to, da posameznih splošnih sklepov, kot so apeli, priporočila in podobni in ki se ponavljajo, ne bi smeli v tolikšni meri sprejemati. Kot zadnje v tabeli smo posebej zbrali zadeve, ki so prišle na dnevni red na pobudo delegatov, oziroma sklepi, ki so nastali na pobudo delegatov. Teh je 92 oz. skoraj 8 %. To število je seveda treba gledati pogojno glede na to, da se tudi pri drugih sklepih, predvsem pa stališčih reflektira pobuda posameznih delegatov ali skupine delegatov. Skupno število vseh sklepov in stališč je bilo v tem mandatu precej višje, to je 1162 proti prejšnjim 986.

Ob koncu bi omenili še dejstvo, da so obseg pa tudi način delovanja in učinki zlasti posameznih izvršilnih organov različni. Ze pred časom smo postavili vprašanje smotrnosti obstoja tolikih izvršilnih organov, o čemer bo treba ponovno spregovoriti ob letošnjih spremembah samoupravnih splošnih aktov, o prerazporeditvi nekaterih funkcij pa tudi o delu posameznih služb in organov, ki morajo s pripravo strokovnih podlag in drugih gradiv zagotoviti normalno delo.

Janko Dežman

Prikaz dela samoupravnih organov delovne organizacije v mandatnem obdobju 1986—1988

O r g a n	Število članov	Štev. sej	Popr. udel. na sejah	Točke dnevn. reda	Gradiva podana na seji	Točke brez gradiv	Odločujoči sklepi %	Predlogi za DS DO %	Predl.za TOZO %	Ugotov. vitveni sklepi %	Razlage in pobude za sprememb. SSa pobude soglasja za sprememb. SSa ali zak. %	Stališča, pobude priporoč. in drugo %	Zadeve na menja. pobude delegatov %	Skupno število sklepov in stal. %
Delavski svet	72	24	45	230	19	13	182 46,1 %	17 5,5 %	28 9,1 %	7 2,3 %	25,3 %	36 11,7 %	308	
Odbor za poslov.	9	16	6	70	2	2	31 38,3 %	11 36,6 %	7 8,6 %	2 2,5 %	20 34,5 %	2 2,5 %	81	
Odbor za proizv.	9	7	6	27	2	2	-	-	-	-	34 100 %	7 4,5 %	156	
Odbor za kadre	9	13	6	79	9	9	36 61,5 %	3 1,9 %	4 1,9 %	4 2,6 %	39 25,0 %	5 7,6 %	66	
Odbor za razvoj	9	11	6	33	1	5	28 42,8 %	5 7,6 %	5 7,6 %	1 1,5 %	22 33,3 %	7 7,6 %	211	
Odb.za družb.stand.	9	24	7	97	13	12	37 43,6 %	21 3,3 %	7 2,4 %	5 7,6 %	21 32,7 %	7 7,6 %	100	
Odb. za dohodkovna vprašanja	9	24	7	97	13	12	37 37,0 %	21 21,0 %	7 7,0 %	5 5,0 %	21 21,0 %	7 8,0 %	83	
Odbor za VPD	9	7	5	37	1	-	5 16,7 %	3 6,3 %	3 6,3 %	3 6,3 %	23 47,7 %	2 18,2 %	11	
Odbor za informlr.	9	2	6	10	-	1	2 18,2 %	2 18,2 %	-	-	5 45,4 %	3 18,2 %	119	
Finančni odbor	9	20	6	118	11	3	87 73,1 %	4 3,4 %	8 6,7 %	2 1,7 %	14 11,8 %	25,5 %	28	
Odbor delavske kontrole	30	4	16	18	-	5	6 21,4 %	1 3,6 %	3 10,7 %	-	11 39,3 %	6 21,4 %	26	
S k u p a j	183	152		818	72	81	529 45,5 %	57 4,9 %	57 4,9 %	23 5,1 %	348 29,6 %	92 7,9 %	1.162	

Zaslužni delavci v letu 1988

DORA ENCI, DELOVNA SKUPNOST ZA RAČUNOVODSTVO

Rojena leta 1945, je končala ekonomsko šolo, ob delu pa še prvo stopnjo VEKŠ. V železarni se je zaposlila leta 1964 na prodajnem oddelku kot administratorica, zdaj je vodja obračuna stroškov v računovodstvu. Opravljala je različna dela, s tem dodobra spoznala železarno in se strokovno usposobila za zahtevno delo.

FANIKA GOSTENČNIK, DELOVNA SKUPNOST KSZ

Rojena leta 1946, je v Železarni Ravne od leta 1962, ko se je zaposlila kot kurirka, nato pa v pravni službi kot administratorica; od leta 1973 je izvršilna referentka. Je pedantna in dosledna delavka. S svojim pozitivnim odnosom do dela je tudi vplivala na mlade delavce v pravni službi. Je pripravljena pomagati ljudem brez iskanja formalnih poti.

NADA MEDVEŠEK, TOZD TEŽKI STROJNI DELI

Rojena leta 1947, se je zaposlila v Železarni Ravne leta 1964 v vložišču kot kurirka. Več let je bila administratorica v splošnih službah v KSZ, od leta 1983 pa je tajnica tozda Težki strojni deli. Vsa dela je opravljala prizadevno in se aktivno vključevala v samoupravno življenje.

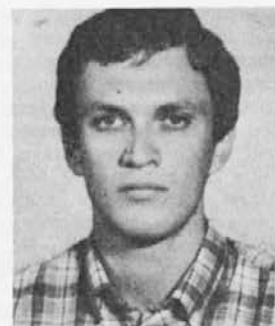

ALES RANC, TOZD TRANSPORT

Rojen leta 1928, je v železarni v tozdu Transport od leta 1952, kjer je začel kot mehanik. Ob delu je napredoval in je sedaj delovodja servisne delavnice za cestna vozila. Je prizadeven in vesten delavec, svoje znanje je tudi vedno prenašal na mlajše sodelavce, zato ga spoštujejo kot dobrega strokovnjaka. Sodeloval je tudi v različnih samoupravnih organih.

NIKOLAJ SONJAK, TOZD STROJI IN DELI

Rojen leta 1959, je diplomirani inženir strojništva. V železarno je prišel kot pripravnik leta 1983, nato je bil obratni inženir, sedaj pa je v. d. vodje proizvodnje. Je vesten, marljiv in predvsem uspešno dela pri razvoju tehnologije in obdelave valjev tako mehanskih kot termičnih. Rezultati tega dela se kažejo v povečani proizvodnji valjev in boljši kakovosti.

ERHARD SREBOTNIK, TOZD KOVAČNICA

Rojen leta 1936, je v Železarni Ravne 30 let. Večino časa dela kot 1. kovač pri kladivu 3-4. Pri tem delu vztraja, čeprav je težko in zahteva celega človeka. Sodelavci ga poznajo kot dobrega delavca in je njegova skupina med boljšimi. Predlog za priznanje v delovnem okolju so podprli in je tudi spodbuda drugim za dobro delo.

JOŽE ŠATER, TOZD DRUŽBENI STANDARD

Rojen leta 1931, se je v Železarni Ravne zaposlil leta 1948 v mehanični delavnici kot referent materialne službe, nato je bil vodja za rekonstrukcije in osn. sredstva, od leta 1977 je ravnatelj tozda Družbeni standard. Tu je veliko prispeval k solidni ravni družbene prehrane, rekreacije, letovanj in gostinstva. Ves čas je bil tudi aktiven, zlasti pri športu in rekreaciji v železarni in kraju.

FRANC GOSTENČNIK, TOZD SGV

Rojen leta 1934, je v Železarni Ravne od leta 1956. Začel je kot zidar, leta 1964 končal delovodsko šolo, od takrat vodi skupino industrijskih zidarjev za vzdrževanje in popravilo peči v SGV. Organiziral je mnogo izrednih remontov in bil mentor mladim rodovom. Delo je opravljal vestno in strokovno. Je nesebičen, inovator in dober tovariš in vsa leta član samoupravnih organov v tozdu in DO.

EDVARD STUMPFL, TOZD JEKLO-LIVARNA

Rojen leta 1943, se je v Železarni Ravne zaposlil leta 1969 kot mehanski čistilec v livarni, od leta 1976 pa je livar-izpraznjevalec. Delo opravlja vestno in marljivo, čeprav je težko, in s tem prenaša resni odnos do dela tudi na druge delavce. Nikoli ni odklanjal delovnih zadolžitve, tudi ne v podaljšanem delovnem času.

KRISTIJAN ŠVAB, TOZD TRO

Rojen leta 1944, je zaposlen v TRO od leta 1970. Delati je začel kot rezkalec, danes je obratni planer, ki stalno dosega dobre delovne uspehe, s tem spodbuja k boljšemu delu tudi druge. Vedno si je prizadeval za varčevanje z materiali in energijo za čim boljše delovne rezultate tozda in delovne organizacije. Normalno je vključen v delovanje samoupravnih organov in delegacij.

Naše delo v marcu

Plan mesečne proizvodnje smo v marcu dosegli 107,6 odst., v kumulativni 99,2 odst. Za 16.130 t prodanih izdelkov smo iztržili 26,40 milijarde din, od tega na domačem trgu 12.056 ton ali 20,62 milijarde din. Izvozili smo 4074 t ali za 5,78 milijarde din, za kar smo dobili 4,29 milijona dolarjev, od tega na konvertibilnem trgu 3,30 milijona dolarjev.

ZNAČILNOSTI PROIZVODNJE

V Jeklarni so dvanajstino letnega plana presegle, zaostali pa za operativnim planom, in to predvsem zaradi manjšega odvzema jekla v jeklovilarni (pomanjkanje naročil) in gredic v Valjarni (manjša okvara bluminga). Na eni izmed 40 t el. peči je prišlo tudi do okvare. Vse to znaša po izračunih v Jeklarni okoli 2600 t jekla manj. Poleg tega se zadnje čase opaža pomanjkljivo planiranje elektro konic, saj je mnogo preveč izklopov peči med procesom. To dokazuje skupni zastoj 35 ur na velikih pečeh in v kritičnih dnevnih urah po več zaporednih izklopov. Z materiali so bili zadovoljivo oskrbljeni.

Za planom so v Jeklovilarni zaostali tudi v marcu. Še vedno občutno primanjkuje naročil na formarskem avtomatu in peskometu, kjer so ves mesec delali le na dve izmeni. Prav tako so bile težave v čistilnici, kjer je bilo treba vložiti več dela ob ostrejši kontroli na litini za izvoz. Redno proizvodnjo so zavirale tudi premajhne kapacitete modelne mizarne. Poleg teh težav je v tozdu zaradi slabših pogojev dela še visok bolniški stalež in večje število delovnih invalidov, kar močno vpliva na doseganje boljših rezultatov.

V Valjarni so prekoračili plan proizvodnje za 7,6 odst., na težki progi 9,4 odst., srednji 10,5 odst., na lahki progi pa je bil plan dosežen le 63,9 odst. Vzrok za manjšo proizvodnjo lahkih profilov je bila zasedenost srednje proge zaradi valjanja večjih dimenzij srednjih profilov. Zastoj na srednji progi so se povečali s 30 na 33 odst., kar je precej nad planiranim. V čistilnici so imeli težave zaradi pogostih okvar strojev za brušenje.

Še boljše kot v februarju je potekala proizvodnja v Kovačnici v marcu, saj so presegle plan za 7,2 odst. Še vedno primanjkuje internih naročil, in to predvsem za kovaški stroj. Dostava ingotov iz Jeklarni je potekala zadovoljivo, nemalo težav pa nastaja zaradi pogostega izpada vakuumiranja jekla. Ob pomanjkanju naročil za kovaški stroj in majhnih serijah prihaja do pogostega menjavanja orodja in nekontinuiranega dela peči, kar še dodatno draži proizvodnjo.

Za 9,5 odst. so predvideni plan presegle tudi v Jeklovleku, in to pri lučnem jeklu za 47,3 odst., brušenem 3,6 odst. Zaostali pa so pri vlečenem jeklu, kjer so dosegli 25,2 odst., in pri žici 72,1 odst. Dobro sliko kviri razmeroma visoka neuspela proizvodnja, in to predvsem pri brušenih palicah.

Od mehansko predelovalnih tozdov so plan presegle TSD 20,8 odst., Orodjarna 2,4 odst., saj je bilo za ta mesec dovolj naročil za orodne plošče. Stroji in deli 6,2 odst. (težave so bile pri

realizaciji izvoza valjev zaradi zamud pri kaljenju), Ind. noži 44,2 odst., (vpliv visoke proizvodnje gredic), pri brzoreznem orodju in nožih so zaostali 29,5 odst. Kovinarstvo 46,6 odst., Armature 12,7 odst., Bratstvo pri pilah 4,3 odst. in Monter 3,9 odst. V Pnevmatičnih strojih je primanjkovalo naročil za pnevmatična kladiiva in vrtno orodje. V TRO so imeli nekvaliteten compound in je zaradi tega precej narasla neuspela proizvodnja.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

Količinsko prodajo na domačem trgu smo presegle za 10,9 odst., v kumulativni 3,5 odst. Pri vrednosti pa zaostajamo zaradi visoke planirane inflacije oziroma inflaciji prirejenega plana. Količinski plan prodaje so presegle tozdi Valjarna 21,4 odst., Kovačnica 19,8 odst., TSD 38,2 odst. Orodjarna 36,9 odst., Vzmetarna 3,1 odst. in Armature 163,1 odst. Vsi ostali tozdi so za planom zaostali. Zasedenost z naročili je zadovoljiva, nekoliko slabše je le v Jeklovilarni, kjer trenutno primanjkuje naročil na peskometu in formarskem avtomatu. Pri Industrijskih nožih za nože za razrez pločevine in v TRO za rotacijsko orodje.

NABAVA

Dobave starega železa potekajo nemoteno, tako da je za redno proizvodnjo vložka dovolj. Zaloge so optimalne. Enako velja tudi za Fe legure, le da se tu pojavljajo občasne težave pri FeSi, ker ga dobavitelji izvažajo.

Dobave pomožnega materiala so se dokaj normalizirale, pa tudi dobavitelji upoštevajo želene dobavne termine. Še vedno pa ostaja odprt problem pri specialnih orodjih, kjer so dobave vezane vsaj na šestmesečne

termine. Naše zahteve so običajno za takojšnje dobave. Kasnijo dobave specialnih pločevin z Jesenic, nekatere pošiljke pa so zaradi slabe kvalitete v reklamacijskem postopku.

V marcu so se povečale cene nekaterih ferolegur, barvne metalurgije in kovinsko predelovalne industrije.

UVOZ

Tudi v marcu je bila oskrba z uvoznimi A materiali dobra. Z odprodajo viškov nekaterih Fe legur smo se tudi pri stanju zalog približali tistemu optimalnemu nivoju, ki omogoča normalno proizvodnjo ob hkrati minimalnih stroških zalog. Tudi stanje pri Ni se je izboljšalo, saj je končno prispela ruska pošiljka 60 t prek SZ.

Večina uvoza je potekala prek kooperacij, kjer so se saldi v marcu znatno znižali, še vedno pa znaša naš pozitivni saldo v tujini po vseh kooperacijah okoli 3 mio \$.

Težava pri kooperacijah je v tem, da lahko prek teh kanalov uvažamo le materiale za reprodukcijo, medtem ko rezervnih delov in opreme ni dovoljeno uvažati.

IZVOZ

V marcu smo izvozili na konvertibilno tržišče okoli 3818 t izdelkov v vrednosti 3,3 milijona \$ in tako presegle mesečni načrt za 19 odst. in operativni cilj za 16,6 odst. Klirinški izvoz pa smo realizirali v višini 1,04 milijona \$, kar je za okoli 11 odst. pod operativnim planom.

Ugodna realizacija izvoza v marcu je rezultat prizadevanj vseh tozdov izvoznikov, ki so se trudili, da so svoje obveznosti izpolnili, pri tem pa tudi upoštevali dekadno dinamiko dobav v špedicijo, kar je bistveno pripomoglo k hitrejši in večji odpremi.

Največji izvoz na konvertibilno tržišče so tudi v tem mesecu dosegli tozdi metalurške predelave, saj je bil njihov delež v izvozu 66,6 odst. Z velikim izvozom v marcu znaša skupna trimesečna izvozna realizacija 8,75 milijona \$, to je 5 odst. nad planom trimesečja, iz česar lahko po-

V obratu

vzamemo, da smo I. kvartal 1988 na področju konvertibilnega izvoza uspešno zaključili.

Da bi lahko izpolnili letni plan, bi morali ta trend obdržati tudi v prihodnjih mesecih. Doslej imamo sprejetih naročil za 25 milijonov \$ za konvertibilno in okoli 9 milijonov \$ za klirinško področje.

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V marcu znaša izkoristek delovnega časa 83,32 odst., odsotnosti 16,68 odst. in so razdeljene takole:

— letni dopust	3,87 %
— izredno plačani dopust	1,54 %
— službena potovanja	0,36 %
— bolezn	9,61 %
— druge plačane odsotnosti	1,22 %
— neplačane odsotnosti	0,08 %
Skupaj	16,68 %
— ure v podaljšanem delovnem času	1,70 %

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ \$		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	marec	zbir	marec	zbir	marec	zbir	marec	zbir	marec	zbir	marec	zbir
JEKLARNA	108,5	100,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	95,3	86,7	101,7	87,7	58,1	49,6	181,1	141,3	134,8	102,1	46,3	41,5
VALJARNA	107,6	100,8	124,4	117,3	92,6	78,4	141,5	134,2	103,8	94,9	90,7	75,7
KOVAČNICA	107,2	94,1	116,2	107,0	73,7	63,7	105,7	106,0	77,7	75,0	73,3	62,5
JEKLOVLEK	109,5	99,4	110,5	100,7	70,3	60,1	153,6	128,6	112,5	90,5	57,4	50,8
TEŽKI STROJNI DELI	120,8	105,1	126,1	138,3	70,1	86,4	-	6,8	-	3,7	70,1	100,8
ORODJARNA	102,4	99,5	138,8	125,9	79,5	69,2	213,6	114,9	125,8	72,9	78,5	69,1
STROJI IN DELI	106,2	90,8	109,7	99,6	83,4	68,4	102,2	67,6	74,6	48,4	90,3	84,0
- NOŽI, BRZOREZ. OROD.	70,5	69,7	65,5	70,5	61,6	59,5	44,0	63,0	32,6	45,0	87,0	72,1
- GREĐICE	317,8	105,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	144,2	80,5	66,6	73,0	85,0	68,6	44,5	66,0	33,0	47,1	130,3	87,3
PNEVMATIČNI STROJI	83,7	91,9	90,1	92,5	71,7	62,3	814,8	304,4	552,1	204,7	50,3	56,0
VZMETARNA	94,6	93,4	98,4	93,6	70,7	66,7	71,4	92,8	47,9	59,7	75,7	68,2
T R O	94,9	107,0	101,0	90,6	73,1	62,9	131,5	108,5	91,5	73,1	69,7	61,0
KOVINARSTVO	146,6	110,2	178,7	99,1	101,6	68,8	1499,4	526,5	1169,0	411,4	62,3	56,2
ARMATURE	112,7	76,4	144,9	88,5	70,3	59,1	77,5	59,8	55,7	41,5	112,0	109,2
BRATSTVO - PILE	104,3	98,9	133,4	115,9	42,5	32,6	-	-	-	-	43,1	33,1
MONTER	103,9	84,1	85,9	75,6	57,6	51,2	71,5	77,2	47,9	55,9	58,5	50,7
KALILNICA	-	-	-	-	183,0	113,0	-	-	-	-	183,0	113,0
STORITVE DRUGIH TOZD, DS	-	-	-	-	75,8	68,6	-	-	-	-	75,8	68,6
DELOVNA ORGANIZACIJA	107,6	99,2	117,0	108,4	78,6	69,4	116,5	94,8	84,4	66,6	77,1	70,1

Preden zareže naš nož v Ameriki ali nekemu problemu do dna

Nemalokrat je bila puška že zagnana v koruzo, malo s slabo voljo, ker se ne da, malo z olajšanjem: pa ni treba, če je tako.

Če je namreč tako, da so problemi prekompleksni. Zelo zelo kompleksni, da se niti ne splača začeti govoriti o njih, ker ne prideš do konca, niti problemom do konca, kaj šele do rešitev. Blagor nam, si vsaj nimamo kaj očitati! Kriva je kompleksnost!

Toda zapičila sem si v glavo, da vendarle skušam enkrat naravnost v eno takšnih kompleksnosti. Kot naročena je prišla novica iz Amerike o reklamacijah na naše nože. Huda je bila videti, saj je kupec na 23 od 75 pregledanih odkril napake — na nožih, ki so poleg valjev za hladno valjanje in nerjavnih armatur edini perspektivni izdelek železarne!

Res da so tudi v Industrijskih nožih najprej rekli, da je problem zelo kompleksen in da je vprašanje, če ga je pametno razgrinjati, potem pa je predvsem po zaslugi Ivana Forstnerja, ki mu je že od vsega začetka bilo za to, da težave vendarle osvetlimo, prišlo do mini okrogle mize. Na njej smo se pogovarjali Ludvik Grašič, vodja proizvodnje v Industrijskih nožih, Ivan Forstner, vodja kontrole nožev v tem tozdu, in jaz, ki sem z vprašanji vrtala vanju. Izhodišča so bila tri: kje vse lahko pride v proizvodnem procesu nožev do napak, zakaj in kako napake odpraviti. Pogovarjali smo se samo o nožih za grafično industrijo, ki so trenutno največji problem, predstavljajo pa od 60% izvoza tozda kar 40%.

»Začnimo z vhodnimi materiali. Kakšne dobite?«

Grašič: »Napaka je lahko že v jeklu, ko je kemijska sestava nekaterih legiranih elementov na spodnji meji, nekaterih pa na zgornji. To nadalje vpliva na termično obdelavo: nedoseganje trdot, raztezki, skrčki, izdelka dimenzijsko ne ulovimo; če je zviti, ga je treba ravnati, pri čemer lahko pride do lomov. Zaradi nedoseganja trdot je treba ponoviti termično obdelavo, v ponavljanjih pa so prej našteje napake še pogostejše in vplivnejše.«

»To bi najbrž bilo treba vprašati v topilnici, pa gotovo lahko tudi vi odgovorite: zakaj prihaja do napak v topilnici?«

Grašič: »Delno na račun štednje z legurami, največ pa zaradi zamešanih materialov. Mi večje količine ostružkov uspešno sortirati, manjše pa se delno zmešajo. Lahko so že v topilnici zamešani ali v Valjarni. Lahko je samo ena palica v pošiljki druge sestave itd.«

»Ali vhodne materiale še posebej kontrolirate?«

Grašič: »Če dasta topilnica ali Valjarna šaržo kot KP (material je že bil enkrat izdelan kot kvaliteten), je za nas v redu. Ga ne kontroliramo več. Lahko pa seveda pride do zamenjave materialov tudi v našem skladišču. So iste dimenzije, le kvalitete različne. Ker pa za grafične nože pripravljamo vložek za Valjarno sami (navarimo material, iz katerega je rezilo), lahko spet pride do napak.«

Če nadaljujem s kvaliteto iz Valjarne, material lahko odstopa dimenzijsko, zato smo se za debeline dogovorili, da so v plus tolerancah, saj so

površine compounda (material za nože) izredno slabe. Ta slaba površina pa je škajavost materiala. Ker je škajanja trša od materiala, se zavajlja vanj. Pri naslednjih operacijah sicer odpade, a pusti posledice — material je hrapav.«

»Toda kako globoko sega škajaja, se vidi.«

Forstner: »Škajaja je res vidna, toda gremo v zavesten riziko z nadaljnjo obdelavo, računajoč, da bo »šlo ven«. Škajastega materiala je namreč precej in bi ga lahko tudi do 50% izločili. No, jaz bi pri vložku omenil še slab spoj med osnovnim in navarjenim materialom. Če ni prave difuzije, je na končnem izdelku rega. Če je očnovidna, gre v izmeček, drugače damo izdelek tudi pogojno naprej, saj iz izkušenj vem, da pri obratovanju potem odpiranja niso pogosta. Če pa bi te spoje gledali z ultrazvokom, bi gotovo bilo izmečka več.«

»Je pri vložku še kaj omebe vrednega, ali lahko z njim končamo?«

Forstner: »Valjarna je v zadnjem času že začela material sortirati. Kar je zelo škajasto, pošljejo posebej, in mi to uporabimo za manjše dimenzije nožev. Je pa zanimivo, da škajavost funkcionalno sploh ne vpliva, samo estetsko. Ampak kupce tudi to moti.«

Grašič: »Zadnje mesece po reklamaciji smo veliko bolj pozorni tudi na vložek. Žal pa se bo poznalo šele veliko kasneje, šele čez 6, 7 mesecev se bo to odrazilo, saj je proizvodni proces dolga.«

Forstner: »Kar se škajavosti tiče, je zdaj veliko bolje. Za reklamirane nože pa smo npr. imeli material od lanskega februarja.«

»Prosim, če zdaj spregovorimo o napakah, do katerih prihaja v mehaniki obdelavi nožev.«

Grašič: »Možnih je več napak. Lahko je zarežano, zaskobljano, vrtano nepravilno. Če to odkrijemo pred termično obdelavo, seveda izdelek izločimo, drugače se napaka vleče dalje. Vzrok za te napake je v prvi vrsti delavec, lahko mu zatajita stroj ali orodje, mislim pa, da je glavni vzrok površnost, do katere prihaja predvsem zaradi hlastanja po presejanju norme, ki je delavcu edini vir za povečanje OD. Sistem je pri nas tak, da je količinska norma neomejena, nagrajevanje za kvaliteto je le skupinsko, sankcije za izmeček pa so minimalne.«

V nadaljnjem proizvodnem procesu so napake možne pri termični obdelavi, te pa sem že omenil.«

Forstner: »Kar se kontrole pri termični obdelavi tiče, nismo primerno opremljeni za kontrolo večjih, težjih kosov, trenutno pa novega aparata HR₀ tudi ne moremo nabaviti.«

Drugače pri grafičnih nožih v termični zaradi trdot ni problemov, pač pa so večji problem deformacije oz. ravnost, ki je posledica krivosti vložnega materiala. Je pa tako: bolj ga ravnamo, slabše je, ker material potem ni stabiliziran.«

Grašič: »Ugotavljamo, da za trdot, ki jo zahteva grafični nož, naše kvalitete materiala ne ustrezajo naj-

bolj. Zato bomo morali za visoke trdote v nove kvalitete materiala. Amerikanec npr. zahteva višje trdote, kot so pri naših kvalitetah maksimalno dosegljive.«

»Mimogrede, zakaj je trdota materiala bistvena?«

Grašič: »Ne reže vsak nož. Mora imeti rezne sposobnosti. Nož je zelo zahteven artikel, ki ga mi mogoče podcenjujemo. Tu je težje priti do stotinke mm natančno kot drugje do tisočinke. Pri rezilu nimaš kaj meriti.«

Forstner: »Problem je torej ravnost nožev, vendar ne rezine, pač pa ploščine noža. Ko pride nož na kontrolo, je poravnan, toda Amerikanec reklamira do mm. Neravnost nam daje

čutiljiva tako zelo, da se vidi že ris z nohtom. Kljub temu, da posamezne kose ločujemo z lesom, papirjem itd., pride pri posnemanju robov, ki je ena končnih faz obdelave nožev, do napak. Delavec ima nože na lesenih podlagah, v katere se zažrejo odbruski, ti naredijo rise na nožu, in tako pri vsakem naslednjem. Čisto izolirano delati z vsakim nožem pa se ne da, saj bi bilo predolgotrajno. Smo pa tudi prostorsko omejeni, saj sta končna obdelava in kontrola tesno skupaj.«

Forstner: »Do škrbin na rezilih pa pride potem, ko se nož zgledi do rezne sposobnosti, ko postane oster kot britvica, mi pa ga moramo še trikrat preložiti. Risom na površini pa botruje še to: pri brušenju so kosi vpeti magnetno, zaradi namagnetiranja pa priregne izdelek opilke nase, pri čiščenju s krpo pa se površina poškoduje. Skratka: do poškodb lahko pride v vseh operacijah, tudi pri transportu.«

»S takim materialom je gotovo treba »delati v rokavicah?«

Ludvik Grašič in Ivan Forstner

mislni, da material ni umirjen. Bolj umiriti pa ga ne moremo, ker mu pade trdota.«

Grašič: »Problem je dvoplastnost (compound), ker imata sestavna dela različne raztezke in skrčke, saj sta iz različnih materialov. Pri brušenju se na stičnih točkah ustvarjajo visoke temperature, ki vplivajo na material. Ta se med brušenjem, ki je faza obdelave po termični, razteza oz. volumnsko širi. Rešitev je v bolj počasnem delu, ustreznih brusnih segmentih, intenzivnem hlajenju, stabilnem stroju. Čeprav za specialno brušenje pripravljamo hladilno tekočino posebej, se še vse prevečkrat poseže po navadni, stroje imamo, a po daljšem času obratovanja pride do zračnosti v vodilih in vretenu. Vsak dan pa seveda ne moreš preverjati, ali je vse v redu. Mislimo, da je pri tem pač tako: lahko so tudi neznani vzroki za napake, kar je neznanje. Mogoče je le 50% vidnega, znanega, vse drugo pa ne. Je pa res, da smo v Jugoslaviji edini za tako proizvodnjo. Ker je obdelovanje tanek, so seveda tudi pogoji obdelave drugačni.«

»Ali hočete s tem posredno dati vedeti, da tako finim izdelkom v železarni še nismo kos?«

Grašič: »Kar se tiče finosti, smo sposobni dosegati predpisane toleranče, za funkcijo samo smo to sposobni narediti, po komercialnih načrtih Amerike pa ne. Toda kljub temu, da to vemo, forsiramo izvoz zaradi položaja, v katerem se je železarna znašla.«

»Amerikanec je reklamiral nože tudi zaradi risov na površini in škrbin na rezilih.«

Grašič: »Na rezilu je material trd, druga površina pa je mehkejša in ob-

Grašič: »Seveda, žal pa imajo delavci slab odnos do tega, včasih niti registrirajo ne, da so naredili napake.«

Forstner: »Delavci vejo, s kako občutljivim materialom delajo, toda žal smo danes izgubili čut za odgovornost.«

»Pa se vendarle še da kaj storiti?«

Forstner: »Vodstvo se zelo trudi, da bi delavce prepričalo, da je treba previdno delati — s takim delom bi se dalo še kaj pridobiti.«

Grašič: »Rad bi poudaril še en problem, to je prepogosto premeščanje delavcev. Gotovo pa smo tako v tozdu kot v KK vsi zainteresirani za čimvečjo kakovost.«

»Če smo se prebili do konca proizvodnega procesa, lahko vprašam še zadnje, kar me zanima: kakšno je sodelovanje med tozdoma, katerih predstavnika sta?«

Grašič: »Menim, da boljšega sodelovanja ni kje v železarni. Kontrola nas o vseh odkritih napakah spriti seznanja, in te so nam napotek, da se jim drugič, če se le da, izognemo. Če se malo pošalim: gotovo pa bi lažje shajali brez njih.«

Forstner: »Sodelovanje gotovo je. Osebnost dosti vključujem v probleme v proizvodnem procesu, ne pa, kot je Šipek rekel: kontrola je pogrebec. Mi že vmes stopimo skupaj, posvetujemo se tudi z naročnikom, da bi našli najboljšo rešitev in nož prodali, če se le da.«

»Obema se najlepše zahvaljujem za pogovor.«

P. S.

Ali se je splačalo problemu do dna ali ne, prepuščam vam.

Helena Merkač

BESEDA DELAVCEV:

O alternativah

Beseda alternativa pomeni (nujno) izbiro med dvema možnostma, uporabljamo jo pa tudi v pomenu ene od dveh izključujočih se možnosti. Danes ta izraz zaznamuje neformalna družbena in politična gibanja. Med njimi sta v svetu najbolj poznani **mirovno gibanje** (izključuje uradno politiko kompromisov med izrekanjem držav za mir in hkratnim razvijanjem oboroževanja) ter gibanje **zelenih** (varstvo okolja se morajo podrediti interesi industrije in gospodarstva sploh). Obstajajo še razna duhovna gibanja in gibanja za pravice narodov, slojev, skupin, spolov (npr. feministično) in druga. Govorimo tudi o alternativnem novinarstvu; pomeni pogumno pisanje, ki ne priznava tabujev.

Dolgo smo mislili, da taka gibanja pri nas nimajo osnove, saj vodimo politiko miroljubnega sožitja med narodi, ker pa je v socialistični družbeni ureditvi na prvem mestu človek, bi rekli, da bomo v največji možni meri poskrbeli za njegovo zdravo okolje in prihodnost. V resnici je naš sistem tako vpet v mednarodne gospodarske in politične tokove, da so alternative, kakršne smo omenili, možne tudi pri nas. Težke gospodarske razmere povzročajo, da so načela pogosto daleč od stvarnosti. So pa ta gibanja, kolikor so se v Sloveniji že razvila, šele v povojih, omejena so na večja središča, v našem obrobju komaj kaj vemo zanja. Povprašali smo nekaj naših delavcev, kaj mislijo o njih in o dejavnostih, ki jih vključujejo.

Ernest Kocuvan, organizator obdelav na procesnem računalniku

ALTERNATIVNA GIBANJA IMAJO PRIHODNOST

»Alternativna gibanja so nestalne, neformalne skupine, ki gredo mimo organiziranih, formalnih, institucionaliziranih odnosov. Pridružujejo se jim ljudje, ki se radi neformalno odločajo in gredo po svoji poti.

Alternativa ni nadomestek za večpartijski sistem, je le pot v določeno obliko takega sistema. Večpartijski sistem je izraz pluralizma idej.

Pri nas se je alternativno gibanje začelo razvijati v središčih. Kot alternativci delujejo pri RK ZSMS mirovniki, skupina, ki zagovarja pravico do ugovora vesti, zeleni, žensko gibanje, pred kratkim pa je bila v Žalcu ustanovljena organizacija Kmečka mladina. Vse te skupine delujejo dokaj samostojno, brez ideoloških, verskih, nacionalnih omejitev. Ozrače za tovrstna gibanja je v Jugoslaviji še zelo neugodno, vendar je gotovo, da se jih bomo morali navaditi, saj delujejo v smeri večje demokratizacije družbe, to pa je za nas edina alternativa.

Na Ravnah delovanje teh gibanj samo spremljamo v tedniku Mladina. Za prvo tovrstno akcijo bi morda lahko šteli zbiranje podpisov za razpis referendumu o ustavnih spremembah. Akcijo smo začeli na predlog Mladine in je bila zelo uspešna. V posameznih tozidih se je podpisalo od 40 do 60% delavcev.

Zbiranje podpisov ni izvirna slovenska akcija. V svetu je že dolgo poznana. Politiki jo upo-

števaajo kot obliko samoodločanja ljudi. V Avstriji so npr. pred leti na ta način ljudje preprečili obratovanje jedrske elektrarne v Zwentendorfu. Če bo zbiranje podpisov v Sloveniji usrelo, bo ljudstvo izglasovalo prvi politič-

ni referendum pri nas. Ko bi akcija v ravenski občini organizirala občinska mladinska organizacija, bi bila to zanjo velika priložnost. Žal smo se odzvali le v železarni, kjer jo vodi sicer mladina, podpisujejo pa se tudi mnogi starejši.»

Dušan Petrovič, operater na vakuumski napravi

ZAVZEMAM SE ZA DEMOKRATIZACIJO DRUŽBE

»Zagovarjam to, kar uredništvo Mladine in večina naprednih ljudi v Sloveniji — čim večjo demokracijo. Sem za pluralizem idej ter svobodo pisanja in javnega izražanja misli.

Po moje obvezno služenje vojaškega roka na klasičen način ni nujno. Tistim, ki iz verskih ali drugih razlogov ne morejo nositi orožja, bi morali omogočiti civilno služenje. V Sloveniji za-

radi tega ne bi bilo težav, saj teh ljudi ni veliko. Je pa vojaški poklic med nami manj priljubljen kot v drugih republikah. Najbrž zato, ker smo manj agresivni. Za poklic oficirja se ne navdušujemo, ker je tovrstna služba povezana z določenimi omejitvami, Slovenci pa smo svobodoljubni, hočemo se gibati brez nadzorstva. Kultura in značaj nekaterih

Tončka Rožen, žerjavovodkinja v SGV

PROBLEME ŽENSK MORAMO REŠEVATI SKUPNO

»Dokaj redno berem Mladino. Všeč mi je, ker piše o stvareh, ki so bile pred leti tabu, npr. o vojski, zaporih, o raznih nepravilnostih.

Dobro je, da hočejo mladi nekaj novega. Tudi v zgodovini je bila mladina napredna. Tisti čas mogoče njene ideje niso bile sprejemljive, pozneje pa so se uveljavile.

Trenutne jugoslovanske razmere kažejo na to, da smo v Sloveniji bolj za demokratično izjavljanje kot v drugih delih države. Ne zdi se mi prav, da pisanje Mladine o vojski kar obsodijo. Odgovoriti bi morali z argumenti.

Gibanje za emancipacijo žensk pri nas se mi na prvi pogled ne zdi potrebno. Ženske hodimo v službo, smo soustvarjalke politike. Sama sem npr. predsednica OO sindikata v tozidu in članica IO v delovni organizaciji. Res pa je, da ženska večinoma nosi večje breme, ker ima doma več dela kot moški. Zaradi tega se je tako zmanjšalo število rojstev. Družine bi bile bolj srečne, bile bi tudi številnejše, ko bi bila mati doma. Žal standard tega ne dopušča.

Kljub napisani enakopravnosti je ženska še velikokrat zapostavljena. Že pri sprejemu na delo imajo večinoma prednost moški. Zaradi obremenjenosti v družini imajo ženske manjše možnosti za

naših narodov sta taka, da omogočata sistem, ki je blizu stalinizmu.

V Sloveniji se ne strinjamo z zmanjševanjem pravic republik in s povečanjem pristojnosti zvezne vlade, kakor določajo predlogi ustavnih amandmajev. Nočemo odcepitve, hočemo pa ohranitev samostojnosti v skladu z avnojskimi načeli.

Mladinska organizacija v Jeklarni je prva v železarni sledila pozivu Mladine in začela zbirati podpise za referendum. Pobuda za akcijo je prišla iz baze. Naši člani berejo revijo Mladina in so dokaj dobro obveščeni o političnem dogajanju pri nas. Kot predsednik OO ZSMS mislim, da je tako prav, saj naj bi bila osnova za delovanje mladinske organizacije prav politična dejavnost. Ta pa brez dobre informiranosti ni mogoča, zato smo tudi v naši osnovni organizaciji naročili več izvodov Mladine, ki jo berejo mladinci in drugi. Slovenska mladinska organizacija z Mladino je bila prva, ki je opozorila, da je treba v Sloveniji in Jugoslaviji kaj spremeniti. Potrebna je pot k večji demokratizaciji našega družbenopolitičnega življenja. Če bom k temu vsaj kanček prispeval tudi jaz, bo moje delovanje v mladinski organizaciji imelo smisel.«

napredovanje. Tudi v družbenopolitičnem življenju na žensko bolj skeptično gledajo. Da jo enako vrednotijo, mora pokazati več kot moški.

Problemi žensk so, a v glavnem niso samo njihovi, ampak skupni. Mislim, da je v železarni obstajal odbor za vprašanja žensk. Pa ne vem, če je sploh deloval. Takih problemov ni mogoče reševati samih zase.

Zaradi vsega tega je dan žensk kot praznik upravičen, gibanje za enakopravnost in emancipacijo žensk pa ima v naših razmerah še vedno žive korenine.«

Berta Plešivčnik, strojna nadzornica v PII

PRAV JE, DA ZVEMO RESNICO

»Aktivno se v politično življenje ne vključujem in tudi dejavnosti alternativnih gibanj ne poznam, razen kolikor zvem o njih iz radia, televizije in Mladine. Ta piše o marsičem, o čemer doslej pri nas nismo veliko vedeli. To se mi zdi prav.

Zakaj npr. ne bi smeli nič vedeti o dogajanju v vojski, ko pa so vsi moški vojaški obvezniki! Zgražamo se, ker prodajamo orožje siromakom v Afriki, kar je normalno, a dolgo je bila to skrivnost. In gradnja vile za ad-

mirala. Vsak naš državljan lahko ima hišo. A da je za gradnjo potrebno prisilno delo, se ne morem strinjati. Novinarji in uredniki, ki o tem pišejo, niso kontraprovolucionarji. Veliko ljudi misli tako kot oni, vendar si še ne upajo z besedo na dan.

Ne vem, zakaj je treba ljudi siliti, da nosijo orožje, če jim prepričanje tega ne dovoljuje. Po drugi strani naj bi imela možnost stopiti v vojaške vrste tista dekleta, ki si to želijo. Vendar naj to ne bi bila obveznost za vse ženske. Čeprav govorimo o enakopravnosti, so v večini družin gospodinjska opravila doma žensk. Zato bi bilo bolj prav, da bi zanje organizirali tečajne kuhanja, šivanja, vzgoje otrok in podobno.

To so splošne stvari, glede informiranja v naših razmerah pa bi rekla, da je normalno, da ne moremo pisati o vsem, kar je v delovni organizaciji narobe. Je razlika med tistimi, ki so na položajih, in delavci. Večji bo razkorak med vodilnimi in tistimi spodaj, več bo kritik. Gotovo je, da se dogajajo tudi mahinacije. Dokler plače omogočajo brezskrbno življenje, smo raje tiho, ko pa ne dosegajo več rasti cen, nastane nezadovoljstvo, ki ob vseh drugih problemih lahko preraste v večje konflikte. Zato bi bilo bolje, ko bi o vseh nepravilnostih sproti poročali in jih razčiščevali.«

Drago Kerbev, vodja obdelave na računalniku IBM

INDUSTRIJE NE MOREMO KAR ODPISATI

»Alternativna gibanja so izraz pluralizma interesov. Meni je najbližje delovanje ekologov in mirovnikov. Strinjam se s tistimi, ki zagovarjajo pravico do ugovora vesti, sem tudi za pravico do svobodnega izražanja mnenj.

Za okolje smo v železarni nedvomno že veliko naredili. Veliko je odvisno še od zavesti ljudi.

Onesnaževalci bomo kljub vsemu ostali še naprej — nekdo mora delati jeklo. Industrije ne moremo ukiniti in se vrniti v srednji

vek. Lahko samo omejimo porabo energije, kar se da. Tako bomo potrebovali tudi manj novih elektrarn, ki so veliki onesnaževalci okolja. Gospodarsko stanje nam onemogoča večje vlaganje v čistilne naprave.

Imamo probleme z odlagališči odpadkov. Tudi jedrskih. Vsi se jih bojimo, a vemo, da jih bo treba nekje uskladiščiti. Morali bi jih dati tja, kjer ni ljudi in je najbolj varno. Stvar strokovnjakov je, da tak prostor najdejo. Mislim in upam, da naša okolica ni primerna za to.

Velikih onesnaževalcev okolja se bojimo, kot posamezniki pa še vedno ravnamo, kot da smo brez ekološke zavesti. Samo pogledjmo

po naših gozdovih, koliko majhnih skladišč raznih odpadkov je v njih. Od štedilnikov in avtomobilov do postelj se najde tam.

Ljudi bi morali vzgojiti za drugačno ravnanje. Začeti je treba pri otrocih, a ti se zgledujejo pri odraslih, zato je težko. Kazni same ne bi pomagale, saj se represija še nikoli ni obnesla. Mogoče bi res kaj spremenilo organizirano delovanje ozavešenih posameznikov ali skupin.«

Silvo Veršič, varilec v TSD

ZA OKOLJE MORAMO POSKRIBETI

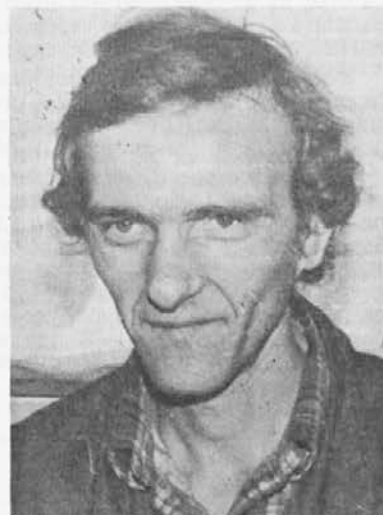
Nikomur tako zanemarjeno okolje, kot je naše, ni vseč, je pa zavest ljudi preslaba, da bi ga spremenili. Doma najbrž nihče ne pušča odpadkov kjerkoli, zunaj pa mečemo, kamor pade.

Ne bi bilo slabo, če bi se pristasi čistega okolja povezali. V Ljubljani, kjer je to gibanje močnejše, se večja skrb za okolje opazi spomladi, ko urejajo zelenice. Poleti pa niso veliko na boljšem kot pri nas, čeprav imajo določene predele, npr. Rožnik in okolico, vedno urejene.

Na našem koncu nimamo smisla za bivanje v naravi. Trimske steze po vrsti propadajo. V mestu smo sužnji nasadov in zato nikjer ne smeš stopiti na travo. Na kmetiji ne smeš na travnik, ker bi delal škodo. Z Javornika ne moreš v naravo, ker te na vseh koncih podijo samozvani farmarji in barakarji. V naselju igrišč za otroke skoraj ni, vsak dan pa ne moreš z družino na Rimski vrec ali na Ivarčko. Vsak nima avta in tudi drugače so taki izleti povezani s stroški. Sicer je tam res lepo okolje, za kar je poskrbela železarna. Za mesto bi morala mogoče bolj skrbeti občina, a kaj, ko so obveznosti do vsega drugega tako velike, da za to ni več denarja. Na Ravnah še parkirišč ni dovolj, tako da avtomobili stojijo po cestah in zelenicah. V drugih

mestih imajo pri blokih parkirišča in garaže.

Naš odnos do narave je na tako nizki ravni, stanje okolja pa tako klavrno, da je že zadnji čas začeti razmišljati, kako rešiti našo naravo. Ali bo to storilo kak-

šno alternativno gibanje ali katera od organizacij, kakršni sta npr. planinska ali taborniška, je vseeno. Pomembno je, da se kaj spremeni.«

Mojca Potočnik

Hribovska pomlad

OSKRBA Z ENERGIJO V MARCU 1988

Tudi v marcu ni bilo na področju cen energije bistvenih sprememb. Podražil se je le propan-butan od 319 na 372 din/kg, to je za 16,7%, in karbid od 595 na 626 din/kg, oz. 5,2%. Zaradi višje cene karbida bo dražji tudi acetilen, saj je karbid osnovna surovina za proizvodnjo acetilena.

Skupni stroški porabljene energije v železarni v marcu znašajo 4,27 mrd din, kar je v primerjavi s februarjem, ko so znašali 4,22 mrd din, več le za 1,1%. Večji stroški energije so predvsem zaradi višje skupne proizvodnje. Ta znaša v marcu 51.170 ton, to pa je za 10,6% več kot v prejšnjem mesecu.

Zaradi znatno večjega porasta proizvodnje pa so se stroški energije na tono skupne proizvodnje znižali. V februarju so znašali 91.191 din/tono, v marcu pa le 83.377 din/tono, kar je za 8,6% manj.

Dobava primarnih energentov je bila v marcu v redu, prav tako tudi proizvodnja in oskrba porabnikov z vsemi sekundarnimi energenti. Nekoliko slabši pa so pogoji pri oskrbi z argonom. Za pridobivanje tekočega jekla porabimo sedaj več argona, ki ga pa na domačem argu ni zadosti. Zato moramo manjkajoče količine uvažati (od AGA — Avstrija). Tako smo ga v marcu uvozili 11.465 m³, čeprav je cenejši od domačega, je zanj potrebna tuja valuta.

Poleg dobave primarnih energentov smo zbrali še 7500 l odpadnega olja, ki ga porabimo kot kurilno olje. Poleg zbranih odpadnih olj pa smo iz odpadnih nitro razredčil pridobili še 220 l čistega nitro razredčila, ki je zopet uporabno za nadaljnjo uporabo.

Poraba primarnih in sekundarnih energentov je bila v večini manjša od plana. Plan porabe smo presegli le pri propan-butanu in mazutu. Poraba teh dveh energentov je bila večja zaradi prestavitve plinovoda ZP in mazutovoda med čistilnico in valjarno.

Primerjave specifičnih porab proti planu in marcu lanskega leta, so v tem mesecu zelo ugodne. Specifična poraba na ogrevalnih in žarilnih pečeh je bila manjša od plana za 4,1%, proti marcu 1987 pa kar za 15%. Še ugodnejše so bile specifične porabe vseh toplot, saj je bila skupna specifična poraba na enoto manjša proti planu za 6%, proti marcu 1987 pa kar za 27,1%. Zelo ugodni so bili tudi indeksi pri proizvodnji. Skupna proizvodnja je bila večja proti marcu 1987 za 55,93%, skupna prodana roba pa za 21,56%. Kljub večji proizvodnji je bila poraba energije manjša za 0,25%. Temu razmerju so primerno manjše tudi specifične porabe. V primerjavah so zajeti tudi dislocirani tozdi.

1. Primarni energenti		Poraba Stroški v 1000 din
Elektro energija	23.234.700 kWh	1.963.839
Zemeljski plin	5.566.443 Sm ³	1.284.385
Butan propan	26.247 kg	12.707
Mazut	748.920 kg	201.117
Koks	7.880 kg	1.009
Karbid	17.200 kg	10.767
2. Sekundarni energenti		Poraba Stroški v 1000 din
Acetilen	5.977 kg	19.258
Industrijska voda	1.610.279 m ³	203.933
Sanitarna topla voda	11.328 m ³	20.786
Para	4.504.000 m ³	166.995
Centralno ogrevanje	10.432.998 MWh	375.097
Kisik	562.736 kg	188.138
Komprimirani zrak	6.067.137 m ³ _n	110.347
Čisti dušik	136 m ³ _n	210
Tehnični dušik	38.002 m ³ _n	8.249
Argon	12.612 m ³ _n	39.553

Ferdo Kotnik, ing. str.

TUDI ZEMELJSKI PLIN ZA PLAMENSKO REZANJE

V železarni uporabljamo v varilni tehniki tri vrste gorilnih plinov: acetilen, butan-propan in v zadnjem času še zemeljski plin. Največ pa se uporablja še zmeraj acetilen.

V tozdu Energija smo v plane za leto 1988 vnesli podatke, da bomo zamenjali gorilni plin acetilen z zemeljskim plinom v tozdih Kovačnica (pri flemanju), Jeklarna (priprava vložka), Jeklolivarna (čistilnica) in Stroji in deli.

Glavna povoda za takšno akcijo sta:

— m³ acetilena, proizvedenega v železarni, stane v letu 1988 7298 din, m³ zemeljskega plina pa 310,10 din. Ob upoštevanju toplotne vrednosti posameznega plina dobimo podatek, da je acetilen kar 14-krat dražji od zemeljskega plina.

— Naprava za proizvodnjo acetilena ima nazivno kapaciteto nekaj nad 20 m³/h, kar pa je za potrebe v železarni občutno pre-

»Rogovi«

malo, saj zadostuje za delo le na približno dvajsetih delovnih mestih.

Nekaj primerjalnih podatkov za acetilen in zemeljski plin. Plamen acetilena in kisika ima temperaturo 3100°C, je primeren za varjenje in rezanje. Mešalno razmerje s kisikom je 1:1, hitrost zgorevanja s kisikom znaša 1350 cm/sek, specifična moč plamena pa je 10,7 kcal/cm² sek.

Zemeljski plin ima mešalno razmerje s kisikom 2:1, temperaturo plamena 2200°C, hitrost zgorevanja s kisikom 300 cm/sek, specifična moč plamena pa znaša 2,01 kcal/cm² sek. Zemeljski plin je primeren le za rezanje in ogrevanje.

Kljub nekoliko manj ugodnim parametrom se da v današnjem času s sodobnimi rezalniki popolnoma enakovredno uporabljati oba plina.

Aktivnosti, ki so že ali pa še bodo potekale za zamenjavo acetilena:

— Za toz Jeklarna teče akcija za nabavo osnovne opreme delovnih mest za pripravo vložka. Oprema (rezalniki in pripadajoče šobe) je večinoma iz uvoza, pa kljub temu upamo, da bo do polletja akcija zaključena.

— Za toz Jeklolivarna smo na glavni cevovod zemeljskega pli-

na ob čistilnici v sredini marca napravili priključek, tako da lahko pričnemo z montažo plinovoda do delovnih mest in z naročanjem opreme za rezanje z zemeljskim plinom.

— V tozdu Kovačnica so v začetku januarja letos pričeli pri flemanju uporabljati zemeljski plin, in lahko rečemo, da razen začetnih težav, ki se pojavijo povsod, ni bilo problemov. Delavci, ki delajo pri flemanju, so spremembo dokaj hitro obvladali in prilagodili delo spremenjeni tehnologiji.

— V tozdu Stroji in deli imamo v načrtu zamenjavo ogrevalnega plina na stroju za polavtomatsko rezanje jekla. Do stroja je treba napeljati še približno 250 m cevovoda, in upam, da bo do jeseni oprema za delovno mesto nabavljena.

— V tozdu Težki strojni deli smo pomagali pri zamenjavi acetilena z zemeljskim plinom pri predgrevanju varjencev. 22. 3. so izvedli poizkusno ogrevanje, ki se je popolnoma obneslo.

V tako zastavljeni akciji bi lahko v letu 1988 porabili 15.000 m³ acetilena manj kot v letu 1987, kar pa v dinarjih ni malo, saj se investicija povrne prej kot v enem letu.

Viktor Podjavoršek

ELEKTRIČNE NAPRAVE V GOSPODINJSTVU

PRALNI STROJ

Ob nakupu je dobro preučiti vse programske možnosti, predvsem to, ali ima tudi ekonomični program pranja za manj umazano perilo. Za racionalno rabo energije je pomembno, da peremo hkrati toliko perila, kolikor je navedeno v navodilih. Z denarjem varčujemo, če peremo v času nižje tarife. In ne pozabimo na redno čiščenje filtra!

LIKALNIK

Na razpolago sta dva tipa — navadni in na paro. Slednji je močnejši, vendar lahko z njim likamo hitreje. Vsi novejši likalniki imajo vgrajene regulatorje temperature, ki jih s pridom upoštevamo tako zaradi varovanja blaga kot varčevanja z energijo. K varčni porabi energije prispevamo tako, da perilo že pred likanjem sortiramo glede na potrebno temperaturo likanja, da likamo ne preveč in ne premalo osušeno perilo, da delamo nepretrgoma oziroma da se izogibamo likanju manjših količin ali celo posameznih kosov perila.

SESALEC ZA PRAH

Če kupujemo novega, kupimo sesalec z regulatorjem moči, ki je vsestransko uporaben (preproge, pohištvo, tekstil, zavese...).

S sesalcem delamo racionalno, če pred uporabo odstranimo iz prostora predmete, ki so v napoto, in če ga vključimo šele tedaj, ko začnemo sesati. Skrbimo tudi, da se v vrečki ne nabere preveč smeti, s tem se namreč poraba energije poveča.

V gospodinjstvu uporabljamo še vrsto drugih, manjših električnih aparatov in strojev, ki so v glavnem manjše jakosti, vendar pri delu z njimi porabimo kar precej energije, zato tudi z njimi ravnajmo pametno in varčno.

Miroslav Paškvan, dipl. inž.

Vsak četrti investicijski dinar za ekologijo

Na nedavni tiskovni konferenci v jeseniški železarni je tamkajšnja ekologinja dipl. inž. kemije Dragica Bezljaj suvereno predstavila uspehe, ki jih je na Jesenicah dala načrtna skrb za varstvo okolja. Postregla je tudi z dvema posebnima brošurama na to temo, ki sta, znajdeni na naših mizah, dali idejo, da tudi mi spregovorimo o naših prizadevanjih za čistejšo okolje. Kot pika na i pravemu času za to je bil še poziv predsednika PO v eni od aprilskih številc Novic, da moramo čistilne naprave, ki jih imamo, tudi uporabljati.

MI NIMAMO EKOLOGA

Toda mi nimamo ekologa, ampak je skrb za varstvo okolja poverjena trem službam: za ekologijo delovnih mest službi za VPD in VO v KSZ (dipl. biol. Branetu Dervodelu), za

Brane Dervodel: »Danes delavci že vejo, da jim dobro hočemo.«

meritve onesnaževanja in onesnaženosti ozračja, kontrolo odpadnih vod, problematiko odpadkov zunaj železarne službi za kemijo in kemijske raziskave, tehnološkim laboratorijem, (inž. Jožku Kertu s sodelavci) ter za ekološke investicije tozdu PII, oddelku za energetiko (dipl. inž. Zvonku Erjavcu).

»Takšna razdrobljenost področja gotovo ni dobra, čeprav si v vseh treh službah prizadevamo, da delamo čim bolj povezano. Ves čas računamo na center za tehnično in zdravstveno varstvo delavcev, v katerem bi dobilo tudi to področje svoje mesto,« je v uvodu povedal Brane Dervodel.

KOLIKO NAM JE DO ZDRAVEGA DELOVNEGA MESTA

Brane Dervodel: »Ekologija delovnega mesta je del mojega delovnega področja. Gre za to, da skupaj s psihologi, sociologi, medicino dela, tehničnim varstvom delavcev, tehnologijo in delavci s področja razvoja analiziramo vse pogoje dela z namenom, da jih izboljšamo.«

Kako nam to uspeva? Prevladuje mnenje, da slabe delovne pogoje rešujemo preležerno. Toda poudariti moram, da je izboljševanje dolgotrajen proces. Trend k izboljšanju pa v naši železarni je, čeprav počasen.

Zakaj? Pri nas ni dobro, da nagrajujemo za slabe delovne pogoje, zato

marsikdo ni zainteresiran, da se mu ti na račun OD izboljšajo, čeprav menim, da je danes ekološka zavest v železarni že na takem nivoju, da delavci vejo, da jim dobro hočemo.

Cilj našega dela seveda ni merjenje ekoloških parametrov z namenom, da na njihovi osnovi — če so slabi — večamo OD, pač pa odpravljanje slabih pogojev dela. To pa ni enostavno, saj moraš prej delovno mesto temeljito raziskati, šele potem ga lahko prilagodiš delavcu. Pri tem prihaja do ogromno kompleksnih problemov, saj vplivajo na reševanje proizvodnja, projektantske napake itd.

Kljub temu danes na tem področju že beležimo uspehe. Za prah je v železarni okrog 30 čistilnih naprav. Največja je v stari topilnici, za katero pa vemo, da je delavci večkrat ne vključijo, kar pomeni, da ne spoštujejo tehnološke discipline.

Lahko rečemo, da v železarni ni obrata, kjer ne bi bilo česa konkretno storjenega za izboljšanje delovnega okolja. Na prvem mestu sta gotovo stara topilnica in minilivarna, tam smo delali ogromno manjših stvari.

Čeprav danes leti največ kritik na delovne pogoje v težki livarni, moram poudariti, da je to mlad obrat in da smo zanj že tudi precej naredili, na realizacijo pa čaka še več projektov.

Katero ekološko obremenitve so danes v železarni v ospredju, je težko reči. Je različno od obrata do obrata. V Jeklarni je na prvem mestu prah, sledita pa hrup in neustrezna mikroklima (vroče — hladno, sevanje itd.), v Kovačnici hrup in toplotne obremenitve, v Valjarni hrup in vibracije, v lužilnici so seveda obremenitve s kemijskimi snovmi itd. Ugotovimo pa lahko, da smo naredili veliko sanacij, kar se praha in plinov tiče, kar hrupa, pa je res, da se žal še prevečkrat zadovoljimo kar z osebnimi zaščitnimi sredstvi.

Ali izboljšave, ki smo jih že uspeli uvesti v železarni, direktno vplivajo na zdravje naših delavcev, ne bi mogel reči, ker se konkretne informacije ne vračajo k nam. Seveda pa so znani rezultati daljših obdobj. Saj vemo, da ni več silikoze, toplotnih kolapsov, skratka — akutnih obolenj zaradi metalurgije ne beležimo.

Zaključil bi lahko tako: na področju ekologije delovnih mest se je od 60 let veliko spremenilo. Danes

pa moramo vsa prizadevanja usmeriti v kompleksno raziskavo delovnih mest in v ergonomijo, druge načine, kot so benefikacija in nagrajevanje slabih pogojev dela, pa opustiti.«

KOLIKO NAM JE DO ZDRAVEGA OKOLJA

Jožko Kert: »Pri varstvu okolja je v Železarni Ravne v zadnjih letih največ storjenega na področju varstva zraka, zlasti z odpravo emisije žveplovega dioksida, saj smo količine emitiranega SO₂ zmanjšali od nekdanjih 7 ton/dan na samo 340 kg/dan. To smo dosegli z zamenjavo goriv (namesto premoga in mazuta kurimo pretežno z zemeljskim plinom).

Jožko Kert: »Ekološka dejavnost železarne je lahko drugim za zgled.«

Drugi največji uspeh na področju varstva zraka je čistilna naprava v jeklarni 1, s katero smo zmanjšali emisijo železovega oksidnega prahu iz EOP na polovico, tako da znaša danes količina tega prahu le od 2 do 2,5 ton na dan, njegov izvor pa je v jeklarni II. Zagon čistilne naprave v njej je predviden z rekonstrukcijo peči UHP, po planu bo to v letih 1989/90. Tudi emisije iz drugih obratov uspešno rešujemo s čistilnimi napravami.

Več se s spremembo tehnologije v železarni ne bo dalo izboljšati, tudi v

prihodnje ne. Ena zadnjih takšnih sprememb pa poteka še zdaj, ko v Jeklarni skušajo zamenjati jedavec (kalcijev fluorid), kar bo odpravilo emisijo plinastih fluoridov.

Zaključim lahko, da pri varstvu zraka Železarna Ravne obvladuje probleme. Viden je še samo dim iz nove topilnice, ki pa ga ne bo več z novo odpraševalno napravo. Odškodnine za gozdove, na katere vpliva železarna, pa bomo seveda še plačevali, saj se posledice onesnaževanja izpred 20 let vlečejo še danes.

Redno spremljamo kakovost naših odpadnih vod, izdelan je kataster letih, veliko pa delamo tudi na postopkih čiščenja teh vod. Tako Meže ne onesnažujemo bistveno z ničimer drugim, le z zaoljenimi odpadnimi vodami. Po analiznih podatkih letno izteče v Mežo 100 ton odpadnega olja (od skupne letne porabe 300 ton). Tako teče Meža od železarne naprej za 3 mg/l olja bolj zaoljena, kot pride do železarne. Rešitve pri tem ni druge, kot da čimprej postavimo čistilno napravo za čiščenje odpadnih oljnih emulzij in oljnih gošč ter da ponovno apeliramo na ekološko zavest delavcev, da ne vlivajo zaoljenih odpadkov v kanale.

Do zdaj v železarni nismo posebej razmišljali o uporabnosti odpadkov, zadnja leta pa, ko postaja varovanje okolja vse pomembnejše, gospodarski položaj pa vse težji. Železarna Ravne ima velike količine odpadkov.

Njihove vrste in količine so razvidne iz tabele. Strokovni delavci PII in službe za kemijo skupaj z MI v Ljubljani imajo v delu več raziskovalnih nalog o možnostih predelave odpadkov. Velik problem predstavljajo posebni odpadki (odpadki solnih kopeli iz kalilnice, oljne emulzije, kondenzatorji s PCB, odpadki iz laboratorija in ostanki kemikalij itd.). O njih moramo voditi poseben nadzor.

V okviru danih možnosti menimo, da imamo na tem področju red. Te odpadke deponiramo na posebej odrejeno mesto na haldi, dokler v Sloveniji ne bomo dobili odlagališča posebnih odpadkov.

Oljne emulzije in oljne gošče zaenkrat odlagamo v posebno jamo na haldi, v letih 1988/89 pa načrtujemo gradnjo čistilne naprave v stari kotlarni. Teh odpadkov je okrog 3000 ton letno in so velik ekološki problem.

Ekološka dejavnost v železarni je lahko za zgled marsikateri DO, tudi v Sloveniji. Za varstvo okolja namerjamo ogromna sredstva. Po oceni iz leta 1985 bodo znašale investicije v naše ekološke naložbe okoli 23 mia din, kar je okoli četrtnina vseh investicijskih sredstev.

Seveda pa kljub vsem čistilnim napravam ne bo učinka, če bo delavec ekološko neosveščen. Noben predpis ne zagotovi čistega okolja, če zavest delavcev ni ustrezna.

V sozdu deluje posebna »ekološka« komisija, ki se slovenski javnosti uspešno predstavlja. Ena vidnejših akcij letos bo predstavitev dosežkov pri varstvu okolja v SOZD na mednarodni razstavi, ki bo 17. maja na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Tudi v občini Ravne uspešno opravljamo svoje delo. Strokovna komisija pri občinskem komiteju za varstvo okolja in urejanje prostora je lani v Odločanju — 3/87 predstavila kompleksno problematiko s področja ekologije v občini Ravne, za kar smo prejeli tudi priznanje Zvezne konference SZDL.«

Helena Merkač

OPADKI V ŽELEZARNI RAVNE					
VRSTA OPADKA	LETNA KOLIČINA (t)	MOŽNOST UPORABE	SEDANJE STANJE		UPORABNOST PREISKUJEMO
			UPORABLJANO	ODLAGANO	
ODRUS	12.000	V ODRUSU JE OKOLI 70 % ŽELEZA - VLOŽEK ZA PEČI	-	*	*
JELARNSKA ŽLINDRA	50.000	V GRADNENIŠTVU (ZA BETONE) ZA GRADNJO CEST (ZA NARUTJA IN ASFALTE)	-	*	*
ŠKAJA	5.000	V ŽELEZARSTVU IN V CEMENTNI INDUSTRIJI	DELNO	*	*
OKSIDNI PRAH IZ DO PEČI	1.000	V CEMENTNI INDUSTRIJI	-	*	*
LIVARSKI PEŠKI	26.000	V GRADNENIŠTVU IN ZA GRADNJO CEST	DELNO REGENIRANO	*	*
OPADNE KISLINE	250	REGENERACIJA KISLIN - PRIDOBIVANJE Fe OKSIDOV	-	*	-
OLJNE EMULZIJE	3.000	PRIDOBIVANJE OPADNIH OLJ	-	*	PREDELAVA V TIGRANJCI
OPADNA OLJA	100	KURIVO	*	-	-
KARBIDNO APNO	260	V GRADNENIŠTVU	*	-	-

Pravniki v gospodarstvu včeraj, danes in jutri

Pravniki v gospodarstvu so največja grupacija pravnikov, ki se po številu in organiziranosti, z intenzivnostjo in trajanjem nepretrganega delovanja uvršča v vrh strokovnega povezovanja pravnikov. V OZD in njihovih asociacijah dela po splošnih ocenah več kot polovica vseh diplomiranih pravnikov. Razlog je v polivalentnosti pravnega poklica, ki omogoča, da pravniki z večjim ali manjšim uspehom delajo na delih in nalogah, ki se štejejo za pravna, ter v velikem številu pravnih oseb, ki se ukvarjajo z gospodarskim poslovanjem, v katerem je reševanje vprašanj pravne narave dnevna potreba.

Poznavanje prava postaja z vsakim dnem eden od elementov za opravljanje vse več poslov v gospodarstvu, kar je posledica vse kompliciranejših pravnih odnosov, v katere nosilci gospodarske dejavnosti vsakodnevno vstopajo. To omogoča zaposlovanje pravnikov na delih, ki niso samo pravne narave. Zato nemajhno število pravnikov opravlja komercialne, finančne, splošno kadrovske ter poslovodne funkcije. Vseeno pa največje število pravnikov dela na delih pravne narave, četudi ne vedno in izključno samo na njih.

OPRAVLJANJE PRAVNE FUNKCIJE V OZD

Četudi pravna funkcija v OZD ni dominantna, njene vloge v njenem delovanju ne smemo zanemarjati. Gospodarsko poslovanje je danes tako kompleksno, da njegovi nosilci vsakodnevno vstopajo v številne ne več tako enostavne pravne posle, ki jih je treba pravilno regulirati in spremljati njihovo uresničevanje. Napaka, storjena na tem področju, lahko ima daljnosežne posledice in lahko včasih tudi izniči tisto, kar je bilo doseženo na drugih področjih. Značaja pravne funkcije v OZD ne smemo ne precenjevati ne podcenjevati — je vsakakor ena od pomembnih dejavnikov uspešnosti tega delovanja. Konkretna ocena o tem, ali pravniki, ki v OZD opravljajo pravne funkcije, v celoti zadovoljujejo potrebe, ki jih OZD na tem področju zahtevajo, se lahko da šele po detajlni analizi poslov, ki so jim poverjeni, in pogojev, v katerih delajo.

Težko je najti področje veljavnega prava, s katerim se pravniki v gospodarstvu ne srečujejo. Razlog je v tem, ker dejavnost OZD obsega odnose, ki se regulirajo s številnimi pravnimi vejami (statusno, pogodbeno, vrednostni papirji, upravno, delovno, mednarodna trgovina, postopkovno, mednarodno privatno, finančno ipd.), kot tudi v tem, da se čisto v OZD nudi pravna pomoč delavcem pri reševanju njihovih privatnih zadev, kar zahteva poznavanje tudi tistih pravnih področij, ki so prvenstveno značilna za odnose med fizičnimi osebami (rodbinsko, dedno pravo ipd.). Zaradi tega se od njih zahtevajo specialistična znanja na heterogenih področjih prava, ki je standard, ki ga ni lahko doseči. Gre namreč za dve značilnosti, ki sta pomembni za pristop k poslom na takšen način — disperzija področij in koncentracija znanja in izkušenj. Pred pravnike, ki opravljajo takšne posle,

se zato postavlja nemajhna zahteva po kontinuiranem usposabljanju, da bi mogli zadovoljevati potrebe dela, ki ga opravljajo.

Če govorimo o obsegu dela, s katerim se ukvarjajo, velja poudariti, da pravniki v gospodarstvu največ časa posvetijo opravljanju poslov normativne dejavnosti. To je posledica načela avtonomnega reguliranja statusno-pravnih odnosov, kar zahteva zelo raznoliko in obsežno normativno dejavnost znotraj OZD. O tej dejavnosti na tem mestu ne bi izgubljali preveč besed, ker je vsem nam znana, žal pa marsikomu znana tudi kot edina dejavnost pravnikov v OZD. Drugo veliko področje dejavnosti pravnikov v OZD je pripravljavanje in nudenje strokovne pomoči na sejah številnih samoupravnih organov. Temu je treba dodati še strokovna pomoč v zvezi s pravo in izvajanjem postopkov samoupravnega odločanja delavcev. Nemajhno število pravnih strokovnjakov, zaposlenih v gospodarstvu, pa dela na področju delovnih razmerij, vključujoč tudi disciplinske postopke.

Izredno važno področje, na katerem se ustvarja pravna funkcija v OZD, je domena njenih odnosov do tretjih. Na tem posebno občutljivem segmentu pravne funkcije delo lahko dobro opravlja samo pravni strokovnjak, zato so takšna dela, na katerih tudi najmanjša napaka lahko pripelje do daljnosežnih in škodljivih posledic, običajno rezervirana za pravnike. Glede na vrsto poslov jih je treba ločiti v dve skupini. V eno spadajo zastopanja v raznih postopkih (sodni, upravni, arbitražni) in v drugo obdelava pravnih vprašanj, vezanih na sodelovanje v pravnem prometu.

Glede opravljanja del iz prve skupine v OZD ni ovir, da pravniki zastopajo OZD. To se tudi med laiki šteje za toliko specifično delo pravne stroke, da ga nihče tudi ne želi prisvajati za sebe, zato so pravniki v teh stvareh edini izvrševalci. V zvezi s tem se tudi najizraziteje postavlja vprašanje posebne strokovne usposobljenosti pravnikov (pravosodni izpit) za opravljanje poslov zastopanja.

Četudi je pravna obdelava poslov v pravnem prometu materija, ki bi izključno morala biti rezervirana za pravnike, to v praksi ni vedno tako. Gre za področje pravnih odnosov s tretjimi, t. j. za izredno važno področje delovanja OZD, s katero se realizira njena dejavnost. Ti odnosi so »condicio sine qua non« celotnega poslovanja. Temu se na žalost v OZD ne posveča tista pozornost, ki bi zaradi pomembnosti teh odnosov bila potrebna. Če se primerjajo vsi posli, ki jih pravniki opravljajo, lahko opazimo, da dejansko najmanj delajo ravno na tem. Če pa slučajno tudi delajo na tem področju, najčeseje tega ne opravljajo kot svojo izključno nalogo, marveč kot eno izmed zaupanih, v glavnem vzporednih del, ob ostalih zgoraj navedenih delih, ki v glavnem absorbirajo ves njihov delovni potencial. To se pa ne dogaja po njihovi krivdi.

POLOŽAJ PRAVNIKOV V GOSPODARSTVU

Za položaj pravnikov v gospodarstvu lahko rečemo, da je vse prej kot ugoden. Niso redki primeri, da v OZD gledajo na pravnika kot na »nebodigatreba«, s premajhno strokovnostjo ali da ni potreben v sredini, kjer dela. Po analizah (glej 25. godina strokovnog povezivanja pravnika u Privreda i pravo, godina 26, Zagreb, april 1987) je temelj takšni miselnosti iskati v tem, ker komercialni in tehnični kadri kot tudi poslovodni delavci čisto mislijo, da razpolgajo z dovolj pravnega znanja za sklepanje pogodb. Ker imajo pogodbe komercialno, tehnično in finančno vsebino ali samo eno od njih, strokovnjaki s teh področij napačno mislijo, da jim ni treba nič več od tistega, kar spada v njihovo stroko. Pri tem pozabljajo, da vsa ta vsebina mora biti vsebovana v pogodbi, to je institutu, ki ima svoje pravne značilnosti in je podvržen določenemu pravnemu režimu. Praksa namreč kaže, da imenovani strokovnjaki lahkomišlelo sklepajo pogodbe, ne da bi pri tem konzultirali pravnike. Gre za specifično in zelo občutljivo področje, kjer na pogled majhna napaka lahko ima daljnosežne posledice.

Vsaka dejavnost v družbi je regulirana s predpisi, tako tudi tisto, kar se dogaja v organizacijah in skupnostih v gospodarstvu in v odnosih med njimi. Pravo na ta način vstopa v vse pore odnose in ga ni možno zaobiti. Ni tehničnega, finančnega ali ekonomskega vprašanja v organizaciji ali skupnosti v gospodarstvu, ki kolikor se javlja v odnosih med fizičnimi ali pravnimi osebami, ne podleže pravni normi. Pri tem niti ni nujno, da gre samo za odnose, ki bi se javljali v pravnih poslih — zadostuje, da gre za kakršenkoli odnos. To ima za posledico, da je takšen odnos treba strokovno pravno obdelati, pri čemer je pravnik nezamenljiv. Vsako drugačno postopanje je daleč od strokovnega pristopa in v razviti družbi ne more nuditi sigurnega in uspešnega rezultata posla.

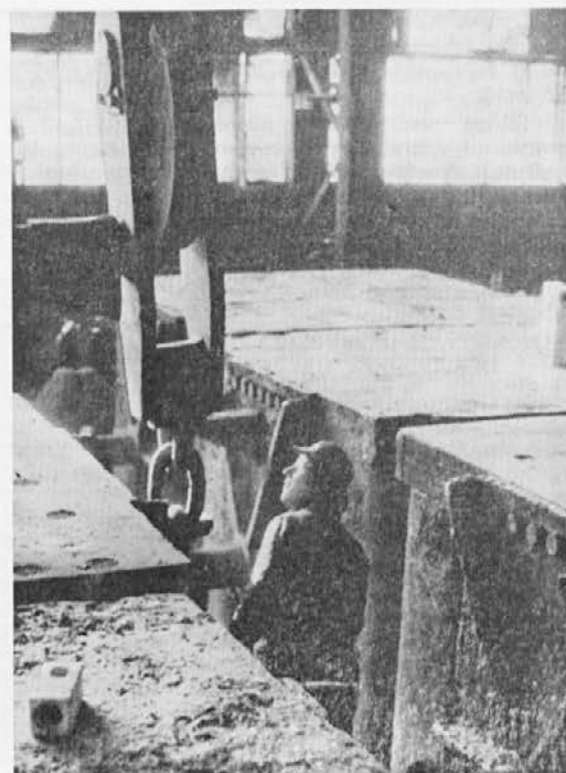
Interdisciplinarni pristop je osnova modernega poslovanja, pri čemer je pravna komponenta neizbežna. Vse drugo pomeni večji ali manjši riziko

neuspeha, ena od pomembnih značilnosti modernega poslovnega obnašanja pa je ravno v tem, da se v čim večji možni meri zmanjša ali povsem odkloni nesigurnost ali nastop stanja, na katerega se ne more vplivati. To je v družbi z veliko stopnjo normiranosti — kar je značilno za moderen svet — nemogoče brez aktivnega delovanja pravnih strokovnjakov. Zato je takšno stališče do pravnikov v gospodarstvu danes šteti za izredno škodljivo.

To stališče je posebno vidno na področju odnosov njihove ne vključnosti v trenutku nastajanja teh odnosov, ko ima njihovo preventivno delovanje še velik pomen. Redko se dogaja, da so pravniki v OZD vključeni v sklepanje pogodb, če pa že, pa samo takrat, ko gre za neke važnejše pogodbe. Povsem izjemoma se jih vodi na pogajanja, da bi lahko med nastajanjem posla intervenirali, ko je to najpotrebnejše in najprimernejše. Pa tudi takrat se lahko zgodi, da je njihova pripomba ali stališče pričakano z ugovorom, da ovirajo posel. Četudi se jim že da vloga v fazi sklepanja posla, se ta najčeseje strne na dajanje pripomb na že formulirani tekst pogodbe, nemalokdaj samo parafiranja takšne pogodbe, čisto z namenom, da se dobi kritje, kako je s pravne strani vse v redu. Ne poznavajoč poslovnega ozadja niti konstrukcije poslovnega odnosa, običajno z malo razpoložljivega časa in brez možnosti dobiti potrebne informacije, so pravniki v situaciji, da svojega posla ne morejo opraviti kvalitetno. Pri rutinskih pogodbah to ni problem, nastopi pa pri kompliciranejših in obsežnejših poslih. Ni je stroke, ki lahko pride do polne veljave brez poznavanja poslovne konstrukcije in seznanitve z možnimi riziki, do česar pa je možno priti le s pravočasno vključitvijo pravnega strokovnjaka. To seveda ne pomeni, da mora ves čas sodelovati, vendar v določenih ključnih trenutkih je nezamenljiv.

(Konec v naslednji številki)

Drago Mežnar

Dobro pripeto
breme — varen
prenos

Kako planirati poklicno kariero

KAKŠNI SO VAŠI POKLICNI CILJI IN KAKO JIH NAMERAVATE DOSEČI?

Verjetno ste si že kdaj zastavili katero izmed podobnih vprašanj: Kako naj napredujem? Ali ni večina napredovanj posledica sreče in zvez? Ali potrebujem diplomu za to delo? Ali bo izobraževanje povečalo moje možnosti za napredovanje? itd.

Uspešno kariero omogoča tudi njeno planiranje. Z izrazom **kariera** razumemo tukaj vsa dela oziroma zaposlitve, ki jih človek opravlja v poklicnem življenju. Ne gre torej le za napredovanje navzgor, ampak so možne tudi horizontalne premestitve ali celo nazadovanja.

Planiranje kariere pa je proces, v katerem oseba izbira cilje (bodoče položaje, h katerim stremlji) in poti (zaporedna dela) do njih. Značilnost uspešnih ljudi je, da so ugotovili svoje cilje glede kariere, planirali, kako bi jih dosegli, in potem tako ukrepali. Natančna napoved kariere za več let naprej je skoraj nemogoča. Planiranje kariere je torej treba začeti z vprašanjem: Kateri so moji poklicni cilji? Kakšen bo prvi korak k njihovi uresničitvi?

VLOGA KADROVSKIH ODDELKOV

Planiranje kariere je sorazmerno nov koncept. V preteklosti je veljal predvsem za privatno zadevo. Organizacije v razvitem svetu pa vedno bolj spoznavajo, da je to primerna pot za pokrivanje notranjih potreb po kadrih. Poleg tega pa ima druge pozitivne koristi: razvija »zaloge« talen- tov, ki so primerni za napredovanje, zmanjšuje se fluktuacija, zaposleni razvijajo svoje potenciale, zadovoljstvo zaposlenih se veča, prav tako produktivnost ipd.

Večji kadrovski oddelki spodbujajo planiranje kariere zaposlenih z naslednjimi akcijami:

1. Usposabljanje za planiranje kariere

Večina zaposlenih se namreč ne zaveda prednosti planiranja kariere, često pa jim primanjkuje tudi informacij. Na seminarjih jim kadrovske delavci pomagajo postaviti cilje, identificirati poti v karieri in odkriti različne aktivnosti za poklicni razvoj.

2. Informacije o načrtovanju kariere

Večina podatkov je del kadrovske-informacijskega sistema. Zanimivi so predvsem opisi del in nalog, prihodnje potrebe po kadrih, informacije o možnih poteh kariere ter o karieri znotraj »družine« poklicev kot posledici dodatnega usposabljanja, zaporedja del (dela, razvrščena po lestvici napredovanja glede na zahteve) in podatki o alternativnih poteh kariere. V nekaterih organizacijah dobijo novo zaposleni delavci brošuro z vsemi deli, ki so razvrščena po nivojih.

3. Svetovanje o karieri

Svetovalec lahko zgolj prisluhne zaposlenim in jim zagotovi ustrezne informacije o delih, lahko pa jim tudi pomaga ugotoviti njihove interese. To izvede s testi in s samoocenitvijo delavca. Gre za postopek, ko oseba »pregleda« svoje interese in sposobnosti za delo ter ugotovi, kakšen je njen življenjski plan (kariera je osrednji del posameznikovega življenja). Ugotovljeno potem primerja z informacijami o karieri. Izkušnje kažejo, da ljudje reagirajo zelo »obrambno«, ko jim svetovalci predlagajo dodatno usposabljanje.

OSNOVNO ODGOVORNOST ZA KARIERO NOSI VSAK POSAMEZNIK

Uresničevanje plana kariere je odvisno od poklicnega razvoja zaposlenih. Obstaja več tehnik, ki jih lahko uporabijo za doseganje svojih planov v karieri:

1. Dobro delo

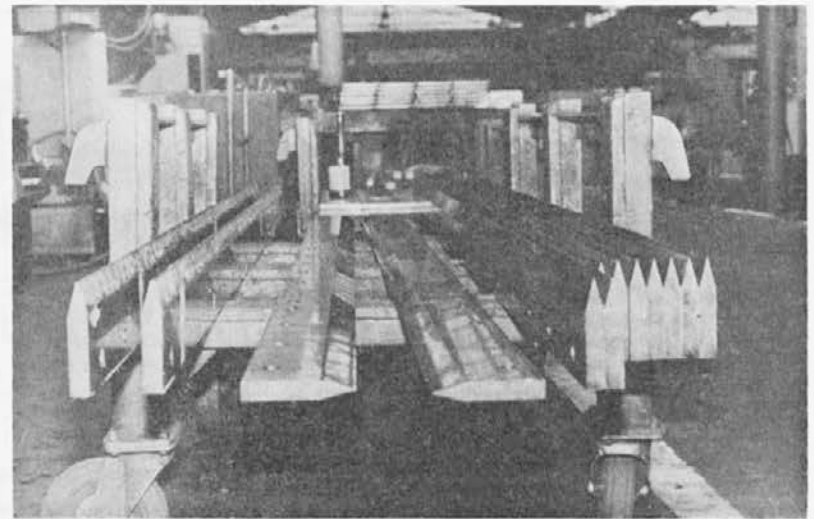
Napredovanje je v veliki meri odvisno od tega, kako kdo opravlja svoje delo. Če je pod poprečjem, so celo skromni cilji v karieri, ne glede na druga prizadevanja, ponavadi nedosegljivi.

2. »Izstopanje«

Pomeni, da posameznik izstopa, se razlikuje od množice v pozitivnem smislu. Tako postane znan tistim, ki odločajo o napredovanju, premestitvah in drugih priložnostih za kariero. »Izstopanje« je nujna sestavina uspeha v karieri, še posebej v velikih organizacijah.

3. Odpoved

Če posameznik vidi večje možnosti za kariero drugje, je odpoved edina pot, da doseže svoje cilje. Nekateri strokovnjaki in vodilni delavci zelo pogosto menjajo organizacije — to je del zavestne strategije. Če je uspešna, se kaže v višji plači, napredovanju, novih izkušnjah ipd. Prepogosto

Noži so naš perspektivni izdelek

menjavanje služb pa takšnim delavcem nalepi negativno etiketo.

4. Pripadnost organizaciji

Nizko pripadnost čutijo novo zaposleni delavci (razočarani, ker so od organizacije preveč pričakovali) in strokovnjaki (prevladuje pripadnost stroki). Zaposlitev v organizaciji za dlje časa se sklada s cilji kadrovske službe za zmanjšanje fluktuacije.

5. Mentorji in sponzorji

Mentor je oseba, ki ponuja neformalne nasvete o karieri. Če pa le-ta tudi predlaga zaposlenega za aktivnosti, ki so namenjene razvoju v karieri (izobraževanje, premestitve, napredovanja), postane sponzor. Najpogosteje je to neposredno nadrejeni delavec.

6. Ključni zaposleni

Vodjem so pogosto v pomoč podrejeni, ki imajo visoko specializirano znanja oziroma spretnosti. Nudijo jim informacije, interpretirajo podatke, delajo nesebično in tako pomagajo nadrejenim ustvarjati kariero.

7. Možnosti za razvoj

K strokovni rasti zaposlenih prispeva vključitev v razne programe izobraževanja. Cilji kadrovskega oddelka glede razvoja notranjih virov in posameznikov načrt kariere se tako izpolnjujejo.

Posameznik lahko sam izrazi potrebo po različnih možnostih za razvoj, pomagajo pa tudi skupine zunaj organizacije (npr. profesionalna združenja).

Samo planiranje kariere še ne zagotavlja uspehov, pomembno vlogo imajo namreč še drugi faktorji (npr. dobro delo, izkušnje, izobrazba, sreča ipd.). Vendar pa drži: če se ljudje zanašajo le na srečo in ne planirajo kariere, so redkokdaj pripravljeni na priložnosti, ko se te pokažejo.

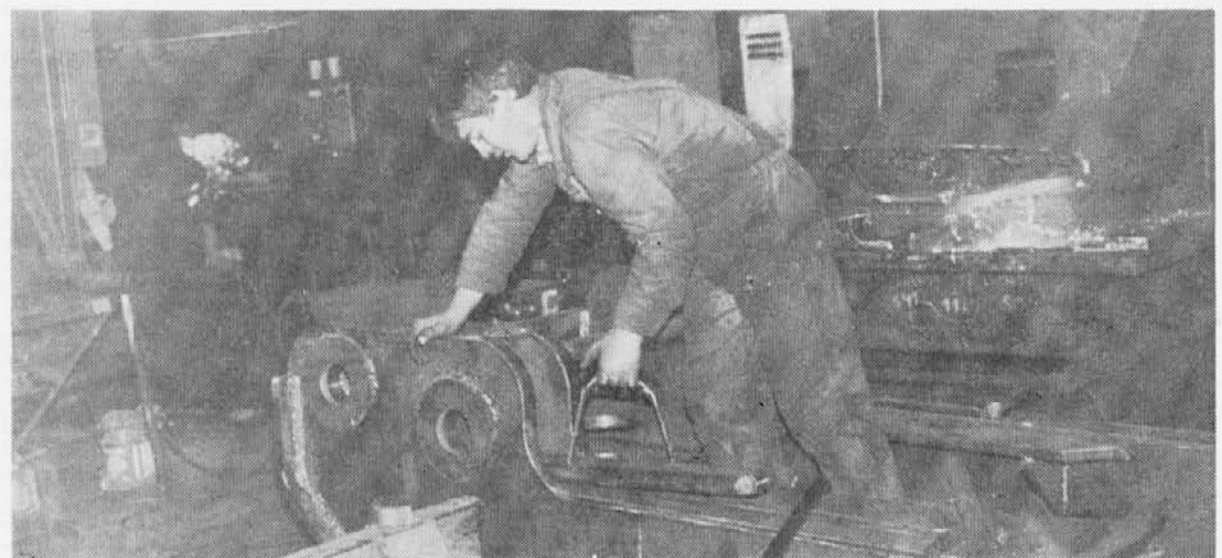
(Vir: W. B. Werther, K. Davis: Personnel Management and Human Resources, McGraw — Hill, Singapore 1986)

(Povzetek: Andreja Čibron)

POPRAVEK

Marko Pavše, odgovoren za materiale, odporne proti ognju, v Jeklarni, je javil popravek foto vesti Preboji ovirajo delo, objavljeni v prejšnji številki Fuzinarja. Vzrok za preboje ni sprememba tehnologije obzidave, saj sprememb v Jeklarni že nekaj časa niso uvajali.

H. M.

V Monterju

Beseda pred slovesom s Francem Gostenčnikom

Pride čas, ko rečeš: Dovolj sem delal, naj stopi na moje mesto drugi in vleče voz, jaz si bom malo odpohčil. Prišel je ta čas letošnje vigrred tudi za Franca Gostenčnika, vodja industrijskih zidarjev v SGV.

V železarno je prišel kot šestnajstleten fant leta 1949. Ob delu se je šolal v Vatrostalni v Zenici. Končal je poklicno šolo, pozneje dosegel visoko kvalifikacijo in 1964. leta postal delovodja. Pridobil si je zavirljivo znanje o ognjevdzdržnih materialih, pri delu pa sloves dobrega industrijskega zidarja in mentorja mlajšim delavcem. Bil jim je bolj to kot šef, zato je tudi zanje prišel čas njegovega odhoda v pokoj — prehitro. Zadržali bi ga bili, toda on ni maral ostati, da ne bi zajedal delovnega mesta kateremu mlademu delavcu. Skusil si je, kako hudo je, če mladi ne morejo dobiti dela, ko sta po več mesecev čakala nanj njegova hči in sin.

Z Gostenčnikom sva se zmenila za srečanje prav na njegov zadnji delovni dan v železarni. Ko sem prišla v njegovo pisarno v tisti nizki bajti za žarilnico, je sedel za delovno mizo, ves zatopljen v spomine. Zato mu ni bilo težko začeti pripovedovati o prvih korakih svoje fabriške poti.

»Peči je bilo tedaj v železarni malo. V kovačnici so bile tri stare pudlovice, predelane za gretje malih ingotov, v stari valjarni sta stali dve ogrevni peči, potisna in komorna, v topilnici je bila še stara martinovka, ki je nehala delati 1952. leta, ko je šla v pogon nova. Jeklo so talili v enoinpoltonski elektroobložni peči. V kalilnici je bilo kakih osem globinskih peči, vzdrževali pa smo tudi parne kotle za pogon parnih kladiv v kovačnici.«

Pogleda me, ker že misli, kako bom rekla, da se to sploh ne da primerjati z današnjim stanjem, ko je v železarni nad 250 raznih industrijskih peči. In že ima »zagovor« pri roki.

»Prva leta smo uporabljali samo šamot in siliko, to so bili vse drugačni materiali od današnjih, in vse smo delali ročno. Fazonskih opek sploh ni bilo, vse smo morali sami prilagajati obliki peči. Včasih smo vso zimo pripravljali opeko za remont — več časa smo porabili za priprave kot za izvedbo. Zdaj je material po obliki prilagojen pečem, razen tega se namesto fazonskih opek že veliko uporabljajo ognjevdzdržne mase, ki se zalijejo kot beton. To delo zelo olajša in skrajša.«

Zato je tudi mogoče, da toliko večje številke objektov obvlada skoraj enaka skupina vzdrževalcev kot toliko manjše v letih po vojni. Toda od stare na novo tehnologijo niso kar preskočili in za delo z novimi materiali potrebujejo veliko znanja, medtem ko sta bili včasih odločilnejši spretnost in moč.

»Inovativno delo me spremlja vse od začetka. Že v prvih časih je bilo tako, da si se moral znajti, kakor si vedel in znal, in rešiti problem tako, da je peč kar najbolje delala. O ka-

kem prijavljanju inovacij tedaj ni bilo govora in tudi o posebnem nagrajevanju za tako delo ne. To je šele v zadnjih letih. Pa je prav, da se prizna, če kdo naredi več in bolje, kot se zahteva, in če kaj novega pogruntava. Prav je tudi, če nadrejeni pohvali delavca za dobro delo — bo z večjim veseljem delal naprej. Pri vzdrževanju peči smo delali tako. Naredili smo toliko izboljšav in tak tehnološki premik, da se naše današnje delo sploh ne da primerjati s tistim pred 30, 40 leti.«

Vidi, da me zanima, kdaj se je začelo bolj vidno premikati naprej, in pove:

»Ko sem prišel 56. leta od vojakov, se je začela železarna hitreje širiti in delo modernizirati. V roke sem dobil

prvo pnevmatično kladivo za rušenje peči in od tedaj smo vse bolj začeli prehajati od ročnega na strojno delo, iz obrtništva v industrijo. Čeprav brez ročnega dela še tudi zdaj ne gre. Izognili smo se le fizično najtežjemu delu.

Včasih je bilo res hudo. Pri komorni peči je bilo vse pod zemljo. Počasi se je ohlajala, s popravitvijo pa se je mudilo. Šli smo kar v vročo peč. Delali smo izmenoma. Eden je bil notri toliko časa, kolikor je zdržal, nato ga je zamenjal drugi.«

Z materiali so tedaj čisto drugače ravnali kot danes, pove.

»Ob remontih smo dobili po 15 do 20 žensk. Čistile so staro opeko, da smo jo lahko ponovno vgradili v peč, poškodovano pa smo zmlili, da smo imeli šamotno moko. Vse dokler smo te materiale uvažali, smo morali silno paziti nanje. Če je kje obležal kos šamota, je bil ogenj v strehi. Spominim se, kako je bil inž. Mahorčič hud zaradi takih stvari. In vodja topilnice

Florjančič je na obhodih vedno opozarjal delavce, koliko kaj stane, da je vsak vedel, da ima opravka z dragimi materiali. Pozneje, ko so začeli izdelovati ognjevdzdržne materiale domači proizvajalci, nismo več tako varčevali z njimi. Danes se ob remontih staro večinoma kar zavrže. Ne zaradi tega, ker ne bi hoteli biti varčni — taka je zdaj tehnologija.«

V njegovih prvih fabriških letih niso bili drugačni samo materiali, ampak tudi ljudje in odnosi med njimi.

»Danes si ne morem privoščiti, da bi delavcu v petek rekel, jutri moraš priti na šiht. Zavrnil bi me, da ima prosto soboto. V tistih časih pa sem moral brezpogojno ubogati mojstra, ki je v soboto ob koncu šihta napovedal, da sledi udarniška nedelja. Ko

»Vsaka izmena je imela pravico do določene količine piva. Dobivali smo ga v kantini ob železarni. Sodček sem pripeljal kar s karjolo. Vsak je dobil vrček. Odžejali smo se in nobeden se ga ni napil. Danes bi gotovo kateri obležal. Včasih so bili ljudje bolj solidarni in take oblagovnosti ni bilo med njimi. Niso se kregali in drug drugemu niso tako hitro zamerili kot danes. Zato je bilo bolj lušno.«

Delo je bilo bolj naporno, bolniških pa veliko manj kot zdaj, invalidov skoraj ni bilo. Kot da bi se z leti učili zavedati se pravic in pozabljati ciniti delo.

»Ljudje so danes pomehkuženi. Vsak drugi je hrbtničar, veliko jih dela na štiri ure, veliko se jih predčasno upokoji. Včasih pa so hodili v penzijo stari možiji. Trpeli so veliko bolj kot mi zdaj, a so ostali zdravi. Nič niso imeli, za malico so si prinesli malo mošta in kos kruha v žepu, pa je bilo za šiht. Zasluzek ni bil posebno velik, a nihče ni jamral, da premalo zasluži. Tudi kupiti nisi mogel veliko. Izbire ni bilo. S plačo si dobil pike, da si sploh lahko kupil obleko in drugo. Živelimo skromno, ljudje pa so bili veliko manj nevoščljivi in škodoželjni kot zdaj.«

Fabrika je bila tedaj mnogo manjša, vseh ljudi je bilo komaj za en današnji tozd. Zato so se poznali med seboj, njihov odnos do dela in do tovarne je bil bolj oseben. Tak je še tudi Gostenčnikov.

»Eni mislijo, da fabrika ni nič. Če pogledam nazaj, do moje mladosti, pa lahko rečem, da za nas in za naš kraj ogromno pomeni. Kdor se zaveda, da od fabrike cela stvar zunaj živi, bo zelo lahko šel zjutraj na delo in se držal reda. Kdor pa misli, da hodi na šiht samo zase in za svojo plačo, ta najbrž zjutraj težko vstane in gre na šiht.

Meni ni bilo nikoli težko, ko so me iskali ponoči, v nedeljo ali na praznik. Nikoli nisem šel slabe volje v fabriko. Rad imam železarno in upam, da jo bo njeno vodstvo znalo prepeljati skozi te težke čase.«

Mnogi zaradi težkih razmer obupajo in prerokujejo, da bo vse hudič vzela. Moj sogovornik se z njimi ne strinja. Rasel je s fabriko in ona z njim, tudi z njegovim ustvarjalnim delom. Tako velika reč ne more kar tako propasti. Prihodnost fabrike je odvisna od njenih ljudi.

»Če bomo ohranili veselje do dela in se držali reda, ki velja znotraj plot, nas ne sme biti strah. Bo šlo. V fibriki je veliko ljudi in so tudi črne ovce vmes. A jedro je zdravo. Če samo pogledam fante v moji skupini. Bilo je vse sorte, tudi kregali smo se, a smo vse spore sproti zgladili. Tako nikoli nisem imel težav, kadar je bilo treba na hitro opraviti kak remont. Bili so vedno voljni za delo. Zavedajo se, da ne bo naredil noben drug kot oni. Zato se mi zdi bolj prav, če imaš prijazen dostop do ljudi. Na silo, z glavo skozi zid, ne gre. Na druge načine pa gre. Če je zid še tak, ga lahko prebiješ.«

Koliko neprebojnih zidov je Gostenčnik prebil v vsej svoji delovni dobi? Kdo ve. Mogoče bi mi bil povedal, ko bi utegnil še govoriti. Toda njegovi fantje so se že zbrali na poslovnem sestanku in so postajali nestrpni. Čeprav je njihov vodja dejal, da se ne mudi, ker je čas tudi še popoldne, sem se raje umaknila. Da ga ne bi spravila v položaj, ko bi moral še na svoji zadnji šiht prebijati kak neprebojni zid.

Pa srečno v pokoju!

Mojca Potočnik

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto XV

Ravne na Koroškem, 13. maja 1988

Št. 3

Mladi fužinar izhaja kot mesečna priloga Informativnega fužinarja. Uredniški odbor: Marta Vrenčur, Saša Meško, Alojz Lipovnik, Barbara Sušnik in Silvo Jaš, ki odgovarja tudi za vsebino.

O praznovanju mladosti...

Praznovanje in obeleževanje štafete in dneva mladosti ostaja kljub marginalnosti medijsko in javno odmevna dejavnost mladinske organizacije. Predvsem so žive izkušnje letošnje pomladi, ko smo se v ZSMS trudili karseda dostojno, pa tudi času primerno pripraviti odhodno slovesnost štafete, pa tudi tvorno sodelovali pri oblikovanju zaključne slovesnosti ob 25. maju.

Vsa ta dogajanja so doživela že mnoge ocene, zato bomo skušali povzeti temeljne značilnosti in ugotovitve:

1. Štafeta palica ne udejanja bratstva in enotnosti, v mnogočem neodvisno od nje in tudi prezentacija kreativnih in inovativnih sposobnosti mlade generacije. Mladinski festival, ki smo ga pripravili v štafetni dneh, je bil sicer uspešen, toda prav prisotnost in način obeleževanja štafete palice je bil največkrat odveč. Sodim torej, da je štafeta palica v našem okolju zgubila svojo simbolnost, vse dejavnosti, ki pa so ji bile posvečene, bi lahko potekale brez posebnega motiva, saj so sestavni del celovite aktivnosti ZSMS.

2. Zaključna prireditev ni sporna zaradi scenarijev, scenografij in koreografij. Kajti »stare dame« ne more spremeniti še tako sodobna šminka, njene značilnosti — zlet, ki jasno kaže na odnos vladajočega balkona (častne lože stadiona) z radostno množico — pa niso v skladu ne z utripom današnjega časa, ne s hotenji in željami mlade generacije.

3. O razlikah med posameznimi sestavnimi deli ZSMJ je bilo veliko govora. Rečemo pa lahko, da je prav ob »praznovanju mladosti« prisotnih največ nasprotnih, včasih že skrajnih stališč in mnenj. Treba je reči, da v večini želja po spreminjanju ni tudi ukinjanje štafete palice in zaključne prireditve, kar

bo vsaj po letošnjih stališčih edina logična rešitev v ZSMS. Antagonizem, ki ga tako srečamo, je navidez nerešljiv. Vendar pa je treba vedeti, da glas javnosti ni nenaklonjen mnenjem in predlogom iz Slovenije, zato jih velja konkretizirati in najti primerne substitute za dosedanje forme in vsebine praznovanja.

Prav zaradi navedenih značilnosti in protislovij ne gre verjeti, da bi naše poslanstvo v Konferenci ZSMJ zmogli zgolj z imputiranjem naših stališč, menimo, da bi bili mnogo uspešnejši, če bi nastopili z argumentiranimi predlogi, kaj bi veljalo pripraviti kot nadomestilo za dosedanje načine obeleževanja štafete in dneva mladosti.

V tej smeri predlagamo:

1. Razpis javnih natečajev s področja umetnosti, znanosti, ekonomije, politologije, ipd... ki bi rezultirali s konkretnimi izdelki, kateri bi bili prezentirani v mesecu mladosti, pa tudi prej in kasneje. V okviru tega je nujno zagotoviti redno financiranje YU — srečanj,

ki prav zaradi nerešenih formalnosti s strani K ZSMJ in ZIS, ostajajo zgolj marginalni okraski. Menimo, da koncept srečanj ni sporen, vsaj po naših nastopih v Beogradu bi ne smel biti.

2. Zaključno prireditev je nujno izseliti iz stadiona. Primerna alternativa bi bil multimedialni jugoslovanski projekt, ki bi potekal na raznih krajih in bi sledil konceptu festivalskega nastopa, saj bi lahko bil sestavljen iz celotnega ustvarjanja mladih Jugoslavije in bi funkcioniral predvsem kot mladinski prispevek k bogatitvi kulturne ponudbe v Jugoslaviji.

3. Štafeta palico bi morda zmogli uveljaviti kot fakultativno dejavnost, bila bi pač tam, kjer jo žele, in bi jo svojim željam primerno tudi častili.

Navedena izhodišča niso apriorni predlog, nasprotno, gre le za razmišljanja, ki naj bi pomagala pri presejanju dileme, ko se vsi zavedamo, da je nekaj treba spremeniti, ne vemo pa, kako in kje začeti. V okviru tega bi seveda morali sprožiti najširšo obravnavo v organizaciji in na tak način priti do enotnih in argumentiranih stališč, ki bi jih poskusili uveljaviti v zveznem odboru.

(Povzeto po informacijah RK ZSMS)

Zanimiv posvet za predsednike in člane predsedstev OO ZSMS

OK ZSMS Ravne na Koroškem je organizirala zanimiv ter razgiban posvet za nosilce ključnih funkcij po osnovnih organizacijah ZSMS na temo vodenje in priprava sestankov ter Zveza socialistične mladine Slovenije in družbena gibanja. Stevilna udeležba je po-

kazala, da so bile teme posrečeno izbrane in da jih bodo mladi s pridom uporabili pri vsakdanjem delu v ZSMS. Mi pa smo zaradi boljšega poznavanja in razčlenitve obsežne teme o družbenih gibanjih pripravili nekatere povzetke za boljšo predstavitev le-teh.

RAZMIŠLJANJE

Spet je maj in že nekaj let brez Tita. Rodil se je v maju in odšel v tem mesecu. Življenja ni več, vendar ostane delo, ki živi naprej. Iz tega dela črpamo nadaljnjo pot naše in Titove Jugoslavije. Iz tega dela veje modrost, odločnost in pogum. Tito smo danes mi vsi. Nadaljevali bomo njegovo delo in pot. To je naša zaobljuba, ki smo jo dali ob slovesu od Tita. V nas naj vedno zvenijo besede, ki jih je ob neki priliki dejal tovariš Tito: »Narodu, ki ima tako mladino, se ni treba bati za svojo bodočnost.« Naj bodo te besede porok, da bomo mladi stopali po njegovi poti, po poti naše revolucije sleherni dan. Nadaljevali bomo boj za nadaljnji razcvet naše države, za mir v svetu, za srečo vseh. Pojdimo naprej s Titom, zakaj mi smo njegovi sodobniki in nasledniki.

VSEM MLADIM POŠILJAMO ISKRENE ČESTITKE OB NJIHOVEM PRAZNIKU MESECU MLADOSTI

KS OO ZSMS
Železarne Ravne

Lokvanj

Nastanek družbenih gibanj (ekoloških, mirovniških, feminističnih, duhovnih, ...) je prav gotovo povezan z globokimi družbenimi krizami, v katerih se nahajajo posamezne družbe in tudi naša. Vsaka kriza predstavlja možnost za spremembo, za oblikovanje novega, naprednega ali pa tudi za povratek s'arega, preživelega. Družbena gibanja se za o pojavljajo, da bi oblikovali nove odnose, nove organizacije, ki bi neposredno zadovoljevale specifične potrebe posameznih skupin in ki bi uresničevale proces osvoboditve človeka in njegove družbe.

Če se povrnemo na našo družbo, potem lahko govorimo o obstoju delovnih skupin, različnih interesnih skupin, časopisov, tednikov, ki so resda pogojeni z družbeno krizo v Jugoslaviji in ki so hkrati organizacijske oblike družbenih gibanj, torej nastavki novih odnosov in organizacij. Delovne skupine niso samo produkt krize, ki bi po njeni razrešitvi prenehale z delovanjem, temveč predstavljajo novo kvaliteto v vsebini in obliki družbenega delovanja. To pa hkrati pomeni izraz stopnje razvoja zavesti mladih in ostalih občanov. Tako torej te oblike nosijo elemente za oblikovanje nove družbe, novih odnosov in organizacij, ki bodo sposobne pokrivati najrazličnejše interese občanov.

Če želimo delovne skupine, organizacije, ostale interesne skupine označiti za obliko organiziranja novih družbenih gibanj, potem morajo:

— zahtevati spremembe kvalitete položaja določenih družbenih skupin (mladine, žensk, ...) in s tem tudi same družbe ter političnega sistema

— imeti vrednostno integracijo. Ne moremo pa govoriti (pogojno) o političnih programih in ciljih;

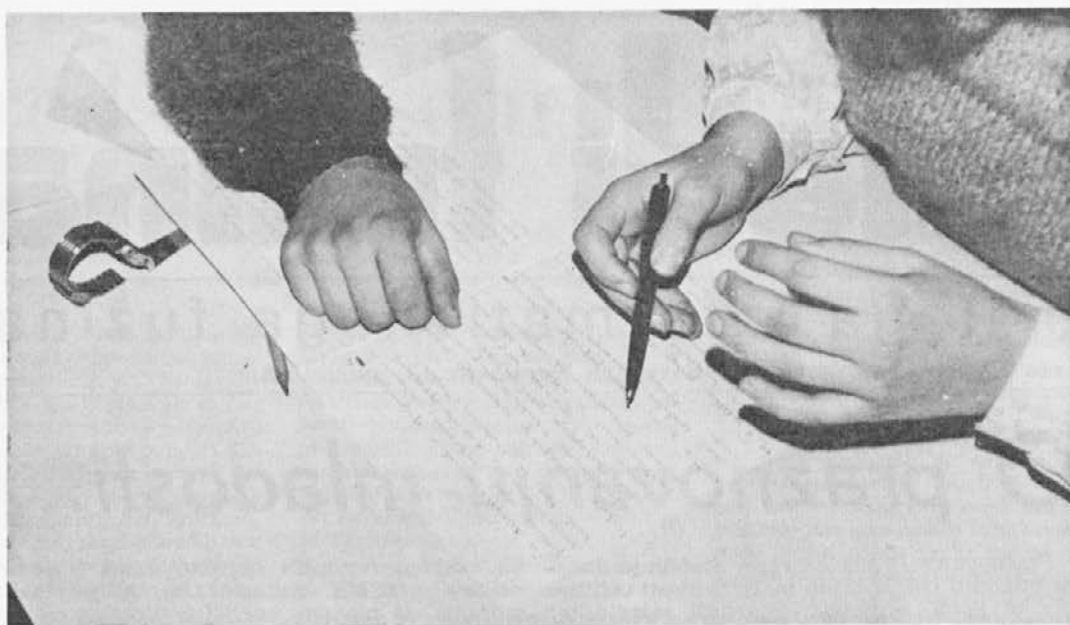
— imeti kohezijo osnovnih elementov delovnih skupin, organizacij.

Morajo biti sposobne, da za različne projekte mobilizirajo različne organizacije, posameznike, množice.

Delovanje novih organizacij, delovnih skupin, mora predvsem temeljiti na spontanosti, ki dopušča in vzpodbuja samostojno razmišljanje in delovanje posameznikov, na neposrednosti delovnih skupin, kar pomeni nastop v političnem sistemu brez filtracije avtentičnih interesov, javnost v delu znotraj delovnih skupin ter prav tako navzven v družbi.

Delovne skupine, organizacije, interesne skupine s svojim delovanjem in obstojem gradijo elemente civilne družbe oziroma civilno družbo, ki mora biti ločena od politične države. Proces etatizacije družbe in proces združevanja države vodi v obeh primerih do uničenja civilne družbe, do uničenja avtonomnih organizacij, gibanj, do uničenja spontanosti.

Civilna družba pomeni prav tako hkrati demokratično opozicijo, ki izvaja kontrolno funkcijo nad politično državo. Izraz opozicije je pri nas nezaželen in ima svoje mesto med argumenti za kontrarevolucijo ter je največkrat zožen na pojem partijske (monopolne) politične opozicije. Nezaželen je tudi zaradi

Troje rok

tega, ker nekateri menijo, da so nezmotljivi in ker bi naj že sam sistem socialističnega samoupravljanja razreševal vsa protislovja in nasprotja v naši družbi. Nezaželen je tudi zaradi tega, ker želi Socialistično zvezo delovnega ljudstva spremeniti v popolno državno transmisijsko.

Civilna družba lahko obstaja le v pravni državi, ki varuje osnovno dogovorjene norme družbenega življenja. Civilna družba mora omogočati razvijanje kritične zavesti-sposobnosti zaznavati in reševati protislovja v naši družbi ter oblikovanje avtonomnih organizacij, ki bodo lahko samostojno oblikovale alternative in tudi sprejemale kritiko. Oblikovanje civilne družbe seveda pomeni razlikovati med politično državo in civilno družbo, politična država pa mora biti pri tem demokratična, sposobna in učinkovita.

Zveza socialistične mladine Slovenije mora s svojim procesom demokratizacije vse bolj postajati organizacija v gibanju in s tem tudi v civilni družbi. To pa bo dosegla, če bodo odnosi znotraj ZSMS temeljili na demokratičnem dialogu, spoštovanju razlik, boju argumentov, soočanju različnih idejnih konceptov, če bo delo javno, brez zapiranja informacij in če bo tudi odgovorno. ZSMS mora biti vse manj predstavnik mladine, torej posrednik. Prav s procesom demokratizacije mora omogočati neposredno in avtonomno organiziranje mladih in tako hkrati vse manj obstajati klasična mladinska transmisijska partija. Kajti s procesom neposrednega organiziranja mladih, z oblikovanjem njihove lastne in resnične samostojnosti, postaja vse bolj samostojna tudi sama Zveza socialistične mladine Slovenije.

S. J.

— POVEZAVA MED OSEBNIMI RAČUNALNIKI
LOKALNE MREŽE
DIREKTNO POVEZOVANJE DVEH PC
POVEZAVA Z VEČJIMI SISTEMI

— PRIKAZ SERVISNE MREŽE V SLOVENIJI

V okviru te prireditve bomo organizirali okroglo mizo za izmenjavo mnenj in izkušenj. Poskrbeli bomo tudi za možnost navezovanja poslovnih stikov ter nakupa ali menjave računalniške opreme.

Pozive za sodelovanje na tej prireditvi smo poslali pismeno vsem organizacijam, ki se s to dejavnostjo ukvarjajo. Upamo, da bo udeležba zadovoljiva.

To je samo ena prireditev, ki bo v večjem obsegu in bo dejansko posegla v ves slovenski prostor. O ostalih aktivnostih vas bomo obvestili naknadno, kot tudi o predlogih, ki jih imamo za mesec mladosti. Vaša dolžnost pa je, da nam predloge o praznovanju meseca mladosti čimprej sporočite.

MLADINSKE DELOVNE AKCIJE V LETU 1988

V letošnjem letu smo se odločili, da se bomo udeležili republiške mladinske delovne akcije ZASAVJE '88. Na problemski konferenci je bil sicer drug predlog. Vendar pa, ker tista delovna akcija odpade, je bila odločitev za to akcijo. Udeležili se bomo druge izmene, ki traja približno od 24. julija do 14. avgusta. Naselje akcije bo v dijaškem domu v Hrastniku. Delali bomo kanale na cesti, vodovod in zemeljska dela. Več informacij boste dobili naknadno. Že sedaj pa evidentirajte brigadirje, posebej še v delovnih organizacijah, kjer bo treba urejevati odsotnost. Za nas pa bo tudi lažje, če nam bodo znana imena brigadirjev, ki bi se akcije udeležili. Le tako bomo lahko začeli s pripravami za akcijo in pred tem organizirali lokalne akcije. Evidentirajte tudi mlade, ki bi se želeli udeležiti brigade pobratenih in prijateljskih občin. Organizator le-te je občina Garešnica na Hrvaškem, kjer bo verjetno tudi akcija. Več o tem drugič.

DOGODKI V ZVEZI S PISANJEM O »NAPADIH NA KONCEPT JLA IN SLO« V MLADINSKIH MEDIJIH, KOT TUDI DRUGOD IN NAPADI NA LE-TE

Razprava o teh vprašanih oz. reakcije ne morejo biti enostranske, brez ustrezne osnove v dokaz za te trditve. Mislimo, da se ne moremo strinjati, da se v Sloveniji vodi »specialna vojna« proti JLA in SLO in da je to napad na ustavno ureditev Jugoslavije ter spodkopavanje bratstva in enotnosti, kot so to hoteli predstaviti določeni funkcionarji v

Dan mladosti v letu 1988

Konferenca ZSMJ je pred nekaj meseci sprejela sklep o ukinitvi ŠTAFETE MLADOSTI. Tako se je v isti sapi zavzela tudi za drugačno, sodobnejše in potrebam mlade generacije primernejše praznovanje dneva mladosti v letošnjem letu.

V ZSMS smo že v lanskem letu pripravili ŠTAFETNI FESTIVAL, s katerim bi tudi v letošnjem letu veljalo nadaljevati. V ta namen pozivamo vse OO ZSMS v občini, da pripravite predloge o prireditvah, ki bi jih v tem času organizirali (okroglo mize, športne prireditve, pohode, kulturne prireditve, plese, predavanja itd.) Sklepno dejanje letošnjih prireditev ob Dnevu mladosti (prej štafeta mladosti) v Sloveniji bo od 20. do 22. maja v Mariboru, ko bo potekal Festival dela. Na njem bodo sodelovali mladi iz vseh delov Jugoslavije.

V naši občini bo glavna prireditev od 23. do 28. maja v Družbenem domu na Prevaljah. Imenovali jo bomo DOBRODOŠLI V SVET OSEBNIH RAČUNALNIKOV. Na tej prireditvi želimo predstaviti stanje na področju osebnih računalnikov pri nas, in sicer:

— PRIKAZ ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI NA PODROČJU RAČUNALNIŠTVA

— STROJNA OPREMA
DOMAČI PROIZVAJALCI
KONSIGNACIJSKA PRODAJA
IZDELKI IZ DOMAČIH GARAZ

— PROGRAMSKA OPREMA
POSLOVNE APLIKACIJE
PODPORA PROIZVODNJI
DRUGA PROGRAMSKA ORODJA

drugih republikah (nagradno vprašanje — Kaj je specialna vojna?). Nobeno pisanje še ni tako vznemirjalo javnost in rušilo države kot napačne odločitve v gospodarstvu. Rušenje države z besedami se nam zdi nesprejemljivo. Prav tako pa smo mnenja, da ni Slovenija tista, ki v jugoslovanskem prostoru izstopa v negativnem smislu (vsi drugi imajo jasno sliko o razmerah v Sloveniji, samo mi ne). V ta namen bomo naslovili skupščini Slovenije apel, da poda poročilo o varnostno-političnih razmerah v Sloveniji.

Predlagamo tudi, da naj komisija pri RK SZDL oceni pisanje o teh dogodkih. Mnenja

smo, da ti napadi (kot jih pač imenujemo) niso proti Jugoslaviji, ampak za izhod iz krize. Tudi niso napadi proti ZK, ampak za učinkovitost le-te (zaskrbljeni smo nad našo varnostjo).

Mnenja smo, da so načini obravnavanja te teme v Jugoslaviji nesprejemljivi. Zato tudi predlagamo tiskovno konferenco o pisanju teh člankov npr. v Beogradu.

Prav tako predlagamo obisk uredništva Mladine, republiškega vodstva RK ZSMS in časopisnega sveta pri admiralu Branku Mamlu.

(Povzetki dopisa OK ZSMS)

PREDSTAVLJAMO VAM

Nekako navadili smo se na tole našo rubriko in na klepet z mladinci in mladinkami, čeprav ti velikokrat niso kakšni pomembni mladinski funkcionarji, takšni pač, da bi jih poznal velik krog ljudi. In verjemite ali ne, pogovori in klepeti s takšnimi so navadno najbolj prisrčni, sproščeni in neposredni. Podobno bi lahko trdili tudi za tokratnega, ki smo ga pripravili v tozdu Kalilnica. **DARJA MLINARIČ** je mladinka kot veliko drugih. Rada se smeje, hodi na zabave, ima veliko konjičkov, s svojo hudomušnostjo pa velikokrat pritegne tudi skrite poglede nasprotnega spola. Srečali smo jo v kalilnici med veliko goro različnih obdelovancev, ki so čakali na kaljenje ali žarjenje, nekoliko mračno je bilo, zato pa so toliko bolj privlačno delovale iskriče Darjine oči in tisti značilni, zapeljivi nasmešek na njenem obrazu. Ze dve leti je zaposlena v kalilnici, njen osnovni poklic je kalilka, sedaj pa opravlja dela in naloge medfaznega kontrolorja za trdoto materialov. Poleg rednega dela se izobražuje še na metalurški tehnični šoli, kajti v znanju vidi perspektivo in tudi pogoj za bolj uspešno delo.

Nismo se veliko pogovarjali o njenem delu, temveč o delu mladih v njihovem tozdu. Darja ni članica predsedstva osnovne organizacije ZSMS, je pa sila občutljiva na nekatere reakcije in dogajanja. Tako jo je denimo motilo večletno mrtvilo mladih, kajti njihovega utripa ni bilo čutiti na številnih področjih, skratka povsod tam, kjer bi moral biti prisoten mlad človek. Ima skrito upanje in željo, da se bodo sedaj stvari po volilno-programski konferenci vendarle spremenile nekoliko na bolje, kajti žal ji je, da ostane tisti mladi človek, ki pride iz šole in konča pripravništvo, neorganiziran, prepuščen sam sebi, čeprav je prvenstvena naloga ravno mladinske organizacije, da vključi v svoje vrste, da mu ponudi številne oblike različnih dejavnosti. Tudi KS OO ZSMS bi moral na

takšnih in podobnih področjih ter primerih storiti nekoliko več in pokazati voljo ter pripravljenost.

Drugače pa je Darja članica številnih organov upravljanja v tozdu, zna povzdigniti glas, se zavzeti za sodelavca, če se mu zgodi krivica. Skratka, uporablja prave besede ob pravem trenutku in to zna biti včasih sila koristno. In tudi zaradi tega je med sodelavci priljubljena.

Darja Mlinarič

Ko smo na začetku omenili, da izbiramo mladince in mladinke za naš pogovor in klepet zgolj naključno, se najbrž nismo dosti zmotili, kajti v vsakdanjih srečanjih gre mimo veliko obrazov in sleherni skriva svoje posebnosti, ki jih drugače težko opazimo. Ko prideš bliže, ko se začneš pogovarjati, pridejo na dan najrazličnejše stvari. Nekatere so presenetljive, druge naravnost čudovite. To smo spoznali tudi pri pogovoru z Darjo, saj nam je bil še dolgo pred očmi njen iskriči in prisrčni nasmešek ter njena klana beseda.

Silvo Jaš

GRADIVO ZA PROBLEMSKO KONFERENCO O MDA

Ze nekaj let v naši občini nismo poslali na zvezno mladinsko delovno akcijo popolne brigade. Za to je več vzrokov. Eden je tudi ta, da smo v preteklem obdobju bili na nekaterih akcijah, kjer niso bili podani osnovni pogoji za tisti življenjski standard, ki je potreben v brigadi in katerega so brigadirji pričakovali in jim je bil tudi obljubljen. Prav tako pa na teh akcijah niso bile kvalitetno organizirane družbene dejavnosti (problem denarja). Vendar je to samo eden izmed vzrokov.

Brigadir, ki se udeleži MDA in je obenem še dijak ali študent, nima nobene prednosti pri štipendiranju, zaposlovanju, počitniškem delu itd. Zaradi tega gredo raje na počitniško delo in si prislužijo denar za počitnice ali pa celo za šolanje. Če pa bi šel v brigado, vsega tega ne bi imel, temveč bi ta sredstva porabil v brigadi. To pa tudi zaradi tega, ker jim v občinski konferenci nismo mogli zagotoviti toliko denarja, da bi ga lahko uporabili za osebne potrebe brigadirjev. Tu se z brigadami iz drugih republik ne moremo »kosati« (posebej še zaradi tega, ker je mladinska delov-

na akcija problem samo mladine). Za reprezentanco imajo navadno toliko sredstev, kot jih mi porabimo za stroške celotne brigade od priprav in do opreme brigadirjev. Zadnji dve leti se je sicer tudi pri nas izboljšal standard brigadirjev, saj imamo okrog 50 podpisnikov samoupravnega sporazuma o MDA, vendar ta sredstva ne zadoščajo za kritje vseh stroškov, kvečjemu za nakup majic.

Poseben problem udeležbe na MDA so mladi delavci, saj se pri večini prijavljenih pojavlja problem odsotnosti z dela. Pri nekaterih je ta upravičen, ponekod pa ne, čeprav razumemo, da je proizvodnja prva. Kljub temu se nekateri tozdi pri tem potrudijo.

Zadnje čase se pojavljajo pripombe starejših, da se naj delovnih akcij udeležujejo dijaki in študenti, saj je vendar mladinsko prostovoljno delo prostovoljno, kot tudi sam naslov pove. Iz tega pa razumemo, da brigadir za to delo ne dobi nobenega nadomestila. S tem pa bi seveda sledilo, da tudi mladi delavec za tisti čas ne bi dobil osebne dohodke. Vendar pa mislimo, da se s tem ne moremo strinjati. Strinjamo se lahko samo s tem, da

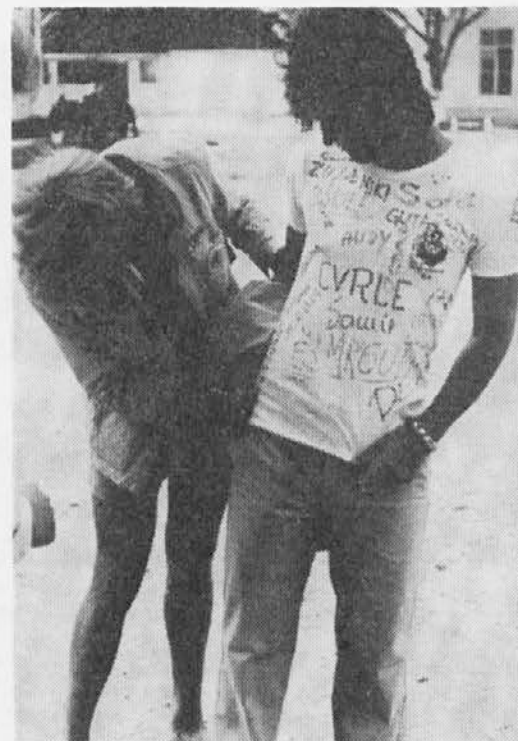
KAJ VSE SE SKRIVA ZA SONČNIM ZAHODOM

Večer je. V skrivnostno tišino prodira le šelestenje trave. Onadva stopata po travniku in spaja ju nežen stisk rok, na katerih so vidni sledovi počenih žuljev. Roke, ki so zjutraj vztrajno vihtele kramp in lopato. In zdaj sta tu. Sama stojita sredi pokrajine in družijo ju le delovne dlani, iz katerih odseva ljubezen med njima, s tem pa tudi ljubezen do domovine, do njenih narodov in narodnosti. Sta le delček, ki se spaja s šumečo travo, žitnimi polji, bujnimi gozdovi ter pianinami. Koliko lepih besed, nagajivih smehljajev in sreče ju združuje. Brigadirja sta, dvoje mladih src, razdajata se domovini, naši domovini, za boljše jutri.

Sonce je že zdavnaj zašlo, onadva pa počasi odhajata. Čaka ju še eden delovni dan, pa še eden, vse dotlej, dokler ne bo nastopil trenutek slovesa, konec brigade. Odhajata počasi, druzi ju le nežen stisk dlani in dvoje mladih src...

so danes drugačni časi, kot so bili takoj po vojni — v času, ko so mladi na vseh koncih porušene Jugoslavije dali velik prispevek k izgradnji naše domovine. Obenem so s tem pridobivali izkušnje, poznanstva in prijateljstva, ki so ponekod še danes trdna. Ravno mladi smo tisti, ki moramo utrjevati bratstvo in enotnost med narodi, ki se v tem času že čuti, da je malo načeta. Predvsem zaradi tega, ker se določene pobude, ki prihajajo iz Slovenije (pa tudi iz drugih republik od posameznikov), tudi s strani mladine razlagajo drugače, kot pa to v resnici je.

Ravno mladinske delovne akcije so prilika, da mladi spoznajo kulturo drugega naroda, kot tudi probleme, ki jih ta narod ima. Z izmenjavo izkušenj in razjasnjevanjem stališč iz različnih sredin se da ta stališča lažje zagovarjati, kot pa da to nekdo zve iz časopisov, kjer je lahko samo enostranski komentar. Mladi iz različnih krajev Jugoslavije se o teh stvareh pogovarjajo bolj sproščeno, brez kakršnekoli obremenjenosti, kot jih imajo njihovi starejši kolegi. Tako je pri tem več koristi. Spoznavanje mladih vseh narodnosti in njihove kulture, utrjevanje prijateljstva, izmenjava izkušenj in razjasnjevanje nerazjasnjenih stališč, pomoč nerazvitim, spoznavanje naše domovine itd.

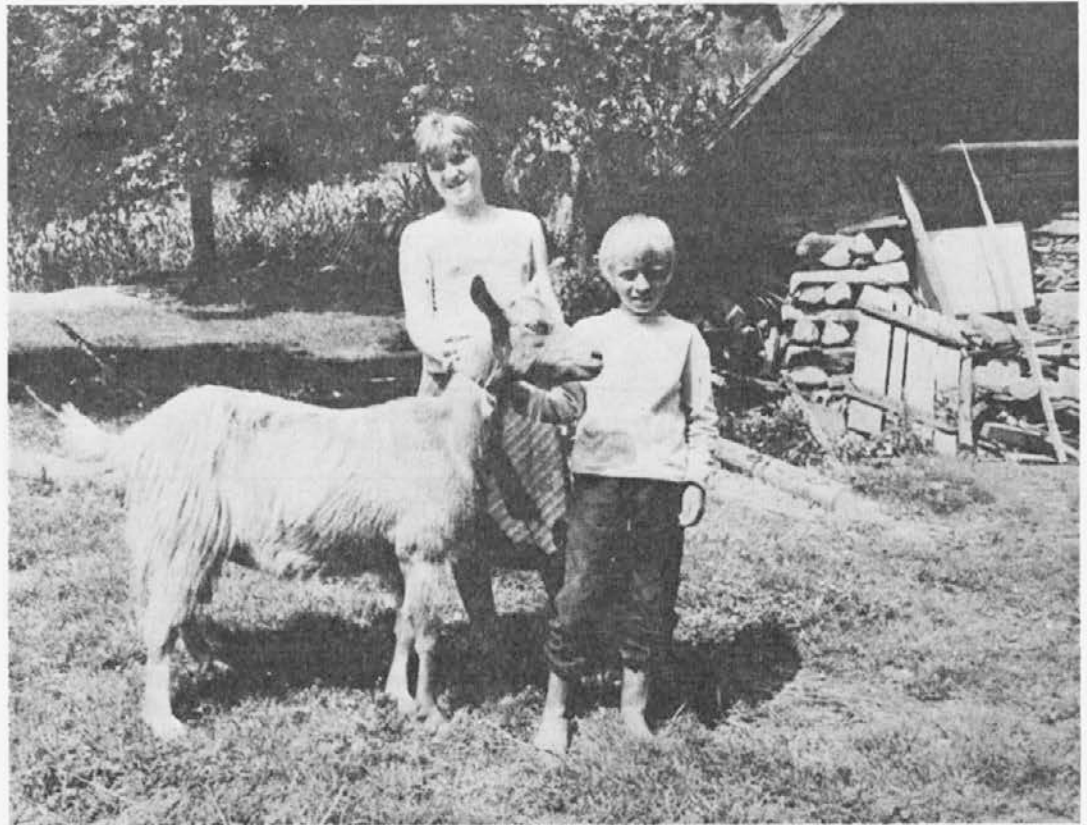
Hočem čim več brigadirskih podpisov

OD TU IN TAM

Na volilno-programski konferenci mladih TAM Maribor (mimogrede naj omenimo, da tudi mladi Železarne Ravne dobro sodelujemo z njimi) je bila kopica dobrih razprav mladih iz posameznih sredin. Presenetil pa je predsednik KS OO ZSMS TAM Nebojša Stjepanović, ko je že uvodoma dejal, da mladi ne nameravajo in ne želijo več ploskati zamisljenim drugih. Predvsem je spomnil, da je od kongresa v Krškem minilo leto, ki bi ga lahko imenovali zgodovinsko. Kako tudi ne, ko pa so mladi na svojem kongresu praktično prenovili organizacijo. Mlada generacija namreč izraža svojo odločenost, da postane pomemben dejavnik pri odločitvah o nadaljnjem političnem in družbenoekonomskem razvoju družbe. V tem času se je pojavilo nekaj izvornih idej, ki so dvigale po Jugoslaviji precej prahu, saj so bile doslej povsem neznane in se je zdelo prav bogokletno razmišljati o štafeti in njeni odpravi, pa o civilnem služenju vojaškega roka in še o čem. Vse to je dalo vedeti, da so minili časi, ko se je mladina strinjala z vsem in vsakomer in da se je prelevila v organizacijo, ki ji ni in ji ne sme biti vseeno niti za danes niti za jutri. In tako je naravnala svoje delovanje tudi mladina v DO TAM, ki si je zastavila veliko nalog, da bi sama ter tudi delovna organizacija izšla iz poprečnosti ter si zagotovila lasten razvoj in posodobitev.

Letošnje srečanje mladih Slovenskih železarn bo v drugi polovici maja na Ivarčkem jezeru. Srečanje tokrat pripravlja KS OO ZSMS in mladi železarne. Udeleženci si bodo ogledali kulturne in zgodovinske znamenitosti Raven in okolice, pomerili se bodo v številnih športnih panogah ter se ob prijetnem klepetu pomenili tudi o svojem vsakdanjem delu. Skratka, obeta se pestro in zanimivo srečanje, na katerem bo sodelovalo tudi precejšnje število mladih iz železarne.

Komisija za MDA pri KS OO ZSMS železarne je organizirala v počastitev dneva brigadirjev pri Toniju v Kotljah brigadirski ples za številne brigadirje v železarni in izven

Utrinek s podeželja

nje, pripravila pa je tudi posebne panoje z brigadirskimi fotografijami po jedilnicah ter tako na simboličen način vsaj delno prikazala bežne utripe brigadirskega dela in življenja na delovišču ter na področju družbenih dejavnosti v naselju.

Številne OO ZSMS v železarni organizirajo v tem času očiščevalne delovne akcije v proizvodnih halah ali pa urejajo in čistijo okolice tozgov. Pomladno čiščenje je namreč zajeto v njihov redni letni program dela in dejavnosti. Poleg naštetega pa bo tudi na nivoju mladih železarne izpeljanih nekaj večjih akcij.

S. J.

NAMESTO ZAKLJUČKA

O pogojih za uspeh neke delovne akcije je bilo že precej napisanega, pa vendarle bi se še lahko nekaj dodalo k vsemu temu. Ob pisanju nekaterih usmeritev (za nekoliko drugačen namen), sem ob misli na propagando na akciji med drugim poudaril, da bi sleherna mladinska delovna akcija morala biti tako zastavljena kot turistična akcija »Slovenija-moja dežela«. Pri tem me misel ni vodila k politični žgečljivosti akcije, temveč predvsem k temu, da bi morala akcija predvsem povezovati vsa propagandna dogajanja v slovenskem brigadirskem prostoru od baze do vrha. Nujna je namreč usklajenost nastopa, prisotnost glavnega mota akcije v vseh propagandnih oblikah (plakati OK ZSMS, dejavnosti v lokalnih medijih javnega obveščanja...) ter sprejemanje ne le verbalno, temveč tudi materialno koncepta neke akcije. Sploh pa je akcija odvisna tudi od kadrovskega potenciala, ki jo vodi, zato bi kazalo tudi ob vsem tem poglobljeno razmisliti.

Naj tole sklenem z mislijo, da je mladinsko prostovoljno delo tolikanj privlačna, in če hočete tudi pomembna dejavnost Zveze socialistične mladine, da bi veljalo tudi nekaj v razmislek v tej smeri, ko se bo akcijo postavljalo na teh nivo. Naj poudarim še enkrat to, da bo imela akcija svoj smisel le, če bo dolgoročna, široko zasnovana in profesionalno izvedena. To pa glede na številne stare brigadirje, prekaljene s številnih akcij, ne bi smelo predstavljati posebnega vprašanja o tem, ali imamo dovolj kvalitetnega kadrovskega potenciala.

S. J.

Kup se manjša

ISKRE

Strah vodi ljudi v velika dejanja, groza nikoli.

* *

Nevarnejša od napačne teorije je pravilna teorija v napačnih rokah.

* *

Mladost je v izviri, ne v steklenicah, sodih in kletih.

FUŽINAR ZA RAZVOJ

POMOČ PRI VODENJU POSLOVNIH SISTEMOV:

Operacijske raziskave

Kadar je treba zaradi sprememb poseči v poslovne sisteme, imamo na voljo več možnosti. Seveda želimo izbrati tako odločitev, ki bo pripeljala sistem iz obstoječega stanja v izboljšano, optimalno. Odločamo se na podlagi svojega znanja, izkušenj, informacij o stanju in gibanju sistema. V našem okolju počenjamo to vse prevečkrat le po intuiciji, medtem ko v razvitem svetu intuicijo uspešno dopolnjujejo z modeliranjem. Pri iskanju odgovorov, kako se bodo obnašali poslovni sistemi ali njihovi sestavni deli v bodočnosti, in pri določanju optimalnih odločitev, nam pomagajo metode operacijskega raziskovanja.

Operacijsko raziskovanje označimo lahko kot interdisciplinarno raziskovalno dejavnost. Že samo ime nam pove, da imamo opraviti z določeno množico operacij in z določenim načinom raziskovanja. V svojem bistvu je ekonomska panoga in ima značaj aplikativne znanosti, ki uporablja prvenstveno matematične oziroma statistične kvantitativne metode.

Predmet operacijskega raziskovanja je proučevanje konkretnih poslovnih situacij in ustreznih odločitev.

Namen operacijskega raziskovanja je oskrbeti subjekte upravljanja z vsemi potrebnimi informacijami in priporočili, ki lahko pomagajo k čimbolj racionalni izbiri odločitev.

NEKAJ ZGODOVINE

Operacijsko raziskovanje je po svoji vsebini staro pravzaprav toliko, kolikor je staro gospodarstvo. Vemo, da so v gospodarstvu vedno nastajale dileme, v katerih se je bilo potrebno odločiti za to ali ono varianto. Pri reševanju teh problemov so se ljudje naslanjali na svoje občutke, izkušnje ali na kakšne preproste preudarke. Formalno operacijsko raziskovanje je nastalo šele takrat, ko so ta prehtevanja dosegla tako stopnjo, da so pri njih lahko uporabili tudi preproste matematične, kvantitativne metode.

Za takšne poizkuse šteje delo »Ekonomska tablica« F. Quesnaya iz leta 1758. V njej je preučeval medsebojne odnose v gospodarstvu. Njegova »tablica« je imela precejšen vpliv tudi na kasnejša dela iz tega področja.

Drug tak primer je recimo študija F. W. Tylorja iz leta 1885. V njej je proučeval, s kako veliko lopato naj dela delavec, da bo njegov delovni učinek v določenem daljšem času največji. Izhajal je iz eksperimentalnih podatkov in je spoznal, da nima največjega učinka delavec, ki vzame v roke največjo lopato.

Takšne in podobne raziskave so se sicer pojavljale vedno pogosteje, niso pa imele tolikšnega gospodarskega učinka, da bi se poslovni krogi začeli zanje resno zanimati.

Velik preobrat je bil storjen med drugo svetovno vojno in po njej. Zelo pomembni rezultati so bili doseženi pri reševanju problema protizračne obrambe Velike Britanije. Takrat, bilo je julija 1938, se je tudi prvič pojavilo ime za to novo vejo znanosti. Ime je dobila po skupini Operational Research Section, ki jo je ustanovilo poveljstvo letalskih sil Velike Britanije. Ena od nalog, ki jih je ta skupina uspešno rešila, je bila optimalna razporeditev radarjev na ozemlju Velike Britanije.

Dobri rezultati, doseženi pri reševanju vojaških nalog, hiter tehnološki razvoj in razvoj računalništva so po drugi svetovni vojni povzročili nesluten razcvet uporabe in razvoja operacijskih raziskav na vseh mogočih področjih upravljanja poslovnih sistemov.

Glede na vsebino in področja, s katerimi se operacijsko raziskovanje ukvarja, ločimo v okviru operacijskih raziskav naslednje podpanoge: Teorija proizvodnje, Teorija zaloga, Teorija nadomestitev, Teorija lokacije, Teorija strategij ali Teorija iger, Teorija čakajočih vrst...

Glede na uporabljene metode pa lahko razvrstimo operacijske raziskave v naslednje skupine: Teorija odločitev, Matematična analiza, Statistika, Ekonomska analiza in Informatika.

Kvantitativni instrumentarij operacijskega raziskovanja je torej zelo pester, kar daje široke možnosti uporabe metod v praksi. Ena posebno uspešnih metod je linearno programiranje.

Linearno programiranje je posebna matematična metoda ali bolje rečeno množica metod, ki jih uporabljamo v operacijskih raziskavah pri obravnavanju problema vezanega ekstrema z linearno namensko funkcijo. Bistveno za linearno programiranje je, da je namenska funkcija linearna in da so tudi vse pogoje neenačbe in enačbe linearne.

Linearno programiranje je zgodovinsko gledano sorazmerno mlada veja uporabne matematike. Prve formulacije problema linearne programiranja in prve metode srečamo leta 1939 v članku sovjetskega matematika L. V. Kantoroviča z naslovom »Matematične metode v organizaciji in planiranju proizvodnje«.

Neodvisno od sovjetskih matematikov so linearno programiranje razvijali na Zahodu, še posebno intenzivno v ZDA. Med prvimi je leta 1941 F. L. Hitchcock objavil študijo nekega transportnega problema linearne programiranja. Leta 1947 pa je ameriški matematik G. B. Dantzig odkril splošno algebrsko metodo za reševanje linearnih programov, tako imenovano »metodo simpleksov«. S pomočjo te metode je mogoče numerično rešiti vsak problem linearne programiranja. Ta metoda predstavlja še danes najučinkovitejši algoritem za reševanje linearnih programov.

NALOGE PREVZAMEJO RAČUNALNIKI

Kmalu se je pokazalo, da reševanje praktičnih problemov linearne programiranja ni mogoče brez uporabe elektronskih računalnikov, ki so se začeli razvijati približno v istem času. Zato je razvoj algoritmov in metod linearne programiranja neoljudljivo povezan z razvojem računalniške tehnologije. Pomembna prelomnica v linearnem programiranju je leto 1952, ko je bil narejen prvi računalniški program za reševanje linearnih programov po simpleksni metodi. Od tedaj dalje so bile različne variante metode simpleksov programirane za veliko števil različnih računalnikov in programskih jezikov.

Med najbolj znane tovrstne programske pakete spadata APEX, ki deluje na velikih CDC računalnikih, in MPSX/370, ki so ga razvili za računalnike IBM serije 370. Tovrstni programski paketi omogočajo rutinsko reševanje problemov, ki imajo več tisoč spremenljivk in pogojev.

V zadnjih letih je na razvoj linearne programiranja močno vplivala tudi mikroročunalniška revolucija. Večja dostopnost računalnikov je razširila tudi krog uporabnikov linearne programiranja. Za optimizacijo so postali zanimivi tudi taki problemi, s katerimi se zaradi pomanjkanja ustrezno usposobljenih kadrov in visoke cene uporabe računalnikov prej niso ukvarjali. Na trgu mikroročunalniške programske opreme so se pojavili različni programski paketi za linearno programiranje. Za naše razmere je še posebno zanimiv PC-LIP, ki je rezultat sodelovanja med Ekonomsko fakulteto Borisa Kidriča v Ljubljani in Intertrade, TOZD Zastopstvo IBM.

PC-LIP (»Personal Computer Linear Program«) je program, namenjen reševanju splošnih problemov linearne programiranja. Deluje na osebnih računalnikih tipa IBM PC XT in AT ali računalnikih, ki so z njimi kompatibilni. Za uporabo PC-LIP zadošča v 1. verziji 256 KB, v 2. verziji pa 640 KB RAM pomnilnika. Omejitve glede dimenzij problemov je v 1. verziji 10.000, v 2. verziji pa 32.000 elementov, različnih od nič med vhodnimi podatki linearne programa. To v praksi pomeni, da je z uporabo PC-LIP mogoče učinkovito in zanesljivo reševati linearne programe, ki imajo več sto pogojev, spremenljivk pa je lahko še precej več. Po tej lastnosti je PC-LIP primerljiv z boljšimi tujimi tovrstnimi programskimi paketi. Način vnosa vhodnih podatkov in oblika izpisa rezultatov sta usklajena z veljavnimi standardi na področju računalniškega linearne programiranja (MPS format).

PC-LIP se uspešno dopolnjuje s paketi, kot so WS, LOTUS 1-2-3 ali

dBase III +, ki so na takšen ali drugačen način bolj ali manj prisotni v večini naših DO.

Linearno programiranje se dandanes uporablja pri reševanju asortimanskega problema, problema asignacije, problema mešanice, problema optimalnega razreza, transportnih problemov...

Problem, s katerim se dokaj pogosto srečujemo pri upravljanju poslovnih sistemov, je optimalni program proizvodnje ali bolj poznan pod imenom **asortimanski problem**.

Vemo, da predstavlja proizvodnja pretvarjanje surovin in materialov s pomočjo delovne sile in delovnih sredstev v proizvode ali storitve. Pri danih podatkih o omejitvah tehnologije, strojev, delovne sile in zahtevah trga je potrebno določiti vrste in količine proizvodov tako, da bo v čim večji meri dosežen namen proizvodnje.

Eden od možnih ciljev proizvodnje je maksimalen dohodek. Ta cilj lahko dosežemo na različne načine, recimo s povečanjem proizvodnje tistih izdelkov, ki se na tržišču dobro prodajajo. Pri realizaciji tega cilja naletimo na probleme omejenih kapacitet ustreznih razpoložljivih strojev, omejenega števila razpoložljive ustrezne strokovne delovne sile, omejenih možnosti nabave ustreznih surovin na tržišču in nazadnje še omejenih možnosti prodaje izdelkov na tržišču. V okviru teh možnosti, ali bolje rečeno omejitev, nas zanimajo takšne količine in vrsta proizvodov, ki smo jih sposobni proizvesti in prodati, da bo dohodek delovne organizacije maksimalen.

Optimiramo pa lahko tudi družbeni proizvod, neto produkt, produktivnost, rentabilnost, uporabo kapacitet strojev, porabo uvoženih materialov, izvoz delovne organizacije, ...

Pomembno je poudariti, da na takšen način sintetiziramo več poslovnih funkcij: nabavno funkcijo, proizvodnjo, kadrovsko funkcijo, finančno funkcijo in prodajno funkcijo.

Programski paketi, kot je npr. PC-LIP, nam poleg tega omogočajo še bogato postoptimalno analizo.

Zelo hitro lahko dobimo odgovor na vprašanje ekonomičnosti vlaganj v ozka grla v proizvodnji, v reklamno dejavnost, izkoriščenost tehnoloških poti, vpliv spremembe cen na optimalni asortima in dohodek, vpliv trga...

O moči linearne programiranja govori tudi misel znanega ameriškega strokovnjaka M. Greenberga: »Smisel linearne programiranja niso številke, ampak razumevanje problemov«.

Vemo, da predstavljajo v praksi precejšen problem kvalitetni podatki. Pogosto zbiranje podatkov, ki so potrebni za formulacijo modela, prinese več koristi kot pa izračunana optimalna rešitev.

Tone Britovšek

PRVO POSVETOVANJE O OPERACIJSKIH RAZISKAVAH V SLOVENSkih ŽELEZARNAH

Bilo je 6. 4. 1988 v Teharjih pri Štorah, udeležilo pa se ga je 51 poslovnih in strokovnih delavcev iz vseh delovnih organizacij sozda. Na njem so se zvrstila štiri predavanja in razprava.

Profesor Viljem Rupnik z Ekonomske fakultete v Ljubljani je podal pregled metod operacijskih raziskav.

Mag. Tone Britovšek iz sozda je predstavil problem reševanja izbora optimalnega asortimenta.

Jože Šegel iz Zelezarne Ravne je prikazal prednosti in izboljšave po uvedbi reševanja problema nabave in priprave vložka, predlegiranja, oksidacije in ligiranja v elektro pečeh Zelezarne Ravne.

Ivo Ščavničar in Janez Pikon iz Zelezarne Jesenice sta predstavila uporabo mrežnega programiranja kot eno posebno uspešnih tehnik operacijskih raziskav.

Po razpravi so udeleženci posvetovanja sprejeli vrsto ugotovitev in sklepov o nadaljnjem delu na tem področju.

1. Izhodišče za smiselno in uspešno uporabo operacijskih raziskav je opredelitev problema. Ugotovitev problemskega stanja zahteva iskanje problemov, ki to stanje povzročajo, njihovo rangiranje in izbiro ter opredelitev zlasti pomembnejših problemov. Opredelitev problema sledi postavitvi modela, ki ponazarja predmet preučevanja bodisi na kvalitativen bodisi na kvantitativen način. Sledi izbira in uporaba ustrezne metode, v primeru našega posvetovanja operacijskih raziskav.

2. Metode operacijskih raziskav so po svoji naravi povezovalno, sistemsko usmerjene. Z njimi preučujemo celote, sestavljene iz med seboj povezanih delov. S tem predstavljajo metode, ki pomagajo reševati probleme celote, probleme, ki zahtevajo usklajevanje. To pa so problemi, ki jih rešujejo predvsem poslovodni in vodstveni delavci, ki jim po metodološki plati pomagajo strokovnjaki, ki se z uporabo teh metod ukvarjajo.

3. Prikazi in razprava na posvetovanju so pokazali, da od operacijskih raziskav danes v glavnem uporabljamo naslednje:

— linearno programiranje za reševanje problema asortimenta v letnih planih. Uporabljajo ga v Zelezarni Jesenice v nekaj tozdih, v Zelezarni Ravne na ravni DO; prvi začetki so bili v Zelezarni Štore in v Verigi;

— linearne programe, povezane z matematično-statističnimi metodami za vodenje procesov v jeklarni v Zelezarni Ravne in v fazi uvajanja oziroma v poskusni uporabi v Zelezarni Štore in Zelezarni Jesenice;

— mrežno programiranje za planirane investicije in večjih vzdrževalnih del, predvsem v Zelezarni Jesenice, pa tudi v drugih dveh železarnah.

4. Posamezni primeri, kjer je možno ugotoviti prihranke, kažejo, da so prihranki s smotrno uporabo teh metod v primerjavi s potrebnimi vlaganji, izjemno veliki, in da se s časom uporabe postopoma povečujejo.

5. Uvajanje teh metod v prakso ni enostavno, saj zahtevajo spremembe analitičnega in pogosto še »mojstrskega« načina dela v povezovalno in strokovno delo. Večji poudarek usklajevanju in opredeljevanju problemov s strani vodstvenih delavcev in usposobljenost strokovnih delavcev

za praktično uporabo metod olajšata uvajanje teh metod. Kljub temu pa so običajno prisotni informacijski, organizacijski, ekonomski in drugi problemi. Obenem kaže posvariti pred prevelikimi pričakovanji, saj nobena metoda ne more razrešiti vseh problemov. Tako je treba ugotoviti, kateri problem lahko smiselno rešimo s posamezno metodo ali kombinacijo metod, med katerimi so pri razreševanju problemov celote in usklajevanju prisotne zlasti metode operacijskih raziskav.

6. Udeleženci posveta se strinjamo, da ne samo sedanje uporabe operacijskih raziskav, marveč tudi razprave in razmišljanja na posvetovanju in nasploh kažejo, da imajo operacijske raziskave svoje mesto v razreševanju problemov, v katerih se v Slovenskih železarnah nahajamo. Zato je nujno sedanje uporabe razširiti na podobne primere v vseh DO, obenem pa začeti z uporabo novih prijemov v operacijskih raziskavah in modeliranju ter sistemskem pristopu nasploh.

7. V ta namen predlagamo, da se v okviru odbora za plan, informatiko in organizacijo ustanovi pododbor, skupina ali komisija za operacijske raziskave z nalogo usmerjanja, širjenja, svetovanja in motiviranja uporabe operacijskih raziskav. Podrobnejšo opredelitev dela, članov in okvirno opredelitev dela izvede odbor za plan, informatiko in organizacijo.

8. Obenem predlagamo v okviru pododbora ali odbora ustanovitev štiri projektnih skupin za naslednja področja dejavnosti:

a) problem asortimenta, kjer bodo planerji ob sodelovanju strokovnjakov iz proizvodnje, trženja, financ in podobno širili uporabo linearnega programiranja in/ali drugih metod;

b) problem vodenja procesov, kjer bodo zlasti tehnologi ob sodelovanju drugih iskali rešitve za vodenje procesov;

c) problem planiranja projektov, kjer bodo vodje in planerji projektov izmenjavali izkušnje in dopolnjevali zlasti spremljanje in kontrolo projektov, bogatili njihovo planiranje in širili področje uporabe;

d) glede na sedanje probleme ocenjujemo, da se kaže lotiti preučevanja planiranja zalog s pomočjo operacijskih raziskav.

Podrobno organiziranje teh dejavnosti opredelita odbor in pododbor.

9. Težišče dela pri uporabi metod operacijskih raziskav bo predvsem na uporabnikih samih. Razvoj bolj kompleksnih pristopov bo verjetno zahteval tudi razvoj specialistov za posamezna področja. Za začetek bi kazalo v spremljanje razvoja kadrov vključiti tudi znanja s tega področja in omogočiti večjo izmenjavo izkušenj.

10. Uredba in uporaba metod operacijskih raziskav ni enostavna. Koristna uporaba je zahteven, pogosto dolgotrajen proces spreminjanja razmišljanja in pristopov. O smotrnih uporabah je treba poročati, medsebojno razpravljati in se seznanjati z novostmi. Predlagamo tudi, da se vsako leto ali vsakih nekaj let nadaljuje z nadaljevalnimi posvetovanji, kjer bomo pregledali razvoj uporabe operacijskih raziskav v Slovenskih železarnah.

Tone Britovšek

VISOKOFREKVENČNA PEČ ASEA V STARI TOPILNICI OBNOVLJENA

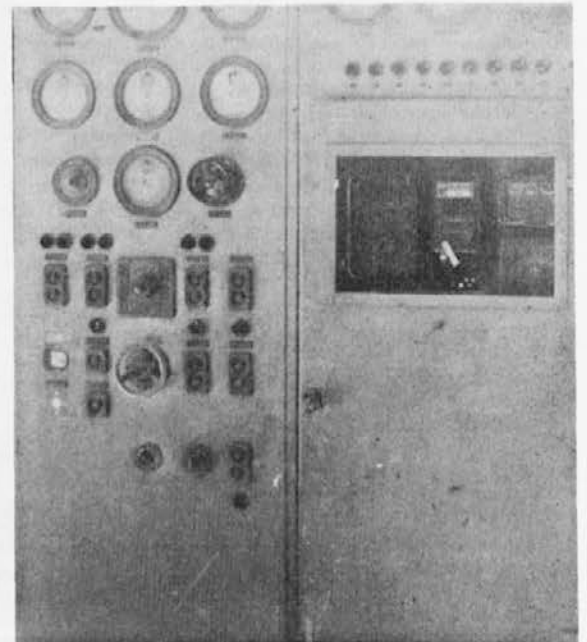
Najstarejši metalurški proizvodni agregat za izdelavo jekla v Zelezarni Ravne je visokofrekvenčna peč ASEA, ki neprekinjeno obratuje od leta 1953; dokumentacija peči nosi častljivo letnico 1948. Izdelala in montirala jo je švedska firma ASEA, ki se je že v prejšnjem stoletju specializirala za izdelavo vrhunskih elektrotehniških metalurških naprav. Dokaz kvalitete firme je tudi 35-letnica delovanja tako zahtevnega jeklarskega agregata; jubilej pa je tudi priznanje jeklarjem, ki so v težkih pogojih dela znali pravilno upravljati z agregatom, in vzdrževalcem, ki so vseh 35 let uspešno bdeli nad posameznimi elementi naprave in jih ohranjali v dobrem pogonskem stanju. V času obratovanja peči, v kateri se je od prve šarže naprej izdelovalo najkvalitetnejše jeklo na Ravnah, se je spremenila tehnika in tehnologija tako, da je za one, ki niso doživljali 50-tih in 60-tih let, to tehnika iz tisoč in ene noči. Nekatere naprave pa niso bile le zastarele, kot npr. krmilne, regulacijske in zaščitne naprave, ampak tudi popolnoma dotrajane, kot npr. vodno hladilni sistem. Ob predlogih, ki so zajemali potrebna obnovitvena dela za zamenjavo dotrajanih naprav, se je postavilo vprašanje, kaj z glavnim agregatom peči, t. j. motor-generatorskim pretvornikom, upoštevajoč pri tem današnje možnosti gradnje takih pretvornikov, ki zagotavljajo pri isti kapaciteti peči bistveno večjo električno moč taljenja. Tako je vodila pot od zamisli o potrebni rekonstrukciji posameznih naprav do ideje, da k staremu

motor-generatorskemu frekvenčnemu pretvorniku postavimo še moderen močnejši thyristorski frekvenčni pretvornik z možnostjo hkratnega in ločenega delovanja na lonca peči. Ker je bilo povečanje proizvodnje jekla tudi potrebno zaradi zagona novega kaluparskega stroja v livarni, je bilo v letu 1983 v tozdu PII odločeno, da VF peč ASEA tako rekonstruiramo, da bo zagotavljala tudi povečanje proizvodnje.

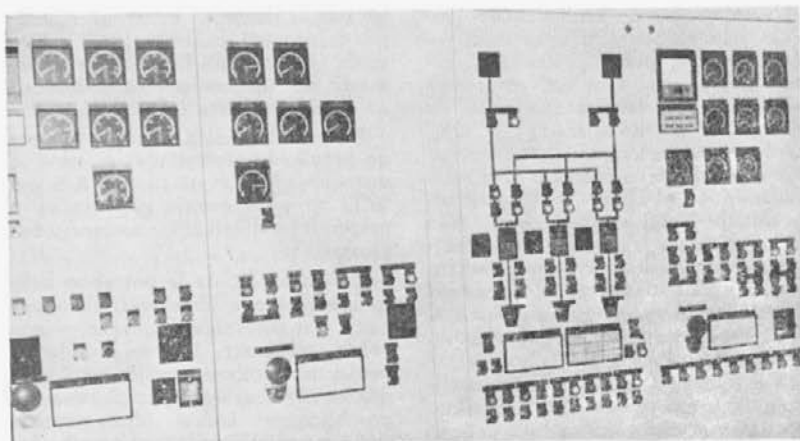
V času od 1985 do konca 1987 je bila nabavljena vsa potrebna oprema oziroma so bila opravljena vsa montažna dela, ki so bila potrebna za priklop novega thyristorskega pretvornika, in ki bi omogočila delo na predvideni način. Demontažna in montažna dela so opravili delavci tozda ETS, SGV ter IMP ob izrednih pogojih, ko je proizvodnja v VF peči potekala ob minimalnih zastojih skoraj nemoteno, saj so delali ob nedeljah in praznikih, ko je peč mirovala.

Nameščen je bil pretvorniški transformator ter na poseben podest postavljen thyristorski frekvenčni pretvornik. Zamenjani so bili kompenzacijski (PCB) kondenzatorji in k thyristorskemu pretvorniku postavljene novi. Po modernem konceptu recirkulacijskega hlajenja je bil na novo zgrajen vodni hladilni sistem, ki uporablja kot hladilno sredstvo odpadno vodo odpraševalnih naprav jeklarne I. in zagotavlja hlajenje pečnih loncev tudi v primeru izpada električne energije. Postavljeno je bilo novo VF stikališče, ki omogoča preklon loncev na katerikoli pretvornik. Z opravljeno rekonstrukcijo merilnih, upravljaljskih in nadzornih naprav so bile smiselno združene vse funkcije, ki so potrebne za varno vodenje obeh pretvornikov na oba lonca peči. Ob zagonu novega pretvornika (v letu 1987) so se pokazale različne zagske težave, od katerih je bila največja v poslabšanju ognje-vzdržne obzidave VF lonca. Povečana moč taljenja 1300 kW nasproti prejšnjim 600 kW je povzročila večje erozijske obremenitve taline na obzidavo, kar pa je bilo skupno z zavzetim sodelovanjem jeklarjev končno uspešno rešeno. V začetku leta 1988 so bile uspešno testirane vse naprave modernizirane peči ASEA, od komandnih in zaščitnih naprav do vodnega hladilnega sistema. Jeklarji so tako dobili ne samo popolnoma obnovljen proizvodni agregat, ki mu je ob zagonu zaželeto uspešno obratovanje, ampak tudi njegovo bistveno povečano proizvodnost. Kakšno proizvodnjo bomo dosegli na modernizirani VF peči ASEA, je predvsem odvisno od potreb po jeklu in od organizacijsko-tehnoloških rešitev problemov, ki jih »nova« peč prinaša jeklarjem.

Janez Bratina, dipl. inž.

Tako so naprave gradili pred 35 leti

Tako jih gradimo danes

Razvoj konstrukcije listnate vzmeti za vozila

Vzmeti za cestna vozila nosijo kompletno vozilo (karoserijo) vključno s tovorom ali potniki, zato jih imenujemo tudi nosilne vzmeti. Poleg osnovne funkcije nošenja često služijo tudi kot vezni člen med osjo in karoserijo vozila.

Bistvo vzmeti je v tem, da se povrača v svoj prvotni položaj oziroma zaradi zunanje sile povzročena deformacija izgine, ko se vzmet razbremeni. Torej tog, kratek udarec, ki ga povzroči neravnina cestišča, kompenzira in ga vrne nazaj v večjem časovnem intervalu. To podaljšanje intervala povzročijo blažilci, vgrajeni na vozilu.

Poglejmo razvoj listnatih vzmeti.

TRAPEZNA VZMET

Trapezna vzmet, imenovana tudi konvencionalna listnata vzmet v paketu ali večlistna vzmet, izhaja iz konstrukcije trioglate vzmeti (slika 1).

Za prilagajanje poteka vztrajnostnega momenta k ustreznemu upogibnemu momentu pri konstantni širini b bo sestavljena trioglate vzmet iz n trakov širine b. Ti trakovi, položeni drug na drugega, dajejo konstrukcijski princip listnate vzmeti v paketu.

b = širina vzmetnega lista
 n = število vzmetnih listov

Za praktično uporabo listnate vzmeti v paketu je potreben v sredini vzmeti del (območje) za vpetje in na koncu vzmeti prirejena širina lista na vprijem sile. Prek te modifikacije nastane iz trioglate vzmeti (slika 1) izdelovalni princip tradicionalne trapezne vzmeti, imenovane tudi večlistna vzmet (slika 2).

Prednosti in glavna območja uporabe trapezne vzmeti.

Trapezna vzmet se je pokazala posebno dobro pri slabih cestnih razmerah, pri uporabi na gradbiščih in na gospodarskih vozilih s posebej velikimi osnimi pritiski.

Slabosti trapezne vzmeti. Konvencionalne trapezne vzmeti v paketih kažejo tudi konstrukcijsko pogojene slabosti, in sicer:

- večja teža in zaradi tega velika nevzmetena masa

- veliko lastno trenje oz. velik porast lastnega trenja med eksploatacijo oz. uporabo, torej nedefinirano razmerje vzmetenja

- drsna korozija med vzmetnimi listi sili k znižani dovoljeni obremenitvi in s tem k slabšem izkoristku materiala.

Te slabosti kot tudi naraščajoče zahteve uporabnikov vzmeti v

- naraščanju vozne hitrosti
 - izboljšanju voznega komforta
 - povišanju faktorja koristna obremenitev — prazna obremenitev
 - prizanašanje nadvozu vozila in tovoru
- vodijo k izboljšanju vzmetnih lastnosti konvencionalnih trapezних vzmeti v paketu, posebej skozi razvoj tako imenovanih debelolistnih vzmeti in paraboličnih vzmeti.

DEBELOLISTNA VZMET

Izdelovalni princip konvencionalne trapezne vzmeti v paketu bo pri debelolistnih vzmetih obdržan, namreč približevanje na upogibni nosilec enake trdnosti prek drug na drugega položenih vzmetnih listov različnih dolžin.

V primerjavi s konvencionalno trapezno vzmetjo se izkazuje debelolistna vzmet skozi zmanjšano število in večjo debelino listov. Pri enaki nosilni obremenitvi in enaki vzmetni karakteristiki (Federrate) je potrebna v splošnem za debelolistno vzmet večja izdelovalna dolžina v primerjavi s konvencionalno trapezno vzmetjo v paketu. Za boljše prilagajanje poteka vztrajnostnega momenta na upogibni moment in za zmanjšanje upogibne trdnosti v območju največjega relativnega gibanja bodo vzmetni konci pri debelolistni vzmeti konično izvaljani (slika 3).

Proti konvencionalni trapezni vzmeti v paketu ima debelolistna vzmet prednosti, npr.:

- nižjo težo
- zmanjšano lastno težo zaradi zmanjšanja števila listov
- enakomernejša porazdelitev napetosti znotraj posameznih vzmetnih listov.

PARABOLIČNA VZMET

Nadaljna smer razvoja pelje po drugi principialni možnosti izdelati vzmetni list z največjim možnim približkom k upogibnemu nosilcu enake trdnosti. Izhajajoč iz upogibnega nosilca enake trdnosti je bila razvita enolistna vzmet koncem 50

let v ZDA in ponudena pod trgovskim imenom »Taper Leaf«. Pri konstantni širini je značilen paraboličen potek debeline. Za začetek se omejuje njeno območje uporabe predvsem na osebna in tovorna vozila. Tako si je danes zagotovila enolistna vzmet v ZDA velik del tržišča tudi pri vozilih z veliko osno obremenitvijo, predvsem pri tako imenovanem High-Trailers.

Prednosti enoliste vzmeti, namreč njeno »brez« — trenje in ne potreba po negi, s tem vendarle stoji nasproti slabost, to so močni blažilci in je potrebna pri zahtevi po mehkih vzmetnih vzmerah tudi velika vgradna dolžina.

Če položimo drugo na drugo več enolistnih vzmeti, je lahko v plasti najdena rešitev, da prilagodimo želeni vzmetni karakteristiki na voljo dani vgradni prostor. Listne vzmeti te vrste izdelave so značilne po tem, da sestojijo iz več listov, ki potekajo vseskozi s konstantno širino, medtem ko se debelina od sredine navzven manjša. Za razliko od teoretičnega poteka lista iz računa mora imeti v sredini vzmeti prirejeno območje za vpetje vzmeti konstantne debeline listov in na koncu vzmeti minimalno debelino listov za prenos sile (slika 4).

Zaradi paraboličnega poteka debeline lista posameznih vzmetnih listov se je osnovala označitev parabolične vzmeti.

Karakteristični izdelovalni princip trapezne vzmeti v paketu, in sicer od različne dolžine posameznih vzmetnih listov povzročena stopenjska ob-

lika, pri parabolični vzmeti ne nastopa več.

Za razliko od debelolistne vzmeti bo pri parabolični vzmeti v vseh primerih dotikanje posameznih listov pri vgradnji z vmesnimi podlogami na koncih listov in v sredini vzmeti ali popolnoma odpravljeno ali pa s primernim preoblikovanjem koncev listov omejeno na majhno dolžino. Kot parabolična vzmet je dosegla listnata vzmet sedaj najvišjo stopnjo razvoja. Parabolična vzmet izkazuje v primerjavi s konvencionalno trapezno vzmetjo v paketu in debelolistno vzmetjo naslednje prednosti:

- manjša teža in s tem zmanjšanje vzmetene mase spušča težo praznega vozila in izboljšuje dinamično vzmetno razmerje

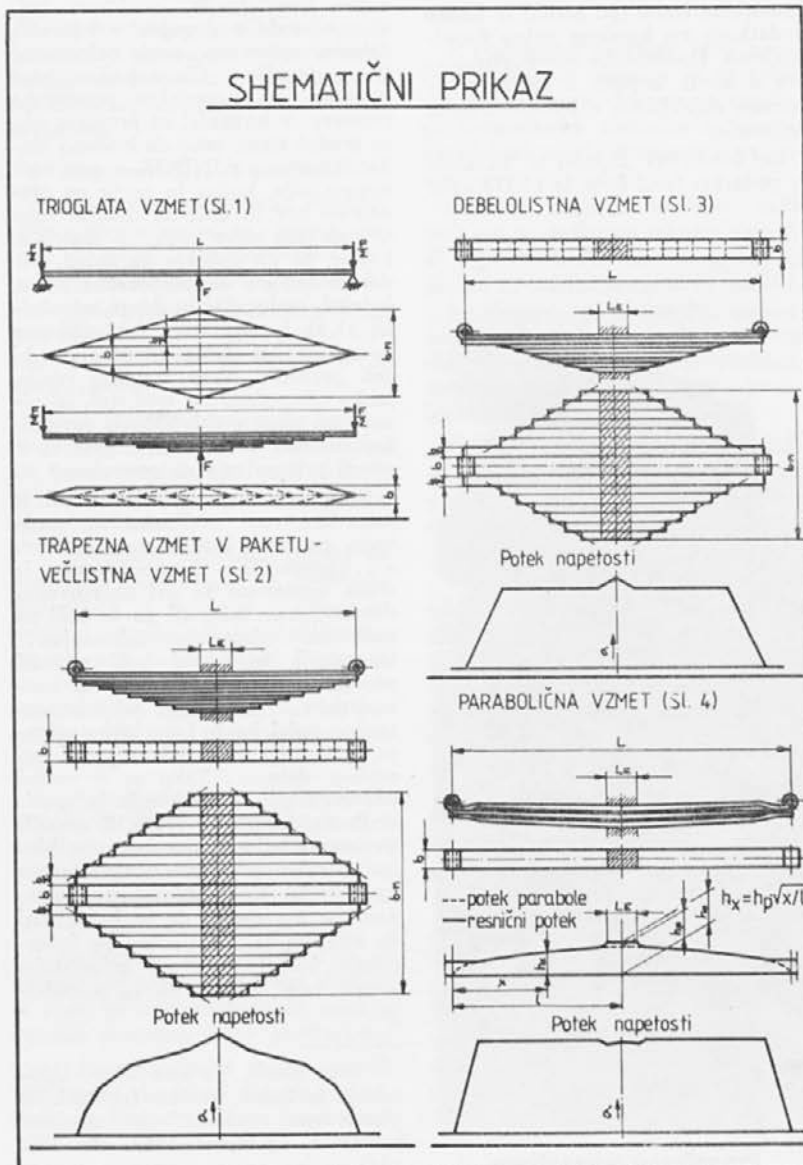
- skozi nižjo lastno dušenje nastane izboljšano in približno konstantno vzmetno razmerje skozi celotni čas obratovanja

- ukrepi za povišanje življenjske dobe, kot hladna utrditev najvišje obremenjenih površinskih plasti skozi ustrezno namensko posedanje in utrjevanje z jeklenimi kroglicami bodo učinkoviti pri paraboličnih vzmetih v največjem obsegu

- nanos s kvalitetno in trajno korozijsko plastjo.

Da bi parabolične vzmeti lahko izpolnile postavljene zahteve, moramo upoštevati poleg skrbne izdelave (izbira materiala in obdelave) pri vgradnji vzmeti tudi strokovno pritrditve in obzirno rokovanje.

Alojz Pori, inž.

UGOVOR IN DOPOLNITEV PREDLOGA SISTEM POSREDOVANJA
TEHNIČNIH INFORMACIJ

Za kvaliteto in strokovnost na vseh področjih

V 4. št. Informativnega fužinarja (14. 4. 1988) je bil objavljen predlog sistema posredovanja tehničnih informacij v Železarni Ravne. Ker se v INDOK-u (in knjižnici) z njim ne strinjamo v celoti oz. menimo, da morejo tak koncept ustrezno izdelati le tisti, ki v prenosu znanstveno-tehničnih informacij aktivno delujejo: dokumentalisti, knjižnični delavci in uporabniki, dopolnjujemo avtorja v bistvenih pomankljivostih.

Vsak dober koncept mora temeljiti na predhodni analizi stanja, le-te pa avtor članka ni opravil in bralce, uporabnike informacij v tem smislu zavaja. V INDOK-u (knjižnici) primarne dokumente (avtor članka jih prikaže na sl. 2) bibliografsko strokovno obdelamo — katalogiziramo, klasificiramo, določimo gesla in podatke iz vhodnih dokumentov vnesemo v banko podatkov. To pomeni, da so dokumenti tudi računalniško obdelani, informacije pa preko računalnika dosegljive tudi uporabnikom (tistim, ki imajo dostop do banke podatkov, locirane na IBM). V knjižnici imajo uporabniki na voljo naslednje kataloge, iz katerih lahko črpajo informacije: abecedni imenski katalog, strokovni katalog (UDK), lokalni katalog, poleg tega pa še računalniške izpise (po geslih) iz banke podatkov; vse kataloge redno dopolnjujemo. Uporabnike sproti obveščamo o novih knjigah v knjižnici — seznam objavljamo v Informativnem fužinarju.

Za leto 1987 dajemo o knjižnici te podatke: fond šteje že 13.378 enot

knjižnega gradiva, v banki podatkov je hranjenih 35.139 zapisov, naročenih imamo 181 naslovov revij (93 tujih), letni prirast gradiva je 970 enot. Knjižnico je obiskalo 561 uporabnikov, izposodili smo 2414 enot. Uporabnikom smo posredovali 48 SDI (profili — patentne informacije) in 15 retrospektivnih poizvedb, več kot 3000 bibliografskih informacij, medbibliotečno pa izposodili 111 primarnih dokumentov. Medbibliotečna izposoja izredno narašča, saj smo si letos v prvem trimesečju izposodili že 79 enot (sodelujemo s CTK, Univerzitetno knjižnico Maribor, s specialnimi knjižnicami — Jesenice, TAM, z univerznimi knjižnicami itd.; preko prvih dveh si izposojamo literaturo iz tujine). Referenčno in referalno delo poteka vsakodnevno, bibliografske informacije dajemo tudi po telefonu (okoli 15 na dan), informacij glede naročanja literature, urgence naročil ipd. pa je še dosti več. Koliko dela je v fotokopirnici s preslikavanjem knjig, člankov, najboljše vedo povedati kolegice, ki tam delajo. Iz navedenega je razvidno, da koncept ne prinaša ničesar bistveno novega, saj vse funkcije, ki jih navaja, v knjižnici in INDOK-u že opravljamo. Ob tem ne zanikamo, da je mogoče delati kvalitetnejše, predvsem bolj ažurno, toda v pogojih, v kakršnih delamo, opravljamo svojo nalogo več kot zadovoljivo. (Že nekajkrat smo opozorili na nevezdržne prostorske razmere: v knjižnici ni prostora niti za pisalni stroj, tako da hodimo tipkat izmenoma v INDOK — eno nadstropje niže, knjige in revije pa prenašamo gor in dol; na delovni mizi so naložene nove knjige — naročila, knjige, ki jih dobimo na ogled, obdelane knjige, medbibliotečna pošta, indeksi, geslovniki in drugi priročniki, ki jih katalogizator / klasifikator potrebuje pri delu; uporabniku, ki želi prelistati novo številko revije, lahko odstopimo kar svoj stol, saj nima kam sedeti; o skladiščenju periodike, čitalnici in postavitvi gradiva v prosti pristop raje ne govorimo.)

Koncept posredovanja informacij je zastavljen tudi preširoko — predvsem pa brez študije uporabnikov: »... uporabniško komponentno je treba upoštevati že pri načrtovanju sistema, prav tako ali pa še bolj pa tudi pri njegovem delovanju... Uporabnik bi moral bolj poznati proces nastajanja informacij oz. baze podatkov in vire... le tako bo natančno vedel, kaj in kako lahko zahteva, pričakuje in seveda uporabi pri svojem delu... Tako se v večini univerzitetnih, znanstvenih in specialnih knjižnicah ter INDOK centrih srečamo z istim tipom informacijsko 'neizobraženega' in neosveženega uporabnika, ki: — informacij v glavnem 'ne potrebuje', ne ve, kako priti do njih, ne ve, kaj s ponujeno informacijo početi, hoče vse informacije o neki temi, čeprav jih ne potrebuje.«¹

¹ Ivan Kanič, Tatjana Biber: Uporabnik in Indok storitve (zbornik II. posvetovalni sekcije za specialne knjižnice. Ljubljana 1987, str. 150, 151).

Našo strokovno knjižnico uporabljajo zelo raznovrstni uporabniki — po izobrazbi, poklicni strukturi, osveščenosti, motivaciji (od pripravnikov IV.—VII. stopnje izobrazbe do vrhunskih strokovnjakov). V konceptu ni nikjer omenjeno usposabljanje sodelujočih v sistemu: izobraževanje in usposabljanje kadrov in usposabljanje uporabnikov, prav tako ni upoštevan finančno-ekonomski-upravljalni vidik (management of information), v razvitem sistemu pa pri delovanju prenosa znanja veljata ti dve komponenti kot najpomembnejši.

Vsi, ki v knjižnično-informacijskem sistemu sodelujemo, nenehno opozarjamo, da je računalnik pri posredovanju informacij orodje in ne cilj, to pa pomeni, da moramo stroko obvladati in se profesionalno lotevati stvari, če hočemo, da nam bo računalniška tehnologija dostop do informacij olajšala. »Če pa so podatki oziroma informacije slabo oblikovane, neurejene in strokovno slabo pripravljene, je strošek za strokovno prevajanje v primerno obliko večji, kot če bi delali vse na novo.«²

Strinjamo se z avtorjem predloga, da so informacije strateško orodje moderne družbe, za izdelavo sistema posredovanja informacij (v naši DO) pa je potrebno pripraviti strokovno ustrežnejši koncept, ki bo upošteval vse vidike knjižnično-informacijskega

sistema in sistema znanstveno-tehničnih informacij, kakor se gradi v Sloveniji (Jugoslaviji). Distribucije informacij ne smemo predimenzionirati na škodo kvalitete informacij.

Nobena knjižnica ni otok (osnovno pravilo knjižničarstva) — torej se moramo vključevati tudi v KIS oz. SZTI (o povezovanju glej članke v prejšnjih številkah Informativnega fužinarja).

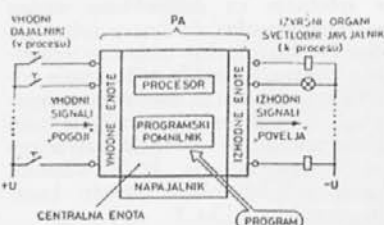
Zavedamo se, da je potrebno širše in intenzivnejše obdelovati tako zunanje kot interne dokumente — poročila, laborate, interne standarde, projektno dokumentacijo itd., toda dokler nimamo dovolj strokovno usposobljenega kadra (dokumentalistov, prevajalcev) in primernih delovnih pogojev, tega ne bomo uresničili.

Sistem posredovanja tehničnih informacij v Železarni Ravne podpiramo v tistih segmentih, ki so koristni, opozarjamo pa na profesionalen pristop in predvsem na to, da ne moremo delati po dveh tirih. Edino tisti, ki strokovno to dejavnost obvladamo, smo pristojni in seveda sposobni koncept uresničevati. Šele ko so informacije strokovno kvalitetno oblikovane, lahko poteka distribucija.

Za strokovno knjižnico:
Majda Kotnik-Verčko,
bibliotekarka

UVAJANJE PROGRAMABILNIH AVTOMATOV NA PROIZVODE ŽELEZARNE RAVNE

Na področju elektriških krmilij je tehnološki razvoj v zadnjih dvajsetih letih omogočil, da smo začeli vse bolj prehajati od kontaktnih na brezkontaktna krmilja. Pri prvih nastopajo kot osnovni elementi releji in kontaktorji, pri drugih pa polprevodniški digitalni elementi. Prednosti brezkontaktnega krmilja so: večja hitrost, ne poznajo obrabe, niso občutljiva za določene vplive okolice, so zanesljiva, zadostujejo vhodni signali z majhno energetsko vsebino, omogočajo veliko globino obdelave podatkov, zavzemajo majhen prostor itd. Slabe strani elektronskih krmilij so: potrebno je višje, specialistično znanje pri gradnji, projektiranju in servisiranju, pa tudi cene so višje.

Slika 1

Nadaljni razvoj je pripeljal do izdelave tako imenovanih prosto programirljivih krmilnih sistemov (PA). Pri tem lahko program hitro, enostavno in poljubnokrat spreminjamo. Njihova značilnost je, da jih sestavljajo serijsko izdelani standardni podsestavi. Njihovo krmilno funkcijo pa dosežemo tako, da vstavimo željeni program v njihov programski krmilnik. Pri tem zgradba in ožičenje nista več odvisna od želenega programa. Osnovna naloga progra-

² Dr. Borut Justin: Revija za razvoj 1988, št. 3, str. 29.

mabilnih avtomatov je izdajanje izhodnih signalov za stroj ali proces na osnovi vhodnih signalov s stroja ali procesa.

Programabilni avtomat je sestavljen iz:

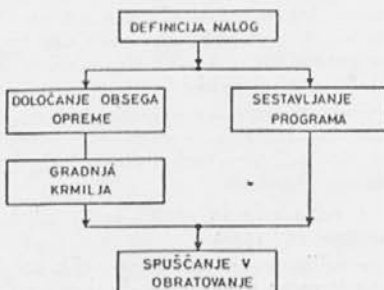
- vhodne enote
- izhodne enote
- napajalnika
- centralne enote, v kateri je procesor in programski pomnilnik.

Napetosti, ki jih dajejo vhodni daljniki, pripeljejo na sponke vhodnih enot. Od tu pridejo kot vhodni signali v centralno enoto, kjer jih procesor v smislu programa registrira in obdeluje ter vklaplja napetosti na ustrezne spomine izhodnih enot. V odvisnosti od teh izhodnih napetosti se nato vklapljuje in izklapljuje izvršni organi krmilja.

Poleg operacije relejne logike programabilni avtomat obdeluje tudi časovne, številne in aritmetične operacije, s čimer dobiva praktično lastnosti majhnega računalnika.

Področje uporabe programabilnih avtomatov so:

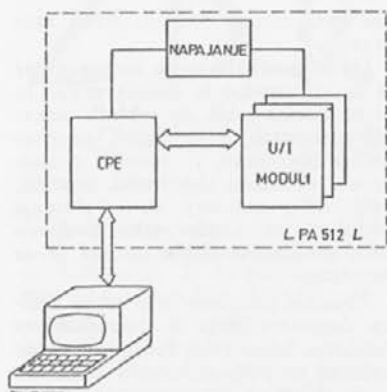
- orodni stroji in industrijski roboti
- procesi v industriji gradbenega materiala

Slika 2

Pravočasno popravljeno

Slika 3

- metalurške linije
- procesi v kemični industriji
- obdelava lesa
- energetske objekti

in ostali procesi v industriji, ki zahtevajo visoko stopnjo avtomatizacije.

Velika razlika med programabilnimi avtomati in ostalimi sistemi je tudi v načinu projektiranja. Obseg in vrstni red opravil pri tem je razviden iz sl. 2.

Ko smo jasno in natančno opisali, definirali in utemeljili krmilne naloge, preidemo na projektiranje zgradbe programabilnega avtomata in sestavljanju programa. Obe nalogi lahko opravljamo vzporedno, kar je prednost pred ostalimi sistemi krmilja.

Za izbor vrste in obsega programabilnega avtomata nam ni treba že do podrobnosti poznati vseh detajlov krmilnih nalog. Naša naloga je le izbrati na podlagi že znanih standardnih komponent in grobe ocene obsega in nalog krmilja sistem programabilnega avtomata, ki nam ustreza. Poznati moramo kapaciteto programskega pomnilnika, vrsto in velikost vhodnih in izhodnih enot itd. Gradnja krmilja obsega pravzaprav le montažo in priključek že izdelanih in preizkušenih komponent.

Program sestavimo lahko šele neposredno pred spuščanjem v obratovanje ali pa imamo shranjenega na pomnilniških elementih in ga kasneje vstavimo v programski pomnilnik. Pri spuščanju v obratovanje lahko program po potrebi enostavno, hitro in brez posegov v ostale dele popravimo, dopolnimo ali spremenimo.

V ETS smo začeli z uvajanjem programabilnih avtomatov na proizvode Železarne Ravne v letu 1986. Začetne težave so bile predvsem odločitev za pravega proizvajalca programabilnih avtomatov, ki bo najbolj ustrezal našim zahtevam in ki bo najbolj prilagodljiv za spremembe in dopolnitve, ki se bodo od njega zahtevale.

Po obisku pri Gorenju, Iskri in Ivo Lola Ribarja smo se odločili za zadnjega, saj je bil v tistem času najbližje podobnim avtomatom na zahodnem tržišču.

Osnovne karakteristike programabilnih avtomatov firme Ivo Lola Ribar so:

- število digitalnih vhodov/izhodov — 512
- število numeričnih vhodov/izhodov — 64
- kapaciteta programskega pomnilnika 4K/8K instrukcij
- število internih časovnih členov ali števec — 32
- število internih enobitnih izhodov — 256
- število internih numeričnih izhodov — 32
- poraba avtomata — 200 VA maks.

Programabilni avtomat LPA 512, kot ga imenujejo pri proizvajalcu, je namenjen izgradnji sistemov industrijskega upravljanja, ki smo jih do sedaj izdelovali v relejni tehnologiji. Na sliki 3 je prikazana blok shema LPA 512.

CPE modul je sestavljen iz računalnika in interpretorja, ki ima več osnovnih funkcij:

- čitanje vhodnih in izdajanje izhodnih podatkov
- izvrševanje instrukcij programa po vrstnem redu
- komunikacije s pomožnimi aparati (programator, monitor)

Modularna izvedba omogoča izdelavo sistema z različnim številom vhodno/izhodnih komponent.

S programabilnimi avtomati smo do sedaj opremili prek petindvajset objektov, od katerih smo jih večino izvozili v ZSSR, enega celo na Kitajsko. Stiskalnica HKS 630, opremljena s tem avtomatom, ki je postavljena v Iskri Avtoelektrika Nova Gorica, v zadovoljstvo kupca in seveda tudi naše, brezhibno obratuje že več kot leto dni.

Dosedanje izkušnje, predvsem pa zanesljivost v obratovanju in široke možnosti spreminjanja in snovanja

novih krmilnih nalog na novih proizvodih potrjujejo, da smo se pravilno odločili. Seveda je pri tem pomembno tudi to, da je vsaka sprememba na krmiljenju že obstoječih objektov opremljeno s temi avtomati razmeroma enostavno in predvsem poceni. To pomeni, da lahko npr. stiskalnica brez rekonstrukcij krmiljenja sledi tehnološkim spremembam, dodajanju pomožnih naprav, novim orodjem itd. Vse to močno razširja področje uporabe stroja in lažje prilagajanje sodobni proizvodnji. Prav tako obstaja možnost povezave linije teh strojev prek posebnega računalnika v zaključeno tehnološko-proizvodno celoto.

Pričakujemo, da bomo v prihodnje še več objektov in strojev opremili s tem in podobnimi krmilji.

Adi Peter, dipl. inž.

PRISPEVEK ŽELEZARNE RAVNE K RAZPRAVI O USTAVNIH SPREMEMBAH

Ob javni razpravi o osnutku amandmajev k ustavi SFRJ je 13. 4. 1988 strokovni kolegij za kadrovska vprašanja, razširjen s predstavniki družbenopolitičnih organizacij v Železarni Ravne, posebno pozornost namenil področju družbenoekonomske ureditve in družbenopolitičnega sistema. Oblikovane so bile naslednje ugotovitve, predlogi in pripombe:

1. Ugotovljamo, da cilj predloga za spremembo ustave po večji racionalizaciji, razumljivosti in učinkovitosti odločanja ter manjšem normativizmu ni dosežen.

2. Nesprenemljivi so predlogi:

— s katerimi se dodatno obremenjuje gospodarstvo ali se s posameznimi ukrepi zavira njegov razvoj, stimulacija in odločanje o dohodku

— glede izjemnega in monopolnega dohodka, kar je v nasprotju s tržnimi zakonitostmi, pa tudi sicer je nestimulativno

— da federacija ureja skupne temelje davčne politike v tem smislu, kar bo povzročilo prelivanje dohodka od uspešnega gospodarjenja k manj uspešnemu

— povečanja pooblastil države na področju gospodarstva in nekaterih dejavnikov in sistemov, s čimer se jemlje republiko pravica do lastnega razvoja (sistem planiranja, vzgoja in izobraževanje, veliki tehnološki sistemi itd.) in zaradi česar ne bo dosežena boljša tržna organiziranost gospodarstva

— o prepodrobnem urejanju zadev, ki bi jih lahko uredil zakon, v nekaterih primerih pa samoupravni splošni akt: samoupravno odločanje, organiziranost gospodarstva, veljavnost odločitve in predpisov itd.

Opozarjamo, da gospodarstvo ne prenese več tako razvejanega sistema, še manj pa neracionalnih in neučinkovitih sistemov. Zato predlagamo:

— da se področje samoupravnih interesnih skupnosti (organiziranje, funkcija, financiranje) na novo uredi

in uskladi v skladu s potrebami in možnostmi delovnih ljudi, občanov in gospodarstva

— da solidarnost in prelivanje sredstev za nerazvita območja poteka bolj usklajeno in le prek konkretno dogovorjenih programov, direktnega vlaganja sredstev, kjer bo možno ugotoviti, v kakšne namene kdo vlagaja in kako so bila sredstva porabljena.

3. Podpiramo predloge, ki se nanašajo na skupna vlaganja in upravljanje, pri čemer se strinjamo s predlogi Gospodarske zbornice o jasnejši opredelitvi načela skupnega upravljanja.

Predlog vlaganja sredstev tujih oseb naj se razširi na celotno območje Jugoslavije. Pri tem pa se morajo jasneje opredeliti lastnina in pravice.

Predlagamo, da se določilo amandmaja o tehnoloških presežkih delovne sile dopolni z ustreznimi socialno-varstvenimi ukrepi o zavarovanju delavcev za primer brezposelnosti.

Glede na naravo proizvajalnih sredstev in upravljanje z njimi ter odgovornost do njih je treba različnost definicij družbene lastnine in njenih oblik podrobneje opredeliti.

Prepodrobno je opredeljeno, o čem odloča delavski svet, način odločanja, kar naj ne bi bila stvar ustave. Prav tako bi bilo prav, da se določitev glede sprejemanja aktov z referendumom prepusti delavcem, da to sami opredelijo v svojih samoupravnih splošnih aktih.

Strinjamo se tudi s predlogom, da bi Gospodarska zbornica Jugoslavije bila med pooblaščenimi predlagatelji zakonov.

4. Predlagamo, da se predlogi in pripombe preučijo in da republiška skupščina pri oblikovanju mnenja upošteva rezultate iz javne razprave. Prav tako želimo, da nas SZDL seznanijo, kako in v kakšni meri so bile upoštewane pripombe iz javne razprave pri oblikovanju predloga ustave.

Maj

PREJELI SMO:

USTAVNE SPREMEMBE, PODPISI, REFERENDUM

(za bolj množično sodelovanje v javni razpravi)

Že od srede lanskega leta poteka po celi državi bolj ali manj razvjeta javna razprava o predlogu ustavnih sprememb. Sedaj bi že morala biti zaključena, pa je zaradi nepričakovane zanimanja, zlasti v Sloveniji, slovenska skupščina predlagala podaljšanje javne razprave do sredine tega leta.

Na zadnji seji predsedstva ZK SZDL je Mojca Držar-Murko predlagala razpis vseslovenskega (prvega) političnega referenduma, kjer bi se Slovenci lahko direktno opredelili do posameznih ustavnih sprememb in morda celo predlagali nove.

Ker predsedstvo tega predloga ni podprlo, poteka trenutno pri nas v Sloveniji široka akcija zbiranja podpisov za razpis prvega političnega referenduma, kjer bi se naj odločali o sprejemu ali zavrnitvi predloga ustavnih sprememb. Pri tem se nam porajajo številna vprašanja, dvomi, nerazumevanja predvsem zaradi pomanjkanja prakse in pa zaradi bolj ali manj pomanjkljivega poznavanja tega problema.

Ker sem sam naletel v svojem delovnem okolju na široko zanimanje in po drugi strani žal majhno poznavanje problema, sem se poglobil nekoliko v to zelo zanimivo problematiko in sedaj bi želel v sestavku zbrati nekaj najbolj pogostih misli in jih urediti tako, da bi nam bile vsaj nekatere dileme bolj jasne.

Zakaj so ustavne spremembe potrebne?

V skupščinski razpravi je bilo rečeno, da naj ustavne spremembe ne bi posegale v temeljna načela ustave iz l. 1974, in da bodo predlagane samo spremembe, ki so nujne zato, da bo predvsem gospodarski sistem postal bolj učinkovit in da bo samoupravljane oz. združeno delo dobilo več dejanskih kompetenc in veljave. Obenem naj bi spremembe tudi omogočile nadaljnjo demokratizacijo političnega življenja (7).

Po drugi strani pa je bil v raziskavi (5) posebej izpostavljen problem »ustavnih sprememb«. 43% anketirancev meni, da je treba ustavo spremeniti tako, da bi republika Slovenija imela večjo samostojnost kot doslej.

Predlog ustavnih sprememb

Po skupščinskih zagotovilih bi človek pričakoval samo manjše popravke posameznih členov ustave. Gre pa v resnici za 29 novih amandmajev s po nekaj predlogi, tako da je vsega skupaj 117 novih predlogov. Za ustavo s 406 členi to pomeni, da jih bo več kot četrtina spremenjenih.

V uvodu intervjuja (1) beremo, da predlog zvezne ustavne komisije, ki je sedaj v javni razpravi, prav nič ne kaže na to, da bi ustavna komisija prisluhnila željam državljanov.

Amandmaji nočejo ničesar slišati o kakršnikoli obliki realne ekonomije in političnega pluralizma. Zahteve po demokratizaciji političnega sistema, ki so že nekaj časa prisotne v javnosti, bodo morale počakati na katero od ustav v prihodnjih desetletjih. A so po besedah dr. Jožeta Mencingerja samo »balkončki na izpodkopani stavbi«?

Še več, zdi se, kot da nekateri ukrepi zvezne vlade oziroma central-

ne oblasti že ravna »v duhu« nove ustave, torej v smislu večjih kompetenc države... (2)

Nesprejemljivost predloga

Da predlagatelj ni upošteval napovedi, da spremembe ne bodo posegale v temeljna načela, je mogoče že ugotoviti po površnem branju predloga. Cela vrsta amandmajev zahteva prenos določenih pristojnosti z republik na federacijo in njene organe (pravosodje, davčni sistem, izobraževanje, načrtovanje znanstvenega in tehnološkega razvoja).

To prilaganje pristojnosti republik s strani federacije pomeni postopno ukinjanje državnosti republik in suverenosti narodov.

Pri tem se postavlja vprašanje: kako ravnati, če bodo vse te spremembe kljub vsemu sprejete, ker se bo, recimo, slovenska politika nasprotiraj stališče javnosti navkljub vdala centralističnim pritiskom in pristala na kak slab kompromis?

Tako spremenjena ustava bo potem v bistvu za Slovence vsiljena ustava, kar pomeni, da bosta slovenska državnost in suverenost dokončno ovrženi. Gre preprosto za vprašanje o slovenski ubogljivosti in lojalnosti v primeru ko vemo, da je ta lojalnost za nas pogubna, in da pravzaprav pomeni način samoukinjanja.

Slovenska politika se v razmerju do federacije čuti nemočna. Višjo instanco upošteva in posnema. Zvezna birokracija se namreč ne vede povsem iracionalno, ko klesti republiške kompetence, obljublja tudi »korenček«: to enako lahko storite (na lokalni ravni) vi s svojimi podložniki! (2).

Povedano še toliko bolj kliče k politični razpravi v slovenskih okvirih. Kot je bilo že tolikokrat povedano, gre za to, kaj Slovenci počnejo sami s seboj!

Vsebina ustavnih sprememb

Kaj potem sploh prinašajo ustavne spremembe? Uvod (1) natančneje dopolni sestavek (3), ki povzema dvoja glavnih značilnosti ustavnih sprememb:

A. Pripombe, ki v osnutku SO in kar bi morali izločiti, ker vodijo v večjo centralizacijo:

- prenormiranost: ustavo bi morali pocenostaviti in odločno skrečiti,
- izobraževanje: skupne temelje na tem področju bi urejal zvezni zakon. Posamezne republike morajo biti povsem samostojne,
- dominantnost: zvezni zakon bi imel prednost pred republiškim,
- odvisnost sodišč: zvezna kontrola nad sodišči in javnimi tožilci vodi v večjo represijo,
- javna tožilstva: zvezni javni tožilec bi lahko dajal neposredna navodila republiškemu javnemu tožilcu,
- financiranje JLA: izdvojilo bi se iz zveznega proračuna in tako zmanjšalo kontrolo skupščine nad uporabo teh sredstev.

itd. ...

B. Pripombe, ki jih v osnutku NI, pa bi morale biti:

- ukinitvev monopola Zveze komunistov kot nosilca politike in oblasti,
- uvedba političnega pluralizma,
- svobodne volitve,
- odprava privilegirane položaja družbene lastnine,
- ukinitvev pravil o obveznem organiziranju v predpisane organizacijske oblike (SIS, TOZD, DO, ...),
- prehod na realno ekonomijo,
- neodvisnost sodišč,
- pravica do odcepitve,
- pravica do stavke,
- pravica do ugovora vesti.

Postopek sprejemanja ustavnih sprememb

Postopek za spremembo zvezne in republiških ustav je natanko določen. Osnutek ustavnih sprememb gre v javno razpravo, kjer se zberejo vsi predlogi. Ustavna komisija »upošteva« te pripombe in predloge in oblikuje končno obliko ustavnih sprememb.

Sedaj pride na vrsto zvezni zbor, ki razpravlja o posameznih spremembah in na koncu sprejme ustavne spremembe kot celoto z dvetretjinsko večino; sprememba pa začne veljati, ko se z besedilom strinjajo vse skupščine vseh republik in pokrajin. Vsak drugačen postopek spreminjanja zvezne in republiških ustav bi bil protistaven.

Referendumsko sprejemanje ustavnih sprememb

V zadnjih tednih je v ustavni razpravi stopilo v ospredje vprašanje o razpisu slovenskega referenduma in ponekod tudi o razpisu občejuoslovenskega referenduma. Ti predlogi se opirajo na čl. 146 zvezne ustave, ki določa: Skupščina družbenopolitične skupnosti (zvezna, republiška) lahko razpiše referendum, da se delovni ljudje vnaprej izjavijo o posameznih vprašanjih iz njene pristojnosti in da potrdijo zakone, predpise in druge splošne akte. Odločitev, sprejeta na referendumu, je obvezna. Podobno določa referendum čl. 337 republiške ustave.

O taki obliki referenduma velja razmisliti. Pravno, ustavno soglasje lahko da v imenu Slovenije le slovenska skupščina. Če hočemo na temelju slovenske ustave utemeljiti referendum v Sloveniji, se da z enako pravno logiko utemeljevati tudi jugoslovanski referendum na podlagi zvezne ustave. To lahko vodi do nove nevarnosti in tveganja, da se posameznim federalnim enotam vsilijo tudi nesprejemljive spremembe s preglasovanjem (4).

Ljudski referendum

Poleg zgoraj opisane oblike referenduma za sprejem ustavnih sprememb, se v naših javnih obdilih pojavlja še dodatna neformalna oblika referenduma — ljudski referendum, javne tribune ipd.

Po besedah (1) Marjana Rožiča (predsednik ustavne komisije) bi naj javna razprava prerasla v svojevrsten referendum, kjer je treba ustvariti pogoje, da bodo spregovorili ljudje, ne pa forumi, skupine ali celo posamezniki v njihovem imenu. To bi naj bil neke vrste ljudski referendum.

Če o nečem ne bi dosegli soglasja, to ne bo predmet ustavnih sprememb. Tako bi se oblikoval skupni predlog amandmajev, ki jih sprejme zvezni zbor, kot to določa sedanja ustava.

Čemu torej podpisovanje?

Osnutek ustavnih sprememb se pretresa v javni razpravi. Ker potek javne razprave ni natanko določen, lahko pride pri tem do posrednega odločanja prek centrov moči, različnih forumov ali delegatov. To ne

sme biti namen sedanje javne razprave.

Da bi potekala javna razprava kar se da neposredno in demokratično in bi na koncu prišli do takšnih ustavnih sprememb, ki si jih želi pretežna večina Slovencev, so sprožili prominentni slovenski akademiki, pisatelji, kulturniki, novinarji akcijo zbiranja podpisov za vseslovensko podporo tako predlagani obliki poteka javne razprave.

Zbiranje podpisov je posebna oblika demokratičnega in neposrednega izražanja želja. Tako želimo direktno vplivati na odločanje naših delegatov v skupščini za razpis prvega slovenskega političnega referenduma. (Doselej je bilo zbranih v Sloveniji prek 20.000 podpisov.) Z njim ne bomo sprejemali oz. zavračali tako ali drugače pripravljenih ustavnih sprememb, ampak bomo (za to v resnici gre) najprej sprejeli ali zavrnili predlagani »predlog ustavnih sprememb«.

Tako bi bil storjen prvi korak k oblikovanju nove ustave in v tej akciji zbiranja podpisov gre samo za to.

Nadaljnji potek javne razprave še daleč ni znan. Iz dosedanjih razprav bi potekal nekako takole:

Po morebitni zavrnitvi predloga ustavne komisije pa se začne nekaj povsem novega v javni razpravi: neposredno, demokratično oblikovanje osnovnih značilnosti sprememb ustave, kar bi bilo možno z javnimi tribunami ali pa z razpisom političnega referenduma, ki bi vseboval vprašanja o osnovah sprememb republiške ustave v jasni, vsem razumljivi obliki, o čemer je v enem od nedeljskih TV dnevnikov govoril Miran Potrč.

Na podlagi zbranih predlogov na javnih tribunah, odgovorov na referendumska vprašanja bi čimbolj demokratično izbrana skupina strokovnjakov sestavila predlog ustavnih sprememb za našo republiško ustavo. Vsi predlogi ustavnih sprememb vseh republiških ustav bi bili podlaga za pripravo ustavnih sprememb zvezne ustave.

Pri tem mora veljati pravilo konsenza, o čemer govori tudi Marjan Rožič (1). Če o kakšni stvari ne bo soglasja, ne bo predmet ustavnih sprememb.

Ernest Kocuvan

Vir

1. Če so temelji hiše trdni... (Marjan Rožič), Mladina, 12. februar 1988

2. Kdo vlada po novi ustavi? (Dimitrij Rupel), Nova revija 67/68

3. Nekaj konkretnih pripomb in predlogov k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ (Anton Tomažič), Mladina, 26. februar 1988

4. O čem referendum? (Ernest Petrič), Delo, 19. marec 1988

5. Slovensko javno mnenje 1987, Delavska enotnost, Ljubljana, 1988

6. Permanentna revolucija (Spenka Hribar), Nova revija 67/68

7. In kaj po tem? (Tone Peršak), Nova revija 70/71

BESEDA UREDNIŠTVA

Prvo besedilo o ustavnih spremembah, ki ga objavljamo na strani 21, vsebuje uradna stališča delavcev Zelenarne Ravne do te teme. Članek tov. Kocuvana je povzetek različnih pogledov in mnenj (nikakor ne vseh) o tem področju. Avtor ima kot delavec našega kolektiva pravico do objave svojega besedila v našem časopisu, uredništvo pa ima pravico povedati, da to besedilo ne predstavlja tudi mnenj in stališč uredniškega odbora o ustavnih spremembah.

Z D R A V J E

SEZNAVITE SE S PSORIAZO IN PRISLUHNITE NAM!

To je želja psoriatičnih bolnikov, želja vseh tistih, ki bolujejo za boleznijo, ki jo poznamo tudi pod imenom LUSKAVICA.

Luskavica je kronična nenalezljiva kožna bolezen. Je dedna, vendar pa naprej ne moremo predvideti, kateri izmed otrok bo zbolel. Preskoči lahko cele rodove potomcev. Podeduje se nagnjenost za bolezen. Ali bo bolezen izbruhnila ali ne, je odvisno od številnih zunanjih in notranjih vplivov. Bolezen lahko izbruhne po preboleli drugi bolezni. Pogosto opazujemo izbruh kožnih sprememb po preboleli angini ali po psihičnih stresih.

Po epidemioloških podatkih je poleg sladkorne bolezni najbolj razširjena bolezen na svetu. Obolelih je 1–2% prebivalstva. Na svetu je okrog 50 milijonov psoriatikov, v Sloveniji pa jih je okrog 40.000. Obolijo ljudje vseh starosti, ras in poklicev. Najpogosteje izbruhne okrog 20. leta starosti, lahko pa tudi že v otroštvu ali celo po 50. letu starosti. Bolezen je nepredvidljiva in na njen izbruh ne moremo vplivati. Kožne spremembe se poslabšajo običajno jeseni in pozimi, poleti pa zaradi vpliva sončnih žarkov lahko celo izginejo.

Spremembe na koži se začnejo običajno s pojavom rdečih bunic (papul), ki so pokrite s srebrno-belo lusko. Papule se hitro večajo, se debelijo in se med seboj zlijejo v večja žarišča (plake). Ta so od zdrave kože ostro omejena, površina je luskasta. Takšne kožne spremembe se naredijo na različnih delih kože, najpogosteje na komolcih, kolčnih, v lasišču in nad križem. Včasih ostanejo samo na teh mestih. Lahko so tudi na dlaneh in podplatih. Spremenjeni so tudi nohti. Pri nekaterih bolnikih z luskavico se pojavijo bolečine v različnih sklepih; govorimo o psoriatičnem revmatizmu. Včasih so sklepi tudi vidno spremenjeni. K sreči pa so redkejšje težje oblike luskavice: gnojna oblika (psoriasis pustulosa) in luskavična rdečekožnost (psoriatična eritrodermija).

Luskavica je neozdravljiva bolezen. To pa ne pomeni, da spremembe na koži nikoli ne izginejo. Lahko izginejo, vendar ne vemo, kdaj se bodo spet pojavile. Za zdravljenje obstaja vrsta zdravil in metod, ki bolniku dobro pomagajo. Zdravljenje je individualno, glede na razširjenost sprememb in glede na splošno stanje bolnika. Na trgu je precej mazil, uporabljajo pa se tudi različna obsevanja (kremenčeva luč, SUP, PUVA). Posebno ugodno pa vpliva na regresijo kožnih sprememb klimatsko zdravljenje ob morju. Pri nas je najbolj znano zdravilišče na Velem Lošinju.

Seveda pa je potrebno (zaradi kroničnosti bolezni), da se vsak bolnik s svojo boleznijo spozna, jo sprejme in se z njo nauči živeti. Bolniki, ki prihajajo v ambulante za kožne bolezni, so pogosto psihično prizadeti, saj se

jih mnogi zdravi nepoučeni ljudje izogibajo, ker se jim zdijo kožne spremembe nelepe in ker se bojijo okužbe. Vsem težavam

se pridružijo še pogosti bolniški staleži, kar pomeni za psoriatika, njegovo družino in tudi delovno organizacijo ekonomsko škodo.

Tako lahko označimo luskavico tudi za socialno bolezen.

Psoriatiki se z namenom, da drug drugemu pomagajo, združujejo v društva. Podružnica Društva psoriatikov SR Slovenije deluje tudi na Koroškem. Vsak psoriatik dobi v dermatološki ambulanti Splošne bolnišnice v Slovenj Gradcu ob pregledu informacijo o društvu in se lahko v društvo tudi včlani. Žal pa društvo na Koroškem še ni zaživelo tako, kot bi lahko.

Dr. Jožica Kotnik,
spec. dermatovenerologije

KOROŠKO DRUŠTVO PSORIATIKOV

vabi k sodelovanju čim več novih članov, predvsem pa želi, da bi bili aktivnejši. Za vzrok »društvenega mrtvila« navaja nedelavnost in nezainteresiranost svojih članov, saj jih je od 52 včlanjenih aktivnih le slaba četrtina. Zavedajo se, da bodo lahko le z resnejšim delom opravičili svojo vlogo, zaradi katere je društvo sploh nastalo...

Včlanite se lahko v dermatološki ambulanti Splošne bolnišnice Slovenj Gradec ali direktno pri Društvu psoriatikov, Trg 38, Prevalje, pp 7.

IO Društva psoriatikov Prevalje

KULTURA

PETO SREBRO ZA VRES

Od 14. do 16. aprila je bilo v Mariboru 10. jubilejno tekmovanje slovenskih pevskih zborov Naša pesem 88. Ker je tekmovanje vsaki dve leti, pomeni, da slovenski zbori merijo svojo kakovost na njem že dvajset let. Prireditelj so spremljali vzponi in padci, vendar je od začetkov do danes vsebinsko in kakovostno napredovala, ob tem pa ohranila svoj prvotni pomen in namen: meriti kakovost slovenskega zborovskega petja in vzbujati njegovo rast in razvoj. Tako je vplivala tudi na tovrstno glasbeno ustvarjalnost. Oboje ji je uspelo, zato so rasli kriteriji tekmovanja in zaradi tega pomeni plaketa enake barve danes neprimerno več kot pred desetimi ali več leti.

»Naša pesem« je postala tako priznana preizkušnja kakovosti, da se je udeležuje vsak zbor, ki hoče v slovenskem glasbenem prostoru kaj pomeniti. Letos je tekmovalo 26 zborov: trije ženski, devet moških in štirinajst mešanih — nobeden izmed najboljših ni manjkal. Čeprav so tako po številu kot po kakovosti prevladali mešani zbori, konkurenca tudi pri moških ni bila zanemarljiva; ker pa je žirija mimo prepričljivosti izvedbe in tehnične pripravljenosti zbora ocenjevala tudi težavnost tekmovalnega programa, je jasno, da so se morali zbori za tekmovanje dolgo in temeljito pripravljati. Vsako priznanje za zapete pesmi je zato več kot zaslužno in nadvse dragoceno, četudi morda nima naj-

zlahtnejše barve. To velja tudi za Vres (še bolj, ker v primerjavi s tekmeči deluje v težjih razmerah), ki je letos na tekmovanju že petič osvojil srebrno plaketo mesta Maribor.

Moški pevski zbor Vres je na Naši pesmi sodeloval prvič leta 1976 in je ostal tekmovanju dokaj zvest, saj je izostal le leta 1982 in 1986. Čeprav je dobil za svoj tekmovalni nastop vedno plaketo enake barve, to ne pomeni, da v kakovosti stagnira, ampak glede na rast kriterijev tekmovanja napreduje v zahtevnosti in lepoti petja. To sta priznali tudi letošnja žirija (sestavljali so jo glasbeniki Branko Rajšter iz Maribora, Jernej Habjanič iz Ljubljane, Igor Kuljevič iz Zagreba, Pavle Mer-

ku iz Trsta in Samo Vremšak iz Kamnika), ki je dala zborovodju Jožku Kertu posebno priznanje za najprepričljivejšo izvedbo slovenske ljudske pesmi (peli so Lojzeta Lebiča Pesem od zarje — ziljsko ljudsko je skladatelj priredil prav za Vres), in zborovska redakcija TV Ljubljana, ki je zboru podelila priznanje za izvorno odrsko predstavitev skladbe Perjatev (po Leškem rokopisu jo je uglasbil Jakob Jež). Vres so tudi izbrali, da je kot predstavnik slovenskih moških zborov nastopal na abonmajskem koncertu v Slovenski filharmoniji v Ljubljani.

Ob vsem tem ni nepomembno, da je mariborsko občinstvo Vres zelo toplo sprejelo in njegovo petje nagradilo z burnim aplavzom, mogoče najbolj spontanim na koncertu moških zborov.

Z naštevanjem priznanj nočemo viti lorovih vencev in opravičevati zbora za nekaj, česar ni dobil, a so mnogi pričakovali — zlate plakete, hočemo povedati veliko več. Moški pevski zbor Vres je letošnjo zimo trdo delal, da ne rečemo garal, da se je lahko udeležil tekmovanja in na njem uspešno nastopil. V naših razmerah, ko kulturna dejavnost v splošnem upada, ko njeno vrednost, s tem da ji odmerjamo vse manj sredstev, vedno manj priznavamo, ko na odrih v naši občini poje vse manj dobrih zborov, je to presenetljivo in nadvse razveseljivo dejanje. Pomeni, da ima skupina petdesetih mož in fantov, Vresovih pevcev, z zborovodjem na čelu, še vedno veliko kulturno voljo in željo izraziti se kar najbolje in najboljše s pesmijo — in tudi moč, da to storijo. To priča, da v njih živi ljubezen do glasbe, do umetnosti, kar je bil tudi moto letošnje Naše pesmi. Kajti brez nje nobena želja po tekmovalnem uspehu ne bi mogla biti dovolj močna, da bi jih pripravila do toliko naporov, odpovedi in žrtvovanj, kot so jih zahtevale priprave za tekmovanje. Pa ne le od njih, temveč tudi od njihovih družin.

Zato bi morala biti naša kulturna srenja ob Vresovem uspešnem nastopu na Naši pesmi vesela in ponosna, ker imamo tudi v tem obrobju še ljubiteljsko skupino, ki sledi kakovostnim tokovom slovenskih kulturnih središč in to tudi potrjuje. Njegov uspeh bi ji moral vrniti nekaj samozavesti, ker le nismo še povsem odpisani, in ji dati upanje, da tudi v prihodnje ne bomo prepustili vseh vrhov kulturnega sno-

Vres na tekmovanju

vanja centrom. Mogoče bo pa Vresovim ambicijam le sledil še kak zbor v dolini. In če mu že zborovstvo ne bi želelo ali moglo slediti, imamo v občini vendar še skupine drugih glasbenih zvrsti — vzemimo samo pihalne orkestre — ter mlade gledališnike, ki pogumno vstopajo v kakovostne okvire vseslovenskega kulturnega prostora.

Zato Vresu za uspehi nastop na tekmovanju iskreno čestitamo in mu želimo, da bi še naprej vztrajal na poti k lepoti in popolnosti petja. Kajti le to je njegova pot. Od tistih, ki spremljajo njegovo delo in vodijo kulturno kolesje v naši občini, pa pričakujemo, da mu bodo to pot moralno in materialno omogočili.

Mojca Potočnik

KULTURNA KRONIKA

Ravenski Likovni salon je v aprilu doživel višek sezone, saj so se v njem zvrstile kar tri slikarske razstave.

Od 2. do 5. aprila so si obiskovalci lahko ogledali razstavo slikarjev iz Halmstada na Švedskem. Razstavljali so Olle Agnell, Lars Hallberg, Egon Schramm in Hardy Strid.

Od 7. do 15. aprila je bila odprta razstava slik slovenske slikarke Dore Plestenjak.

Od 22. do 29. aprila je na Ravnah razstavljal Rafael Terpin.

8. aprila je bilo v Dravogradu območno srečanje literatov začetnikov. Iz ravenske občine so sodelovali: Inga Krajnc in Zora Krevh iz Črne ter Marijan Mauko, Peter Sep in Janko Skorjanec iz Mežice.

13. aprila je mladinski pevski zbor OŠ Črna pel na občinskem srečanju otroških in mladinskih zborov v Slovenj Gradcu.

14. aprila je KUD Prežihov Voranc Ravne prejel najvišje republiško priznanje za kulturno dejavnost — odličje svobode z zlatim listom.

15. aprila je KUD Franci Paradiž SS TNPU v Titovem domu na Ravnah ponovil predstavo W. Shakespeara Sen kresne noči. Več predstav je igral tudi za šole.

Prav tako so ta mesec v več krajih nastopali gledališniki KUD Strojnska Reka s komedijo Hrup za odrom.

15. in 16. aprila je v občini Ravne gostovala lutkovna skupina DPD Svobode iz Ptuja z igro Jajce. Igrali so v Črni, na Prevaljah in Ravnah. To je bila zadnja predstava letošnjega lutkovnega abonmaja.

16. aprila je moški pevski zbor Vres tekmoval na Naši pesmi '88 v Mariboru (o tem pišemo posebej).

Istega dne zvečer je bila v Titovem domu na Ravnah predstava KUD Bratstvo. Igrali so komedijo Fadila Hadžića Gospodje in tovariši.

22. aprila je angleško dijaško gledališče SS TNPU sodelovalo na območnem srečanju gledaliških skupin SV Slovenije v Ljutomeru.

Na sklepnem koncertu revije Koroška poje v Slovenj Gradcu je ta dan nastopal mešani pevski zbor Mato iz Črne.

23. aprila je bil v Narodnem domu v Mežici koncert Pihalnega orkestra Rudnikov svinca in točilnice Mežica.

26. aprila sta na osrednji občinski proslavi ob dnevu OF v Črni nastopila tamkajšnja pevska zborata Mato in Gozdar.

27. aprila je bil na Prevaljah slovesen zaključek obeh plesnih tečajev za odrasle s kulturnim sporedom in družabnim večerom.

V dneh pred koncem meseca so se po vseh krajih občine zvrstile proslave v čast prazniku OF in 1. maju.

M. P.

NE PUSTITI TALENTOV PRI MIRU!

Z občinske revije gledaliških skupin

Na srečanju gledaliških skupin severovzhodne Slovenije je 22. aprila v Veržeju Koroško zastopala Angleška gledališka skupina MKUD Franci Paradiž SS TNPU Ravne, ki jo vodi Emil Pečnik. S predstavo »Midsummer Night's Dream of a Curtain Raiser« je bila najboljša na občinskem srečanju 31. marca v Titovem domu na Ravnah.

»Samo kapo dol pred tako predstavo«, je sklenil oceno mariborski gledališki svetovalec Bojan Čebulj, ki si je ogledal vse predstave na koroškem srečanju. Na njem so sodelovale še štiri skupine: še dve SS TNPU Ravne — recitatorska pod vodstvom Mirana Kodrina z recitalom o Lepi Vidi ter dramska pod vodstvom Silve Sešel s komedijo W. Shakespearea Sen kresne noči, KUD Bratstvo s predstavo F. Hadžića »Gospoda i drugovi« v režiji gosta iz Primorskega ljudskega gledališča iz Nove Gorice Iztoka Jereba ter Dramska skupina KUD Strojnska Reka s komedijo M. Frayna Hrup za odrom — Vaja v režiji Helene Merkač.

Bojan Čebulj je bil navdušen nad renesanso gledališča, predvsem gledališča mladih. Ni je zaznal le na Koroškem, ampak večjeje v Sloveniji: zagnanost, živahnost in nenazadnje veliko sposobnost akterjev in zato tudi kvaliteto predstav in revij kot celot. Za igralce je rekel, da je mnogo takšnih, ki se jih ne bi branilo nobeno poklicno gledališče — fantastičnih — ne le odličnih igralcev, v angleškem musicalu so bili tudi odlični pevci in plesalci.

Kot vedno je tudi letos v ocenah veliko pozornost posvetil jeziku in postregel s presenetljivim spoznanjem: slovenščina ni dober odrski jezik — igralec ohromi, naredi jih lutke. Slengi in narečja (bili so sestavni deli dveh predstav) jih sprostijo, oživijo. Neprimerno bolj odrska je tudi angleščina (seveda niso bili srednješolci odlični le zaradi nje!).

Na reviji odraslih gledaliških skupin občine Ravne (po novem mladinske skupine ne sodelujejo več na reviji otroških in mladinskih skupin) je Bojan Čebulj opazil še nekaj zanimivih značilnosti, med njimi skupne imenovalce predstav, kot so igre v igrah, senčne tehnike itd.

Vsem je zaželel vztrajanje pri nadaljnjem delu, saj kljub vsem naporom rodi lepe uspehe. Je pa tudi obsojanja vredno pri miru pustiti igralske talente, ki jih — kot je pokazala revija — ni malo ne po šolah ne po delovnih organizacijah.

H. M.

Nizko cvetje

o umetnosti

Bistvo umetnosti in morale je v tem, da nekje potegneš črto.
Chesterton

Umetnost je laž, ki nas uči spoznati resnico.

Picasso

Na vprašanje: »Kaj je umetnost?« odgovarjamo: »To, s čimer se oblike spremenijo v stil.«

Malraux

Umetnost je narava kot formula.

Lohberger

REKREACIJA IN ŠPORT

ALPSKO SMUČANJE

Ob izteku letošnje smučarske sezone so alpinisti Fužinarja dosegli na nekaterih mednarodnih tekmah pri nas izredno lepe uvrstitve in si tako tudi krepko izboljšali FIS točke. Tako imenovana slovenska turneja se je pričela 30. marca pri Arehu na Pohorju, kjer se je v slalomu za memorial Mirana Cizlja pomerilo 97 smučarjev iz kar 10 držav. Zmagal je Bireš (ČSSR), odlično pa so se uvrstili trije koroški smučarji: Čuješ je bil 4., Zagar 5. in Čebulj 6. Takoj zatem se je karavana smučarjev preselila na Soriško planino, kjer sta bila dva mednarodna slaloma v organizaciji škofjeloškega Alpetoura. Na prvem je znova slavil Čehoslovak Bireš, odlični tretji je bil Matej Čuješ, 4. Dušan Zagar in 6. Pavli Čebulj. Poleg omenjenih reprezentantov iz ravskega kluba sta se dobro uvrstila tudi Tomaž Kostanjevec, ki je bil 16., in Hinko Pepevnik, ki si je prislužil 18. mesto. Na drugem slalomu, ki je veljal za memorial nekdanjega reprezentanta Jožeta Kuralta, je smučarje in strokovnjake iz 10 držav presenetil Matej Čuješ, ki je odlično izpeljal oba teka slaloma in osvojil 1. mesto pred Birešem in Grašičem. Zagar je bil tokrat 4., Čebulj in ostali fužinarjevi tekmovalci pa tega slaloma niso končali.

Očitno so smučarji Fužinarja prav ob koncu sezone ujeli pravo formo, kajti dobre uvrstitve so se kar vrstile. Pavli Čebulj je, denimo, zabeležil kar dve zmagi na zaključku slovenske turneje. Na Kaninu, kjer sta bila dva mednarodna FIS VSL, je Pavli zmagal med 80 smučarji iz 7 držav, dve drugi mesti pa si je prislužil D. Zagar. Na prvem veslalomu se je na odlično 7. mesto uvrstil Ravenčan Kostanjevec. In še zadnja preizkušnja smučarjev alpincev, ki je bila na smučišču Platak nad Reko. Mednarodni FIS slalom je v težkih pogojih končalo le 13 tekmovalcev — 3. Čebulj... 8. Pangerc.

Dekleta so sklenila smučarsko sezono s tekmo slaloma na Kravcu, ki je štel za FIS točke. Med 60 smučarkami iz petih držav je zmagala naša Mojca Dežman, reprezentantka Katjuša Pušnik iz Črne pa je osvojila 4. mesto.

V celoti vzeto je bila letošnja sezona za koroško alpsko smučanje izredno uspešna. Pušnikova se je lepo ustalila v reprezentanci A in prav letos dosegla nekaj lepih mednarodnih uspehov, Dušan Zagar, Pavli Čebulj in Matej Čuješ, pa so po »padcu« v nižji rang, v mlado A reprezentanco, z dobrimi uvrstitvami in odlično formo ob izteku sezone opozorili strokovnjake, da morajo z njimi resno računati. Žal sta morala Čuješ in Čebulj te dni svoji karieri prekiniti, kajti odhajata na odsluženje vojaškega roka.

SMUČARSKI TEKI

V aprilu je bila organizirana slovenska turneja smučarjev tekačev v želji, da se nekako zapolnijo prosti termini ob koncu sezone. Prva tekma je bila na

Rogli, kjer so tekli tudi tekači iz Črne. Lačnova je bila tretja v konkurenci članic, Slivnik pa osmi med člani. Na drugi tekmi črnjanski tekači niso nastopili, tretja tekma te turneje pa je bila v Planici. Tokrat se je odlično uvrstila le Nataša Lačen na 2. mesto, 5. pa je bila Simona Srebot.

Tekmovanje v teku na smučeh za pokal SRS je bilo letos samo v mladinskih kategorijah. SK Črna je dosegel lep ekipni uspeh pri starejših mladinkah, drugo mesto, medtem ko so bili črnjanski tekači v skupnem peti. Tudi posamične uvrstitve deklet so zelo dobre: 1. Lačnova, 2-3. Srebotova in 9. Slivnikova.

ODBOJKA

Odbojarski šport je bil še nedavna na Koroškem med najkvalitetnejšimi športnimi panogami. Fužinar in Mežica, kluba z bogato tradicijo, ki sta imela v svojih vrstah tudi reprezentante, sta se lahko ponašala z vrhunskimi igrami in odličnimi rezultati v zveznem rangu tekmovanja. Dekleta Fužinarja so pred leti tudi uspešno igrala v I. zvezni ligi. Toda ne samo kakovost, imeli smo tudi množičnost, saj je denimo v republiških in zveznih ligah v eni sezoni nastopalo kar po 10 ali 11 koroških klubov. Ponosni smo bili tista leta na naše odbojkarje in odbojkarice.

Ta leta še niso tako odmaknjena. Še v pretekli sezoni so se dekleta Fužinarja potegovala za uvrstitve v I. zvezno ligo, fantje pa so morali zapustiti drugoligaško konkurenco. Kriza celotnega ravskega ekipnega športa je zlasti zapustila globoke sledove v odbojarskem klubu. Potem ko so v sezoni 1986/87 iz II. zvezne lige izpadli odbojkarji Fužinarja, se je letos to pripetilo še odbojkaricam. Fantje so prvenstvo v

republiški ligi končali na sila skromnem 6. mestu, njihova bilanca pa je 11 zmag in prav toliko porazov. Posebno so varovanci trenerja Urnauta razočarali v zadnjih tekmah, saj so doživeli dva prepričljiva poraza z dvema relativno slabšima nasprotnikom, s Šempetrom in Topolšico, obakrat s 3:0. Le odbojkarje Izole so predtem premagali v gosteh s 3:1.

Poleg izpada odbojkaric Fužinarja iz II. zvezne lige ter neuspeha odbojkarjev pa beležimo še slab plasma drugih klubov iz ravske občine. Odbojkarice Fužinarja, ki so sestavljale drugo ekipo, so bile zadnje, brez osvojenih točk v II. republiški ligi. Štirje koroški klubi, ki so igrali v vzodni skupini II. republiške lige, so se uvrstili na zadnja mesta: 1. Stavbar MTT iz Maribora... 5. Mežica, 6. Vuzenica, 7. Strojnska Reka in 8. Fužinar (druga ekipa). Polom torej na celi črti!

Da pa vse le ne bi bilo tako črno v odbojarskem športu, so poskrbeli najmlajši. Na finalnem turnirju kadetov v odbojki na Bledu je ekipa Fužinarja, ki jo trenira Rado Krenker, osvojila naslov republiških prvakov. Mariborski Stavbar MTT so mladi Ravenčani premagali z 2:1, ekipi Črnuč in Bleda pa z 2:0.

V Fužinarju je tudi nekaj zelo perspektivnih igralcev in igralic. Tako so bili zadnji teden v aprilu na skupnih pripravah slovenskih mladinskih reprezentanc na Rogli Matjaž Urnaut, Lucija Bivšek, Simona Hovnik in Natalija Pustoslemšek.

ROKOMET

Prvenstvo v obeh drugih republiških ligah, kjer sta v vodstvu tako moška kot ženska rokometna ekipa Fužinarja, se je pričelo 2. aprila. Fantje so v

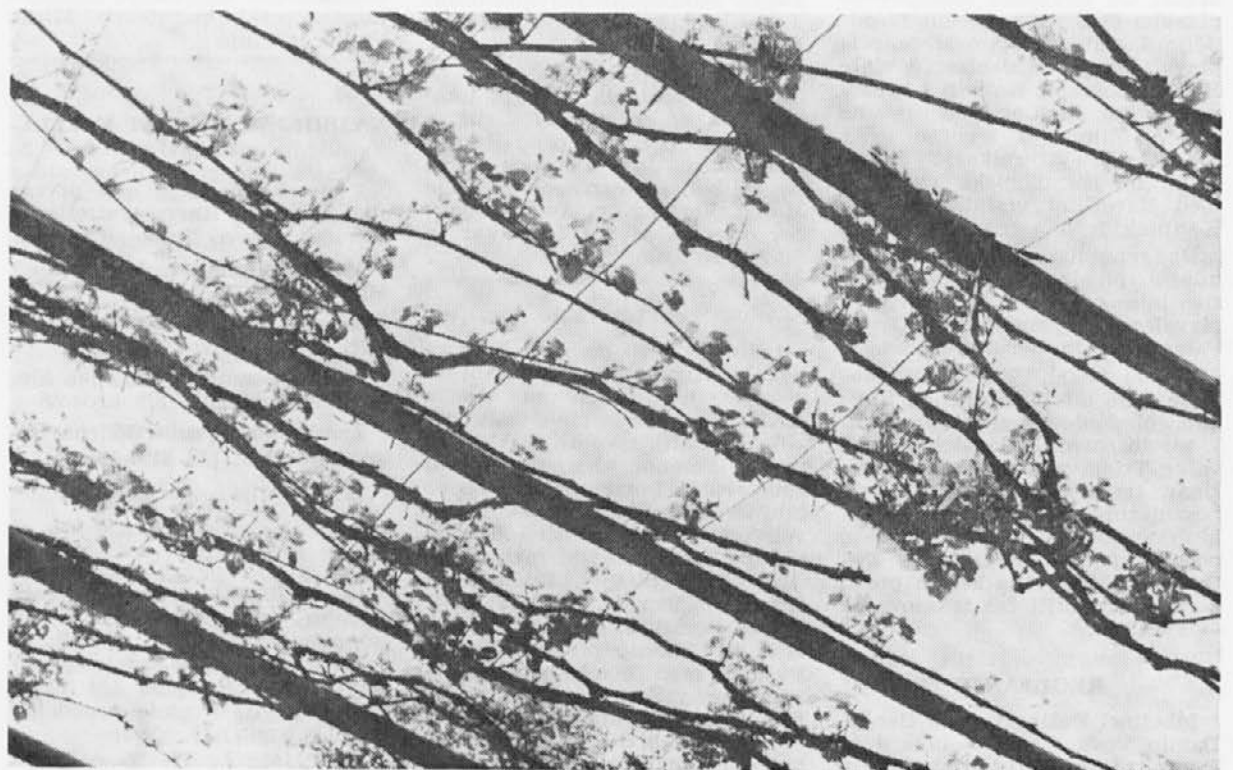
jesenskem delu doživeli le en poraz, in to v Celju z Aerom, ki pa nastopa izven konkurence. Tudi v uvodnih tekmah drugega dela prvenstva so pokazali dobro formo in odločnost, da se vrnejo v enoto republiško ligo. V prvih štirih kolih so doma premagali TOKO iz Crenšovcev z 32:26 in Radgono 28:22 v gosteh pa Krog z 30:27 ter igrali neodločeno 26:26 v Ptujju z Dravo.

Se večjo možnost, da dosežejo zastavljeni cilj, to je naslov prvakinja, imajo fužinarjeve rokometarice. V prvih štirih kolih nadaljevanja prvenstva, so igralke trenerja Zabukovca zanesljivo premagale svoje nasprotnice. **REZULTATI:** Fužinar—Beltinka 29:22, Fužinar—Drava 17:15, Fužinar—Lisca 25:20 in Radeče—Fužinar 22:25. Ravenčanke so po 13. kolu v vodstvu s 23 točkami pred Dravo iz Ptujja.

NOGOMET

Potem ko so nogometaši Fužinarja v prvi tekmi spomladanskega dela prvenstva območne slovenske lige, bila je 3. aprila na Ravnah, premagali Nafto iz Lendave, smo že pomislili, da je ravenki nogomet vendarle izplaval iz krize. Toda vse manj številni navijači ravskega kluba so se le kratko veselili. V naslednjih kolih so se znova, kot jeseni, zvrstile slabe igre in porazi. Najtežjega so igralci trenerja Kolkalja doživeli v srečanju z Mariborskim Železničarjem doma, ko so prejeli kar 6 zadetkov. **REZULTATI:** Fužinar—Nafta 3:1, Dravinja—Fužinar 2:0, Fužinar—Železničar 0:6 in Partizan (Zalec)—Fužinar 3:1. Po 15. kolih je v vodstvu Kovinar iz Maribora, Fužinar je 11. ali predzadnji, Ojstrica iz Dravograda pa zadnja.

Se slabše se v letošnjem prvenstvu območne slovenske lige godi mladincem Fužinarja, ki so tačas povsem na zadnjem mestu na lestvici, brez izgledov, da se v ligo tudi obdržijo. Mladinsko nogometno ekipo, katere trener je Zoran

Nebo cveti

Cvet in plot

Ivančič, pesti predvsem pomanjkanje kakovostnih mladih igralcev, zato visoki porazi te ekipe v prvenstvu ne presenečajo. REZULTATI: Fužinar—Nafta 1:3, Dravinja—Fužinar 5:0, Fužinar—Železničar 0:6 in Ingrad/Kladivar—Fužinar 6:1.

PLAVANJE

Sesterica mladih plavalcev Fužinarja je nastopila na mednarodnem mitingu v zahodnonemškem Freiburgu. Trenerka Fužinarja Jelka Pšeničnik-Halilović je plavanje svojih varovancev izredno pohvalila, saj so dosegli lepe uvrstitve med več kot 200 plavalci in plavalkami iz štirih držav. Od dvajsetih nastopov so plavalci Fužinarja osvojili 17 odličij: 4 zlate medalje si je pripeljal Matija Medvešek, 3 zlate Rok Dolinšek, 2 zlati in 1 srebrno Željko Radilović, 3 srebrne Aljoša Milnar, 3 srebrne in 1 bronasto Eva Breznikar, ki je kot edina mlajša pionirka nastopila med starejšimi vrstniki. Helena Korinšek je bila trikrat četrta.

Na republiškem prvenstvu za mlajše pionirje B v Mariboru sta bila od štirih fužinarjevih plavalcev najuspešnejša Grega Paternoster in Borut Dežman.

Zimski pokal PZS za ml. pionirje A je bil 16. aprila na Ravnah. Med devetimi ekipami so 1. mesto osvojili plavalci in plavalke Triglava, drugi je bil Fužinar, tretji pa Trboveljčani. V posamezni disciplini sta lahko klub zastopala le dva plavalca, posebej pa se je izkazala Eva Breznikar, ki je na 200 m prsno dosegla najboljši čas tekmovanja — 2:59,53.

KEGLJANJE

Mladinci Fužinarja Igor Banko, Danilo Vovk, Leo Golob in Jani Borko so dosegli lep uspeh na ekipnem republiškem prvenstvu v Celju in v Žalcu. Med 11 eki-

pami so se uvrstili na 4. mesto in se tako kvalificirali za nastop na državnem prvenstvu. Zmagali so mladi kegljači Slovana iz Ljubljane.

Po prvem delu tekmovanja medobčinske A lige za moške ekipe je vrstni red naslednji: 1. Stroji in deli I. 9494 kegljev, 2. SGV 9355, 3. Društvo upokojencev Ravne 9309, 4. TRO 9281, 5. Energija 9193, itd. Končano pa je že tekmovanje v občinski B ligi za moške, kjer je sodelovalo 10 ekip. Vrstni red: 1. ETS 18415 kegljev, 2. Valjarna 18044, 3. DU Črna 17661, 4. Pnevmatika 17575, 5. Vzmetarna 17524, itd. Najboljši posamezniki so bili, registrirani: Ferdo Paradiž, Rudi Fajmut in Justin Mlačnik in neregistrirani: Jože Lasnik, Drago in Zvone Franc.

V občinski kegljaški ligi za ženske je nastopilo 6 ekip, zmagale pa so kegljavke Društva upokojencev Ravne pred Rudnikom Mežica in Partizanom Ravne. Najboljše posameznice so bile Majda Verbole in Ančka Spanžev oziroma Metka Jevšnikar in Slavka Kodrun.

ATLETIKA

Letošnji tretji po vrsti kros za pokale Dnevnika v Ljubljani je navrgel lep uspeh za tekače KAK, saj so bili po številu osvojenih zlatih medalj enaki atletom iz Velenja, ki so bili ekipni zmagovalci. Poglejmo, kakšne so bile uvrstitve tekmovalcev iz ravenskega kluba: pionirji 6. razred Podošovnik 6., 7. razred Jurčan 6., Verček 7. Pionirke 5. razred Mežnar 1., Sailer 7. in 8. razred Peršak 5. Med st. mladinci si je 1. mesto pritekel Primož Pušnik, med članicami je bila prva Irena Šmid, med člani pa Dani Ošep. Slednja dva atleta sta svoj uspeh iz ljubljanskega Tivolija ponovila čez nekaj dni, ko sta zmagala na tekmovanju v Postojni.

V Radencih je bil 23. aprila tradicionalni tek »Treh src«, na njem pa je nastopilo tudi nekaj tekačev s Koroške. Na 42 km dolgi progi se je najbolje odrezal Ravenčan Vehbi Tahiri, ki je bil na koncu 4. v skupni uvrstitvi, čeprav je vse do 35-tega kilometra vodil, nato pa prepustil prva tri mesta drugim. Brane Breznikar je bil na tej progi 8., Hari Repotočnik pa 11. V posameznih starostnih kategorijah so se uvrstili: od 30—35 let 1. Tahiri, 3. Repotočnik in od 36—40 let 5. Breznikar. Na polovico krajši progi, na 21 km, je nastopil tudi Ravenčan Tomaž Robač in osvojil s časom 1:07,43 šesto mesto. Med veterani nad 50 let je bil Gologranc 3. Zmagal je najboljši jugoslovanski maratonec Mirko Vindiš iz Ptuja.

Ivo Mlakar

NAJBOLJŠI STRELCI V ŽELEZARNI

V petek, 25. 3. je bilo prvenstvo Železarne Ravne v streljanju z zračno puško. Najboljši so bili:

Moški ekipno: 1. Valjarna, 2. Monter, 3. ETS

Ženske ekipno: 1. Monter, 2. ETS, 3. Računovodstvo

Moški posamežno: Zvonko Slemenšek, Jeklarna, 175 krogov

Ženske posamežno: Milena Delopst, Monter, 125 krogov.

(Vir: obvestilo organiz. rekreacije)

KARATE

19. 3. 1988 je bilo v Krškem člansko prvenstvo v borbah v težnostnih kategorijah. Prvenstva se je udeležilo 120 karateistov iz vseh regij Slovenije. Od naših članov je R. Breznik zasedel v težki kategoriji 7. mesto.

27. 3. 1988 je KK Kranj organiziral prvenstvo Slovenije za člane v absolutni kategoriji ter

katah. Prvenstva se je udeležilo 80 tekmovalcev in tekmovalk.

Rezultati naših:

Člani, kata posamično: Roman Breznik 7. (kate kanku-sho, gunkaku, enpi) Ivan Mravljak 14. (kate — bassai-dai in enpi)

Članice, kata pasamežno: Rozika Cekon 12. (kata — bassai-dai)

Člani kata team — ekipno: v postavi Roman Breznik, Ivan Mravljak in Bojan Breznik so zasedli 4. mesto.

V borbah je Roman Breznik zasedel 6. mesto.

7. 4. 1988 je naš klub organiziral regijsko prvenstvo za kadete (15—16 let). Sodelovali so sodniki iz Slovenj Gradca, Velenja in domačega kluba.

Rezultati: Bojan Breznik je v katah posamično zasedel 1. mesto, Miha Cigler 4. mesto.

Kadetinje: Slobodanka Gavrič 2. mesto.

V srednji kategoriji je Cigler zasedel 2. mesto, Breznik pa 3. Sodelovalo je 28 karateistov.

16. 4. 1988 je bilo v Postojni prvenstvo SRS za kadete. Sodelovalo je 79 tekmovalcev in tekmovalk.

Bojan Breznik je v katah zasedel 5., Miha Cigler pa 9. mesto. V srednji kategoriji je M. Cigler zasedel 8. mesto.

R. B.

ISKRE

Hladilnike so izumili prepozno: ljudje so že bili pokvarjeni.

...

Neizgovorjena beseda ne škodi ne zdravju ne zobem.

...

Pri govornikih je narobe to, da imajo vedno prav.

...

Kdor ne dela, že ve, kaj dela.

...

Zakaj bi se boril, ko pa so že drugi zmagali?

23. MAJA 1988 — 50. JUBILEJNI PLANINSKI POHOD SLOVENSkih ŽELEZARJEV NA URŠ-LJO GORO

Zbirališče pred glavnim vrtarjem Železarne Ravne ob 7. uri, nato skupen odhod vseh železarjev do spodnje postaje sedežnice pri Ivarčkem jezeru.

Prevoz s sedežnico do lovske kočice na Ošvenu. Pohod po lovski stezi na Kozji hrbet, Luže in do vrha Uršlje gore. Povratek po železarski poti mimo Jurčka in Rožanka do Ivarčkega jezera, kjer je zaključek pohoda.

Vabimo vse železarje — planince, da se udeležijo jubilejnega planinskega pohoda železarjev v čim večjem številu.

Organizacijski odbor

Kadrovska gibanja

od 21. 3. do 20. 4. 1988

Dne 20. 4. 1988 je bilo v železarni zaposlenih 6888 delavcev, to je 15 manj v primerjavi s preteklim mesecem. V tem času je največ delavcev prekinilo delovno razmerje zaradi dosežene pokojninske dobe ter starostne oziroma invalidske upokojitve.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Serec Robert, talilec — iz JLA.

JEKLOLIVARNA — Lebar Robert, NK delavec — iz JLA.

VALJARNA — Zlof Iztok, valjavec — iz JLA; Šumah Silva, brusilka — ponovna zaposlitev (štíp.).

KOVAČNICA — Razdevšek Alenka, metalurški tehnik-pripravnik — s poklicne rehabilitacije.

TEŽKI STROJNI DELI — Hudrap Matevž, rezkalec — iz JLA; Hrastnik Alojz, NK delavec — iz JLA.

STROJI IN DELI — Gorenšek Zvonko, strugar, Belič Ivan, NK delavec — iz JLA.

PNEVMATIČNI STROJI — Gorenšek Vido, Jonke Dušan, strojna tehnika — iz JLA.

VZMETARNA — Namestnik Ivan, NK delavec — iz JLA.

ETS — Erženičnik Bojan, obr. električar — ponovna zaposlitev.

SGV — Jehart Peter, mehanik obd. strojev, Tušek Gorazd, rezkalec — iz JLA; Oder Martin, ključavničar — ponovna zaposlitev.

TRANSPORT — Jambrošič Dragutin, NK delavec, Ranc Janez, kmetovalec — iz JLA.

TRO — Plimen Samo, Hip Marjan, NK delavca — iz JLA.

ARMATURE — Ferk Vid, NK delavec — iz JLA.

PII — Piko Marko, strojni tehnik — iz JLA.

RPT — Večko Ivan, dipl. ekonomist — ponovna zaposlitev.

KOMERCIJALA — Veber Andreja, dipl. ekonomistka-pripravnica — iz šole.

DRUŽBENI STANDARD — Bavče Alenka, metalurški tehnik, Obratan Andreja, frezalka — ponovna zaposlitev (štíp.); Kovač Aljoša, ključavničar — iz Monterja.

RAČUNOVODSTVO — Čekon Rozika, ekonomski tehnik — iz Družbenega standarda.

GOSPODARJENJE — Horvat Marjeta, ekonomistka — iz Računovodstva.

KOVINARSTVO — Pečovnik Anton, strojni tehnik — iz druge DO.

MONTER — Močilnik Jože, Uršnik Zoran, preoblik. in spajalec kovin, Poderčnik Boris, ključavničar — iz JLA.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Gostenčnik Franc, Čulafič Milan, delovodja — dosežena pokojninska doba.

JEKLOLIVARNA — Steharnik Peter, delovodja jedrarnice, Gorenšek Alojz, nabijalec, Ferk Konrad, strojni oblikovalec, Mešnjak Kristijan, upravljalec mešalca, Pokleka Anton, livar izpraznjevalec, Krivec Ivan, ročni oblikovalec — dosežena po-

kojninska doba; Šisernik Marija, izdelovalka mask, Kogal Ivan, tehnolog — invalidska upokojitev; Lorenčič Boris, modelni ključavničar — odpoved delavca; Pavlovič Drago, brusilec — sporazumno.

VALJARNA — Čegovnik Stefan, normirec — invalidska upokojitev.

KOVAČNICA — Bohnec Ivan, rezalec na krožni žagi, Suler Vinko, kurjač ogrevne peči — invalidska upokojitev.

TEŽKI STROJNI DELI — Šimič Križan, skladiščni delavec — invalidska upokojitev; Breznik Emil, strugar — mirovanje pravic.

STROJI IN DELI — Močilnik Jože, strugar — dosežena pokojninska doba; Naglič Vinko, kontrolor — invalidska upokojitev.

PNEVMATIČNI STROJI — Vuković Franjo, vrtalec — dosežena pokojninska doba; Mesner Franc, delovodja — starostna upokojitev.

VZMETARNA — Fajmut Franc, brusilec koncev listov — izključen.

ETS — Pesjak Sašo, električar — potek pripravništva.

SGV — Veršič Janez, ključavničar — starostna upokojitev; Ziberna Zoran, mazalec — mirovanje pravic.

TRANSPORT — Trup Feliks, ključavničar — dosežena pokojninska doba.

TRO — Pešičer Jožica, vrtalka — invalidska upokojitev, Kobolt Jožica, rezkalka — invalidska upokojitev.

ARMATURE — Škerjanc Slavko, strugar — sporazumno.

KOVINARSTVO — Centrih Marko, Tostovršnik Aleš, Podbrežnik Rajko, pripravniki, Pevc Erik, strugar, Pahovnik Marko, varilec — vsi v JLA.

KOMERCIJALA — Orter Ivan, pomožni delavec — invalidska upokojitev.

DRUŽBENI STANDARD — Jezernik Marjeta, čistilka — sporazumno; Gostenčnik Janko, vzdrževalec RTC — potek delovnega razmerja za določen čas; Čekon Rozika, čistilka — v Delovno skupnost za računovodstvo.

RAČUNOVODSTVO — Horvat Marjeta, obračunarka OD — v Delovno skupnost za gospodarjenje;

GOSPODARJENJE — Dolinšek Anica, statističarka-analitičarka, Znidar Ivica, vodja službe za plan in analize — dosežena pokojninska doba.

KSZ — Čeru Ignac, vratar — invalidska upokojitev; Klančnik Ivan, spremljevalec poslovnih gostov — dosežena pokojninska doba; Horvat Marjeta, čistilka — sporazumno.

MONTER — Kovač Aljoša, pripravnik — v TOZD Družbeni standard.

Kadrovska služba

Ob smrti moža in očeta

Ivana Zabela

se zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali v trenutkih zadnjega slovesa. Se posebej gre zahvala Pihalnemu orkestru Železarne Ravne, govornikoma za poslovilne besede, župniku v Kotljah za obred ter vsem tistim, ki ste darovali cvetje, ga pospremili na zadnji poti ali kako drugače pomagali.

Zalujoči vsi njegovi

Ob smrti

Ivana Filipa

se najlepše zahvaljujem vsem, ki ste pokojnika počastili s tako številnim spremstvom, mu darovali vence in rože, kakor tudi za maše.

Hvala vsem, ki ste kakorkoli pomagali, posebno planincem, govornikoma, godbi in častitemu g. župniku za zadnjo tolažbo in lepo opravljeni obred.

Vsem iskrena hvala.

Francka

Ob nenadni smrti drage žene in mame

Marije Štrigl

se najlepše zahvaljujem vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na zadnji poti ter darovali cvetje in vence.

Prav tako hvala pevcem, g. župniku, govorniku tov. Žunko, tozdoma Valjarne in Industrijski noži ter DO Pralnica Ravne.

Posebno zahvalo izrekamo sosedom za nesebično pomoč v najtežjih trenutkih.

Zalujoči: mož, hčerki Tončka in Betka ter sin Tonči z družinami

ZAHVALE

Ob smrti drage mame

Marije Kok

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti ter darovali cvetje in vence. Posebna zahvala vsem sosedom, sorodnikom, sodelavcem TOZD Orodjarna, doktorju Pečniku, Moškemu pevskemu zboru Društva upokojencev s Prevalj ter župniku za opravljeni obred.

Vsi njeni

Ob izgubi dragega moža in očeta

Antona Močilnika

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje ter nam izrekli sožalje.

Zalujoči njegovi

Ob boleči izgubi moje ljube mame

Frančiške Skončnik

se iskreno zahvaljujem vsem svojim sodelavcem (splošnih služb in VNS) ter vsem dobrim prijateljem za izrečeno ustno ali pisno sožalje ter nesebično pomoč. Enako hvala pevskemu zboru Vres s Prevalj za žalostinke in obema župnikoma za obred.

Hčerka Tatjana Kostanjevec

Ob težki izgubi dragega moža in očeta ter dedka

Jožeta Zvonarja

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste mu izkazali zadnjo čast in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala vsem sosedom in znancem, Pihalnemu orkestru ravenskih železarjev, Društvu upokojencev Ravne, kovačem in sosedu Odru za poslovilne besede in g. župniku za opravljeni obred. Hvala osebju in zdravnikom internega in urološkega oddelka bolnišnice Slovenj Gradec za izkazani trud. Hvala vsem, ki ste mu darovali vence in cvetje, nam izkazali sožalje in nam pomagali v težkih trenutkih.

Zalujoči vsi njegovi

Ob nenadni smrti moža in očeta

Avgusta Veroniga

iz Mislinjske Dobrave se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, znancem, Pihalnemu orkestru Železarne Ravne ter g. župniku za opravljeni obred.

Zalujoči: žena Micka ter družina Kos

Ob nenadni, nenadomestljivi in boleči izgubi naše drage mame, ome in sestre

Terezije Paradiž

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, znancem in sodelavcem Kovačnice, Kalilnice ter Osnovne šole Prežihov Voranc za podarjeno cvetje, g. župniku za opravljeni pogrebni obred in članu Zveze borcev za poslovilne besede. Posebno zahvalo pa smo dolžni sosedama za izkazano nesebično pomoč ter vsem ostalim za izrečena ali pisna sožalja. Hvala vsem, ki ste bili v težkih trenutkih z nami in jo pospremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sodelavcem varnostne službe v KZS za darilo. Se posebej se za darilo zahvaljujem sodelavcem železniške postaje.

Vsem želim še veliko zdravja in delovnih uspehov.

Ignac Čeru

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sodelavcem tozda Vzmetarna za izkazano pozornost in darilo, ki mi bo v trajen spomin nanje. Obenem jim želim še mnogo delovnih uspehov in osebne sreče.

Jože Brajnik

O SMRTI

Smrt je začetek nesmrtnosti.

Robespierre

...

Smrt ni dogodek v življenju. Smrti ne doživimo.

Wittgenstein

...

Smrt je mir, toda misel na smrt poruši vsak mir.

Pavese

...

Bati se smrti pomeni izkazati življenju veliko čast.

Jouffroy

Sklad za nagrajevanje inovacij na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov pri Skupnosti socialnega varstva Slovenije objavlja na podlagi samoupravnega sporazuma o ustanovitvi in delu sklada

RAZPIS NAGRAD ZA INOVACIJE NA PODROČJU USPOSABLJANJA, ŽIVLJENJA IN DELA INVALIDOV

1.

V letu 1989 bo podeljenih pet enakovrednih nagrad. Nagrajeni bodo najuspešnejši izumi, tehnične in druge izboljšave na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov, ki bodo v razpisnem roku predložene skladu.

2.

Sklad je bil ustanovljen z namenom, da bi spodbujal inovacijsko delo in podpiral prizadevanja posameznikov ali avtorskih skupin, ki bi z izumi, tehničnimi in drugimi izboljšavami prilagajali invalidnim osebam delovne razmere, delovna orodja, bivalne razmere, predmete vsakdanje rabe oziroma uvajali inovacije na področju aktivnega varstva invalidov.

3.

V razpisu lahko sodeluje vsak državljan SFRJ, ki predloži skladu dokazila o svojem izumu, tehnični ali drugi izboljšavi in dokaže, da gre za izvirno novo napravo, za izboljšavo določene naprave, stroja, predmeta vsakdanje rabe oziroma prilagoditev le-teh posameznim vrstam invalidov ali za inovacije na področju izvirnih metod dela z invalidi. Sodeluje lahko tudi skupina avtorjev.

4.

Predlogu za nagrado mora biti priložena tehnična dokumentacija, opis naprave, stroja, predmeta ali inovativne metode dela z invalidi, potrebne skice, fotografije ali modeli. Priložen mora biti tudi opis delovanja in obrazložitev, v čem je inovacija koristnejša in boljša od dosedanjih rešitev.

5.

O predlogih za nagrade sklada bodo odločale posebne strokovne komisije, ki jih bo imenoval odbor ustanoviteljev sklada izmed znanih strokovnjakov za posamezna področja, kamor sodijo predlogi. Komisije bodo delovale in odločale v skladu s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi in delu sklada (9. in 10. člen).

6.

Nagrade pomenijo družbeno priznanje. Avtorske pravice so v celoti pridržane avtorju. Sklad pa si bo prizadeval, da bi vse inovacije, ki bodo predložene, tudi resnično našle svoje mesto v življenju in delu invalidov.

Višina nagrade v letu 1989 bo dva poprečna mesečna čista osebna dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v letu 1988.

7.

Podelitev nagrad bo javna in slovesna ob 1. maju 1989. leta na seji odbora ustanoviteljev sklada.

8.

Predloge je treba poslati najkasneje do vključno 30. novembra 1988 na naslov: Sklad za inovacije na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov pri Skupnosti socialnega varstva Slovenije, Ljubljana, Kidričeva 5.

ODBOR USTANOVITELJEV SKLADA

Izdaja delavski svet Zelenarke Ravne kot mesečnik v nakladi 6500 izvodov. Uredja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Silvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Zerdoner.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek.
Tel.: 861 131, int. 6304 in 6753

Tiska: CGP Večer, Maribor.

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

Fotografije za to številko so prispevali: S. Jaš, B. Mager, H. Merkač, M. Potočnik in kadrovska služba.

PREJELI SMO

NOVA STREHA NE REŠUJE VSEH TEŽAV NA OŠ KOROŠKI JEKLARJI

Osnovna šola Koroški jeklarji je bila dograjena 1978. leta. Daleč naokoli ni bilo lepše. Vsem osnovnošolcem na Ravnah je omogočila enoizmenski pouk, na njej pa smo že naslednje leto uvedli celodnevno šolo.

Veselje se je hitro skalilo. Prvi večji naliv je zalil učilnice naših najmlajših učencev. Mokre knjige, zvezki, torbice so kazali klavno sliko. Z dobro voljo smo premostili te težave, a so se iz leta v leto ponavljale in stopnjevale. Stropi po učilnicah so zacveteli, razmočeni omet je odpadal s stropa in s sten. Talne obloge so odstopale. Velika plastična korita za zbiranje vode so postala po učilnicah in hodnikih sestavni elementi šolskega pohištva. Veselje se je spremenilo v obup. Bili smo se snega in dežja.

Strokovnjaki so si ogledovali nastalo škodo, iskali najboljše rešitve za sanacijo, iskali krivce, a vse zaman. Narava je vedno zmogala. Voda je bolj in bolj prodirala v šolske prostore. Od vsega začetka so bili strokovnjaki enotnega mnenja, da šola potrebuje novo streho.

Končno jo imamo! Še vedno ne moremo dojeti, da v petek zvečer lahko brez skrbi zaklenemo šolska vrata, saj nas dež ne more več neugodno presenetiti. Ni več bojzani, da bi nas sredi noči zbudil telefonski klic na pomoč. Našim delavcem ni več treba poslušati vremenskih napovedi in dežurati po šoli izven delovnega časa. Vsi prostori, razen telovadnice, so suhi.

Hvaležni smo vsem, ki so spoznali, v kako nemogočih razmerah smo delali in so našli sredstva za novo streho. Delavci Železarni Ravne so imeli vedno posluš za težave osnovnih šol v občini. Nikoli nas niso pustili na cedilu.

Začetno veselje pa dobiva nove hibe. Pohištvo, ki se je iz leta v leto namakalo, razpada, umazane stene in stropi ponekod spominjajo na kraške jame. Ne vemo, kako bomo rešili ta problem. Vsa zgradba je potrebna beljenja. Doslej ni bilo smotrno beliti, ker bi bile stene ob prvem nalivu umazane. Kje dobiti sredstva za beljenje naše šole? Kako vzdrževati 5500 m² površine s sredstvi, ki ne zadoščajo niti za mesečno plačevanje ogrevanja, električne energije in komunalnih storitev? Zveni neverjetno, a nimamo sredstev za osnovno

dejavnost, kaj šele za vzdrževanje zgradbe. Ni nam vseeno, da zgradba propada. Želimo, da bi bila urejena, tako kot nekoč.

Se več kot to. Želimo si, da bi se dela na našem podstrešju nadaljevala.

Od 1982. leta dalje je šola pretesna za vse šolarje našega okoliša. Za sedanje število učencev potrebujemo še osem učilnic! Res smo dobili novo streho, v vsem drugem pa nazadujemo. Zaradi prostorske stiske smo izgubili enoizmenski pouk in celodnevno šolo! Ukinitve celodnevne šole je povzročila mnogo težav našim šolarjem in staršem. Mnogi jo pogrešajo.

Vsi vemo, da je gradnja tretje osnovne šole na Ravnah nujnost, ki pa je še dolgo ne bomo uresničili. Zato bi morali hitreje razmišljati, kako priti do sredstev za ureditev novih učilnic na osnovni šoli Koroški jeklarji. Nove učilnice bi omogočile enoizmenski pouk. S tem bi bil rešen največji problem staršev, saj jim ukinitve COŠ prinaša skrbi zaradi varstva otrok.

Mnogi so prepričani, da bi uvedba samoprispevka na Ravnah rešila naš problem. Smemo upati, da bi krajani kljub vsem ekonomskim težavam le prispevali svoj dinar za ureditev novih učilnic na osnovni šoli Koroških jeklarjev. Starši veliko sodelujejo z nami, ni jim vseeno, da smo morali uvesti dvoizmenski pouk.

Rad bi gledali optimistično v bodočnost, a nenehno pehanje za sredstvi in pomanjkanje najosnovnejšega materiala za pouk vnašata v šolo pesimizem.

Ravnateljica šole
Katica Karadža

O UMETNOSTI

Vsa umetnost je samogovor.

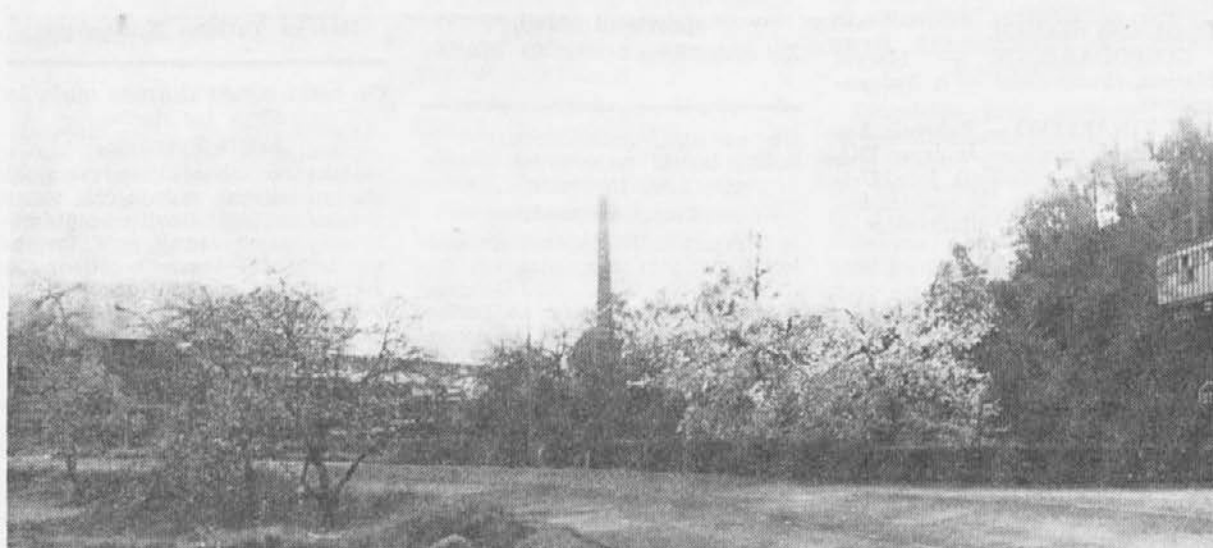
Otto Michel

Vsa umetnost temelji na redu, meri in številu.

Muschg

Umetnost je človek plus narava.

V. van Gogh

Pred vrati tovarne